R 1

VANDAAG

FOREMAN ...dollars...

108STE JAARGANG — NO.: 242 ZATERDAG 19 OKTOBER 1991

AMIGOE

Prekè

(Bedenk er vandaag zelf maar een)

oel conferentie: vrede en verzoening

Baker: Madrid begin van moeilijk proces

ERUZALEM - De conferentie over vrede in het dden-Oosten begint op 30 oktober in Madrid en de en de SU hebben nog vrijdag de officiele uinodigen verstuurd aan alle betrokken partijen. De ferentie heeft tot doel Israel, de Palestijnen en de abische landen met elkaar te verzoenen. Met uitdering van Egypte verkeren alle Arabische landen meel nog in staat van oorlog met Israel. Van erikaanse zijde erkent men echter wel dat het een g en moeilijk proces zal worden. De beide grote gendheden besloten tot het versturen van de nodgingen nadat premier Yitzhak Shamir van ael had meegedeeld zijn regering te zullen adviren deel te nemen aan de conferentie. Het Israelie kabinet moet daarover zondag nog een besluit men. De Palestijnen en de Arabische landen dden al ingestemd met deelname.

De Amerikaanse president, orge Bush, zal de confentie openen terwijl ook jet-president Michail Gorsjov acte de presence zal en. De Sovjetunie herlde vrijdag na 24 jaar r de diplomatieke betrekgen met Israel. De stap de Sovjetunie wijst erop deelname van Israel wel zeker is. Tegelijkerverzekerde Moskou zichvan een leidende rol op vredesconferentie. Over besluit dat zijn kabinet dag moet nemen zei amir dat hij een positief vies heeft uitgebracht. "Er geen beter alternatief", us de Israelische premier, ook zei dat er nog verhillende meningsverhillen met de VS bestaan.

Centrale raad van de lestijnse Bevrijdingsorgaatie (PLO) gaf in de nacht n donderdag op vrijdag groene licht voor deele van een Palestijnse legatie. Eerder hadden rie, Jordanie, Egypte en anon al toegezegd bij de idden-Oostenconferentie nwezig te zullen zijn.

ECHTE VREDE

De Midden Oosten-conferentie moet dus de officieel nog in staat van oorlog met kaar verkerende partijen in het Midden Oosten tot verzoening brengen. De bijeenkomst in Madrid "biedt de mogelijkheid een einde te maken aan een periode van confrontatie en vormt een basis voor een nieuwe toekomst", aldus Baker vrijdag in Jeruzalem op een persconferentie met zijn Sovjet-collega, Boris Pankin. De Amerikaanse minister meldde dat de vredesconferentie wordt gevolgd "door directe onderhandelingen met het doel echte vrede te bereiken".

Na langdurige gesprekken met Shamir maakte Baker tijdens zijn achtste rondreis door het Midden-Oosten sinds de Golf-oorlog een onverschrokken indruk. "Ik ben ervan overtuigd dat de regering van Israel zal besluiten voort te gaan met haar huidige koers en vrede dichterbij zal brengen", aldus Baker. Israel noemde vrijdag als belangrijkste bezwaren voor de conferentie de steeds nadrukkelijker rol die de PLO speelt in het vredesproces en de weigering van Syrie om te praten over regionale kwesties zolang Israel zich niet heeft teruggetrokken uit bezet gebied. De radicale Israelische minister van Volkshuisvesting, Ariel Sharon, beschuldigde Washington er zelfs van Israel een onmogelijk akkoord op te willen leggen.

De SU verbrak de diplomatieke betrekkingen met Israel na de Zesdaagse oorlog van 1967. Pankin en de Israelische minister van Buitenlandse zaken, David Levy, bezegelden het herstel van de betrekkingen vrijdagmiddag in Jeruzalem met de ondertekening van een protocol. Het herstel "dient een alomvattende regeling in het Midden-Oosten", aldus de gezamenlijke verklaring. Pankin kwam vrijdagavond aan in Damascus waar hij de komende dagen overleg zal voeren met Syrische leiders.

Baker zou vandaag (zaterdag) Jeruzalem verlaten en onmiddellijk naar Madrid afreizen. Daar zou hij vanmiddag een ontmoeting hebben met de Spaanse premier Felipe Gonzales alvorens terug te keren naar Washington.

...YITZHAK SHAMIR... ...het woord is nu aan het kabinet...

"De uitnodiging (voor de vredesconferentie, red.) biedt de volkeren in deze regio (het Midden-Oosten) de mogelijkheid een einde te maken aan een tijdperk van confrontatie en vormt een basis voor een nieuwe toekomst", aldus Baker. "De weg naar vrede .... zal niet gemakkelijk zijn. Het zal buitengewoon moeilijkworden met veel problemen, veel haperingen en waarschijnlijk vele onderbrekingen. Deze uitnodiging doet de hoop opleven op een nieuw tijdperk voor het Midden-Oosten. De hoop op een tijdperk dat wordt gekenmerkt door acceptatie in plaats van verwerping, door dialoog in plaats van geweld, door samenwerking in plaats van conflicten en hoop op zichzelf in plaats van wanhoop", zo verklaarde Baker.

Joegoslavisch onderonsje

■ DEN HAAG -President Stipe Mesic (links) van Joegoslavië in gesprek met de president van Kroatië, Franjo Tudjman tijdens het begin van de Joegoslavië-conferentie van de Europese Gemeenschap in Den Haag. Ter sprake was een EG-voorstel om uit de politieke crisis te komen in Joegoslavië. Dit lukte echter niet omdat Servië niet in staat was om de EG-plannen over te nemen.

(AFP-satellietfoto)

Havel zet handtekening, Dubcek niet

Ex-partijbonzen geweerd van functies door Praag

PRAAG - De Tsjechoslowaakse president Vaclav Havel heeft vrijdag een controversiele wet ondertekend, die voormalige communistische bonzen, leden van de oude volksmilitie en agenten van de geheime dienst weert van openbare functies.

Parlementsvoorzitter Alexander Dubcek heeft echter openlijk afstand gedaan van de wet die daarom donderdagavond door zijn plaatsvervanger Rudolf Battek moest worden ondertekend. Dubcek verklaarde dat de wet, die uiteindelijk na een heftig debat in het parlement werd aangenomen, te hard en in strijd met de overige Tsjechoslowaakse wetgeving en internationale conventies is. Hij zei dat de wet, waarin het principe van collectieve schuld wordt toegepast, zeker een miljoen mensen kan treffen.

In een brief aan Dubcek schrijft Havel echter dat de wet nodig is omdat veel mensen die banden hadden met het totalitaire communistische regime, nog steeds niet bereid zijn hun aandeel in de verantwoordelijkheid op zich te nemen en vrijwillig afstand te doen van hun bestuursposten. Zo nodig zal hij echter het parlement voorstellen doen om de wet op punten te wijzigen als blijkt dat deze in strijd is met de internationale verdragen.

Martinair gaat op Cuba vliegen

SCHIPHOL-Luchtvaartmaatschappij Martinair start op 4 november definitief met het uitvoeren van diensten naar Cuba. Een woordvoerder van de maatschappij heeft dat zaterdag meegedeeld.

Eerder werd getwijfeld over het openen van de geplande dienst door de politiek onzekere situatie en de extreem hoge branstofprijzen op Cuba. Nu is besloten eenmaal per week (op maandag) een dienst uit te voeren met bestemming Holguin. Een tweede bestemming, Varradero, komt te vervallen. De vlucht gaat van Amsterdam naar Holguin en daarna naar Puerto Plata in de Dominicaanse Republiek. Het toestel zal daar brandstof innemen omdat die op Cuba twee maal zo duur is als in de omringende landen. De eerste twee vluchten zijn volgens de woordvoerder volgeboekt.

Symbool van verzet tegen Duvaliers

Troubadour van Aristide vrijgelaten en ontvoerd

PORT-AU-PRINCE - Een populaire Haitiaanse volkszanger die vorige week werd gearresteerd is vrijdag uit de gevangenis vrijgelaten en direct daarna door gewapende mannen ontvoerd. Dit heeft zijn echtgenote gezegd.

Manno Charlemagne, wiens liedjes de verdreven president Jean-Bertrand Aristide verheerlijkten, werd vorige week opgepakt tijdens een razzia onder aanhangers van Aristide, die op 30 september tijdens een staatsgreep werd afgezet. Hij werd vrijdag zonder enige officiele verklaring vrijgelaten. Maar volgens zijn echtgenote Chantal werd Manno nog voor de gevangenispoort door gewapende mannen die uit een auto zonder kentekenplaten sprongen vastgegrepen en meegenomen.

Charlemagne was tijdens de dictatuur van de familie Duvalier en hun gevreesde Tonton Macoutes, die na 28 jaar aan de macht te zijn geweest in 1986 ten val kwamen, een symbool van het verzet. Zijn aanhouding was een van de vele politieke arrestaties in de nasleep van de coup tegen Aristide.

In EG meer werklozen

BRUSSEL - De werkloosheid in de Europese Gemeenschap is in de maand augustus van dit jaar met 0,1 procent gestegen tot 8,9 procent van de beroepsbevolking. Een jaar eerder was 8,4 procent van de Europese beroepsbevolking zonder werk.

■ BAYRUT - Deze Polaroidfoto werd vrijgegeven door de Islamitische Jihad (Heilige oorlog) voor de Bevrijding van Palestina. Hij toont de Amerikaanse gijzelaars Alan Steen (links) en Jesse Turner (rechts) die zich in handen van het Islamitische verzet bevinden. Tegelijkertijd werd door de Jihad een verklaring uitgegeven waarbij de echtgenote en de dochter van Turner werden uitgenodigd om haar vader te bezoeken.

(AFP-satellietfoto)

Familie uitgenodigd

Ook tiende bestand houdt geen stand

Alleen Servië wijst EG-plan voor Joegoslavië van de hand

DEN HAAG/BELGRADO - Het EG-plan voor het toekomstige Joegoslavie is vrijdag op de conferentie in Den Haag in grote lijnen aanvaard door alle partijen, behalve Servie. Niettemin gaan de besprekingen op basis van dit document door, zei voorzitter Lord Carrington na afloop.

In Joegoslavie werd onverminderd doorgevochten, op alle fronten, zo meldde het Joegoslavische persbureau Tanjug. Dit ondanks een door de EG afgedwongen tiende akkoord over een onmiddellijk bestand, en ondanks een gezamenlijke oproep van EG, de VS en de Sovjetunie aan alle partijen om de strijd te staken. Het akkoord tussen vertegenwoordigers van het voltallige Joegoslavische staatspresidium hield niet alleen een bevel tot een onmiddellijk staakt-het-vuren in, maar ook een opdracht aan Kroatische eenheden de blokkades van legerkazernes op te heffen en aan de federale troepen om deze kazernes onmiddellijk te verlaten.

ARTSEN ZONDER GRENZEN

Overal in het strijdgebied werd er vrijdag slag geleverd en beschietingen uitgevoerd. Volgens Tanjug werd er zo ook de hele dag doorgevochten rond de zwaarbelegerde Oostkroatische stad Vukovar. Vrijdagochtend werd tussen de strijdende partijen in en om deze stad wel een akkoord bereikt dat Artsen zonder grenzen zaterdagmiddag een konvooi kan sturen om 160 gewonden uit de stad te evacueren. Het konvooi wordt mede begeleid door de EG, zo deelde Artsen zonder grenzen mee.

Het voornaamste bezwaar van de republiek Servie tegen het EG-plan is dat het de huidige Joegoslavische staatsvorm verlaat en er een losse associatie van soevereine of onafhankelijke republieken voor in de plaats stelt. Het Servische blok in het staatspresidium verliet de conferentie volgens Radio Belgrado demonstratief nadat Lord Carrington vice-president Branko Kostic het woord ontnam. Kostic zei tegenover journalisten dat het EG-plan "eenvoudig neerkomt op ontbinding van Joegoslavie".

ERKENNING PAUS

Maar volgens Carrington kunnen de Servische bezwaren wellicht de komende dagen ondervangen worden door inschakeling van een arbitragecommissie onder leiding van de Fransman Robert Badinter. De conferentie-voorzitter noemde het opvallend dat de overige elementen uit het EG-plan, over de mensenrechten en het instellen van nieuwe instituties, nauwelijks moeilijkheden opleverden.

De EG-voorstellen die zijn voorgelegd aan het voltallige Joegoslavische staatspresidium, alle presidenten en alle ministers van Buitenlandse zaken, voorzien onder meer in het toekennen van een "autonome status" aan de Servische gebieden in Kroatie, Krajina en oost-Slavonie. Tevens zou er toezicht komen op de naleving van de mensenrechten. Verder worden op het terrein van de economische, politieke en veiligheidssamenwerking nieuwe raden voorgesteld waarin ministers van de republieken vertegenwoordigd zijn.

Paus Johannes Paulus II steunt de erkenning van de onafhankelijkheid van Slovenie, Kroatie en andere naar zelfstandigheid strevende republieken in Joegoslavie. Dat blijkt uit brieven aan patriarch Pavle van de Servisch-orthodoxe kerk en de Rooms-katholieke bisschoppen van Kroatie die het Vaticaan vrijdag heeft gepubliceerd. De paus, die alle internationale pogingen om een wapenstilstand te bereiken, zegt te ondersteunen, roept de leiders van de Servische en Kroatische kerken op zich onvermoeibaar in te spannen voor vergevingsgezindheid en verzoening tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

Met elf stemmen voor en vier tegen

Fiat van senaatscommissie voor Gates als chef CIA

WASHINGTON - De senaatscommissie voor de Geheime dienst heeft vrijdag met elf tegen vier stemmen ingestemd met de voordracht van president George Bush van Robert Gates als nieuwe directeur van de CIA.

Het voorstel moet nu nog worden goedgekeurd door de voltallige senaat. Dit zal in de komende dagen gebeuren. Het is zo goed als zeker dat de senaat de voordracht overneemt. Tegenstanders van Gates (47 jaar), thans tweede man van de Amerikaanse Nationale veiligheidsraad, betoogden tegen zijn benoeming vanwege zijn rol in het Iran-contraschandaal, zijn banden met wijlen CIA-chef William Casey, die overleed op het hoogtepunt van dat schandaal, en zijn harde anti-Sovjetopstelling in de tijd van de Koude oorlog.

Maar voorstanders verklaarden dat Gates, die in 1966 bij de CIA kwam en daar opklom tot plaatsvervangend hoofd, door de fouten in het verleden zijn lesje heeft geleerd en door zijn ervaring als plaatsvervangend hoofd heel geschikt is om de ingrijpende reorganisatie van de Amerikaanse inlichtingendiensten uit te voeren, die nodig is nu de Sovjetunie uit elkaar valt.

MOSKOU - Het parlement van Azerbajdzjan heeft vrijdag besloten tot onafhankelijkheid van de republiek. Dat is gemeld door het persbureau Turan uit Azerbajdzjan.

In zaak aanhouding Boerenveen

Den Haag verbaasd over onthullingen justitie

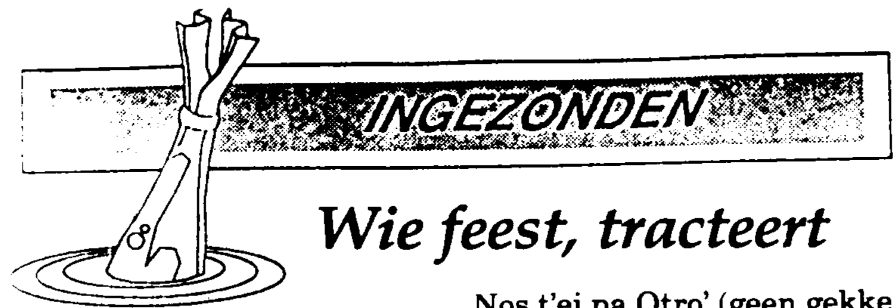
DEN HAAG/WILLEMSTAD — Politiek Den Haag is verbaasd over de recente onthulling van welingelichte bronnen op het departement van justitie dat de Nederlandse en Amerikaanse justitie wel degelijk hebben samengewerkt bij de actie die in 1986 in Miami leidde tot de arrestatie van Eugène Boerenveen, toen de rechterhand van legerleider Desi Bouterse. Tijdens het korte debat donderdagavond over de drugslijnen Nederland, Suriname de betrokkenheid van politiefunctionarissen in Nederland bij de genoemde drugslijn, herhaalde minister Hirsch Ballin wat hij al eerder in een uitgebreide brief aan de Tweede Kamer had vastgelegd: tussen de Centrale Recherche Informatiedienst en de Amerikaanse DEA zou geen enkel contact zijn geweest over de 'undercover'-operatie die uiteindelijk via lijnen op Aruba en Curaçao zou leiden tot de aanhouding van Boerenveen.

Die verklaring van de minister staat lijnrecht tegenover wat justitiële bronnen hebben verklaard en waaraan de Nederlandse pers ruime aandacht besteedt.

Volgens minister Hirsch Ballin werd Boerenveen opgepakt bij een exclusieve Amerikaanse operatie. Daarbij maakten de Amerikanen gebruik van een Nederlandse informant die naar de Amerikaanse DEA zou zijn gestapt na bittere teleurstelling over het afblazen door de CRI van de actie Boerenveen. De justitiële bronnen die nu in de Nederlandse kranten worden geciteerd stellen met nadruk dat Amerika en Nederland bij deze actie wel degelijk hebben samengewerkt. In 1988 heeft de CRI de informant met name voor zijn hulp en informatie in de zaak Boerenveen 10 duizend gulden betaald. Dat geld werd hem geofreerd door een politiefunctionaris in Oost-Nederland, die de rang van adjudant had. Ook die adjudant was informant van de CRI en de DEA en hield met de informant - die nu nog steeds is ondergedoken- regelmatig contact. Ook van de DEA ontving de informant nog eens 10.000 gulden.

Het openbaar ministerie heeft de politieman ook officieel toestemming gegeven de informant te begeleiden bij een bezoek dat hij in 1986 in Miami aan DEA-agenten bracht. Daar legde hij een verklaring af in de strafzaak tegen Boerenveen. Maar minister Hirsch Ballin hield donderdag tegenover de Tweede kamer vol wat hij eerder in een uitvoerig antwoord ter lengte van zes pagina's aan de parlementariërs had voorgelegd: de door de CRI met de informant opgezette politieoperatie vanuit Curaçao werd een jaar later door de CRI stopgezet. Justitie werd daarbij niet geraadpleegd. Ook Hirsch Ballin's voorganger mr. Frits Korthals Altes zegt dat. Voor de Kamer is deze zaak daarmee nog niet afgedaan. VVD-er Hans van Dijkstal vindt dat er een onbegrijpelijke 'waas van geheimzinnigheid' rond deze affaire is gecreëerd.

CDA-er Frans-Jozef van der Heijden is verwonderd, omdat de Kamerleden de meeste informatie over deze zaak uit de Nederlandse kranten hebben moeten vernemen en niet van het departemnent van justitie,. Hij hield tijdens het debatje van donderdag een pleidooi alle Surinamers die Nederland bibbenkomen uitgebreid te fouilleren op het bezit van drugs en ook hun koffers aan een grondig onderzoek te onderwerpen. Ook de bagage van Surinamers die de grens oversteken, zou grondig moeten worden bekeken, vindt hij.

Wie feest, tracteert

OP ZONDAG 17 oktober wordt de gerestaureerde Fortkerk, een van de kerken van de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG) op Curaçao, tijdens een feestelijke dienst in gebruik genomen.

Een wijs besluit van de centrale kerkeraad om de collecte tijdens de openingsdienst niet letterlijk of figuurlijk te bestemmen 'voor het eigen huis', maar te zoeken naar bestemmingen die zelden binnen het blikveld van de gemeente komen: één doel ver over zee en één doel dichtbij op ons eiland.

Het ene doel is het redden van een oude bibliotheek die verloren dreigt te gaan. In het maandblad van de VPG, De Gids tot Eenheid, wordt in de oktober-special over de Fortkerk uitvoerig verteld over Ets Chaim, de Portugees-Israëlitische bibliotheek in Amsterdam, ontstaan na de jodenverenigingen gedurende de vijftiende en de zestiende eeuw in Spanje en Portugal; evenals trouwens het verval van deze kostbare en kostelijke verzameling het gevolg is van de moord op de leden van joodse gemeente in Amsterdam tijdens de Tweede Wereldoorlog: van de zevenduizend leden overleefden slechts vijfhonderd de holocaust.

De bibliotheek werd in 1943 door de bezetters weggehaald, na de oorlog in 1946 in Duitsland grotendeels teruggevonden. Nu dreigt deze waardevolle verzameling — bron voor bijbelstudie — verloren te gaan. Op één van de ramen in de Fortkerk staat toepasselijk 'Bouwt de muren van Jeruzalem!' Een woord uit Psalm 51, dat meer met het herstel van de Tora dan met de herbouw van een kerk te maken heeft.

Het andere doel van de inzameling is de Fundashon Nos t'ei pa Otro' (geen gekke naam voor de kerk trouwens). In september 1990 werd op Scharloo een drietal oude panden in gebruik genomen voor de opvang en begeleiding van aan drugsverslaafde meisjes en vrouwen. De in 1988 opgerichte stichting met bovenvermelde naam werkt grotendeels met vrijwilligers en timmert nauwelijks aan de weg. Terecht wordt op vertrouwelijke wijze omgegaan met de persoonlijke situatie van iemand die om hulp vraagt en aan wie aandacht wordt gegeven in een persoonlijk gesprek, met materiële hulp of door verwijzing.

Maar dit initiatief, waartoe destijds vooral zuster Modesta de aanzet gaf, heeft uitbreiding nodig, want langer dan vier uur per dag is men niet beschikbaar door gebrek aan deskundige beroepskrachten. "Waarom bent u er niet 24 uur per dag voor ons?" vraagt een jonge vrouw, die dringend hulp nodig heeft. Samen kunnen wij antwoord geven op de toenemende vraag om hulp, door bij de vernieuwing van een gebouw ons vooral in te zetten voor het herstel van een menseleven!

Er is kleding nodig, er moeten bedden komen, maar vooral meer vaste beroepskrachten. U kunt uw bijdrage ook storten op rekening nr. 82543732, Banco di Caribe, ten gunste van 'Nos t'ei pa Otro' met vermelding van 'Wie viert, trakteert'.

N.B.:
Het is niet moeilijk te bedelen voor anderen.
Geef royaal tijdens of na de inzameling op 27 oktober a.s.
En laat het niet rinkelen, maar ritselen!
Wilt u meer inlichtingen? Belt u mij op: tel.: 617274.

H.B. VAN DER STEEN
Curaçao

WILLEMSTAD — Twee onbekende mannen hebben een man onder bedreiging van een mes en een pistool zijn auto afgepakt en zijn ermee weggereden. In de auto lag een aktetas inhoudende een rijbewijs, een verblijfsvergunning, een identiteitbewijs, een geldbedrag van ongeveer 3000 gulden en cheques ter waarde van 5000 gulden. De man, die nadat hij het hek van zijn erf had open gedaan, terug wilde keren naar de auto werd hij door de twee mannen in zijn auto besprongen. De politie is de twee daders nog niet op het spoor.

Morgen weer sunset kaminata

WILLEMSTAD — Plataforma Otrobanda organiseert morgen (zondag) een 'sunset kaminata' door de steegjes en straten van oud-Otrobanda. Iedereen die Curaçao een warm hart toedraagt, moet Otrobanda op deze wijze hebben meegemaakt. Start is bij de grote klok op het Brionplein om vijf uur 's middags en het einde is tussen half zeven en zeven uur 's avonds aan de Rouvilleweg.

Deze historische wandeltocht door de romantische straten van Otrobanda laat de geschiedenis herleven; men krijgt informatie over de architectuur, de sociale structuur, de cultuur, de oorzaken van het verval, de plannen voor de toekomst, de wanhoop en de hoop; men ziet het lelijke en het mooie.

Om Plataforma Otrobanda te helpen de nodige fondsen te verkrijgen om voor Otrobanda te werken, wordt er tien gulden per persoon gevraagd (kinderen onder twaalf jaar is gratis); er is een drankje inbegrepen.

Late as Usual voor gezag

■ WILLEMSTAD — Gezaghebber drs. Elmer Wilsoe is donderdag 17 oktober getrakteerd op muziek. Tijdens een bezoek van Peter van der Pligt van de rock-formatie 'Late as Usual' kreeg hij de laatste compactdisc van de band overhandigd. Bob van Hellenberg-Hubar was ook van de partij als commissaris van Amersfoortse Verzekeringen, de sponsor voor deze CD.

Volgende week seminar over regelen autoschade

WILLEMSTAD — De International Advanced Automotive Trainingcenter (IAAT) op Brievengat gaat een seminar organiseren op het gebied van het regelen van autoschade op 22, 23 en 24 oktober in het IAAT-gebouw.

De achtergrond en doelstelling voor het houden van zo'n seminar zijn: met de komst van de IAAT worden moderne gereedschappen, apparatuur en werkmethoden op Curaçao geïntroduceerd. Hoe kan de autoschade-herstelbranche hiervan profiteren en op in spelen?; de 'Curaçaose Associatie van Garagehouders' (CAG) werkt aan een sterke organisatie. Hoe kan/moet kwaliteit worden gegarandeerd?; is een 'geschillen commissie' gewenst?; in hoeverre is het in West-Europa op grote schaal ingevoerde 'Auto Daten Expertise'-systeem (afgekort Audatex) nuttig voor Curaçao?; spreken de autoschade-experts en autoschade-herstelexperts dezelfde technische 'taal'?

Gastspreker/docent is J. van Vuren uit Nederland. Hij is hoofdschade-expert motorvoertuigen zowel voor personenwagens als bedrijfswagens bij een verzekeringsmaatschappij en uitermate goed ingewerkt in het voornoemde Audatex-systeem. Tevens verzorgt hij de technische theoretische en praktische lessen aan de voorgezette opleiding voor autoschadeherstellen aan de streekschool voor beroepsbegeleidend onderwijs te leiden. Voor dit seminar is eenieder uitgenodigd die vanuit zijn/haar beroep te maken heeft met het regelen van autoschade. Zo zijn alle leden van de CAG, verzekeringsmaatschappijen, alle leden van de importeursvereniging van automobielen, NAADA, Rent-a-Car/leasebedrijven en Dienst Openbare Werken uitgenodigd.

Tijdens het seminar zal niet alleen worden ingegaan op het regelen van de autoschade maar ook zullen demonstraties worden gegeven van de nieuwste apparatuur op het gebied van herstellen en spuiten. Tevens zal een rondleiding door het centrum worden verzorgd. Het seminar beoogt alle betrokkenen bij het herstellen van autoschade aan tafel te krijgen op 'neutraal terrein' en de problematiek uit te diepen en door te spreken met een blik op de toekomst voor een veiliger herstellen van de schade van ons vervoermiddel bij uitstek: de automobiel. Voor informatie: IAAT (tel.: 371700, mej. L. Noor).

Prijzen Bonaire in augustus 0,4% omhoog

KRALENDIJK/WILLEMSTAD — Het consumenten prijsindexcijfer voor Bonaire is in augustus 1991 gestegen met 0,4% ten opzichte van juni 1991. In deze periode van twee maanden werden de sterkste prijsstijgingen waargenomen in de sectoren 'gezondheidszorg' (2,3%) en 'voeding' (0,9%).

De stijging binnen de sector 'gezondheidszorg' in augustus 1991 is vooral te wijten aan de waargenomen prijsstijgingen voor geneesen verbandmiddelen. De stijging binnen de sector 'voeding' is het gevolg van de gestegen prijzen van de subgroepen kant en klare gerechten en overige voedingsmiddelen.

Dit blijkt uit de gegevens die door het Centraal Bureau voor de Statitiek zijn berekend. Mutaties in het consumenten prijsindexcijfers voor Bonaire reeks totale bevolking per sector (augustus 1991 ten opzichte van juni 1991):

Voeding +0,9%; dranken en rookwaren +0,2%; kleding en schoeisel +0,5%; wonen -; woninginrichting en huisraad +0,1%; gezondheidszorg +2,3%; vervoer en communicatie +0,7%; recreatie en ontwikkeling -; overig +0,3% en totaal +0,4%.

Deviezenreserve neemt toe in september: 12,3 miljoen

WILLEMSTAD — De officiële deviezenreserve van de Nederlandse Antillen is in september 1991 met 12,3 miljoen gulden toegenomen. Dit is voornamelijk het gevolg van de overmaking van gelden door PDVSA aan de Isla-raffinaderij enerzijds en de netto aankoop van deviezen door de commerciële banken en het voldoen van rente- en aflossingsverplichtingen op MJP-leningen aan Nederland door het departement van Financiën anderzijds.

De schuld van de centrale overheid op de rekening 'Tijdelijk kasvoorschot Land' is met 4,4 miljoen gestegen als gevolg van het voldoen van rentebetalingen op uitstaande leningen. Verder is het rekening-courant tegoed van de centrale overheid, dat tot uitdrukking komt op de rekening 'Landsontvanger' met 1,4 miljoen toegenomen.

De post 'Geldwaardige papieren', welke uit overheidsleningen bestaat, is met 10,0 miljoen gedaald om aan de stijgende vraag van beleggers naar overheidspapier te kunnen voldoen. Evenals in het geval van de centrale overheid, is het rekening-courant tegoed van het eilandgebied Curaçao op de rekening 'Eilandsontvanger toegenomen, namelijk met 2,2 miljoen. Het saldo op de rekening 'Meerjarenplanprojecten' is met 4,6 miljoen gedaald. Van dit bedrag is 3,8 miljoen overgemaakt ten behoeve van ontwikkelingsprojecten van het land en 0,8 miljoen ten behoeve van projecten van het eilandgebied Curaçao.

Ten slotte is het saldo op de post 'Deposito's overige ingezetenen' met 10,0 miljoen toegenomen. Dit kan voornamelijk worden toegeschreven aan de overmaking door Landsradio van een deel van haar exploitatie overschot naar een speciale rekening van het land bij de Centrale Bank.

16-Jarig meisje vermoordt broertje van tw...

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Een 16-jarig meisje op Sint Maarten wordt ervan verdacht haar 2-jarig broertje dusdanig hebben mishandeld dat het overleden is. Ze heeft bekend en is aangehouden.

Het meisje, dat zelf moeder van een baby is, moest op haar broertje -een tweeling - letten. Ze had daar op een gegeven moment genoeg van, kreeg een woedeaanval en ging op een van luidruchtig kleuters staan en schopte hem. Hij liep zware verwondingen op. Niet bekend is of hij direct of pas later overleden is.

Dit trieste incident deed zich drie weken geleden in het huis van de vermoedelijke dader voor, maar de politie laat er nu nog steeds niets over los. Andere bronnen op het eiland meldden dat de verdachte intussen bekend heeft haar broertje aangevallen té hebben.

Ze staat bekend als een mentaal labiel meisje, dat veel persoonlijke problemen zou hebben.

7UP-diet nu op Curaçao

WILLEMSTAD — Met trots presenteert de Curaçao Bottling Company deze week '7UP-diet'. De 'lemon-lime' frisdrank die ruim een half jaar geleden op Curaçao werd geïntroduceerd is nu niet alleen verkrijgbaar in de originele versie, maar ook voor liefhebbers die moeten denken aan hun lijn. De frisdrank is voor honderd procent gezoet met 'Nutrasweet'. Tevens bevat de drank geen caffeïne, geen kunstmatige kleurstoffen en geen kunstmatige smaakstoffen.

De drank bevat slechts 3 caloriën per flesje van 16 oz. En de smaak is 7UP. Ook geschikt voor diabeten, luidt de reclame voor de drank.

illen-commissie ontmoet minister

amer niet happy over voering programmahulp

N HAAG/WILLEMSTAD — Tijdens het begro- derzoek hoofdstuk IV KabNA (Kabinet voor nds-Antilliaanse en Arubaanse Zaken), deze vroegen de Tweede Kamerleden aan minister Hirsch Ballin in hoeverre er positief perspectief et ingezette nieuwe beleid om projecthulp te eren in programmahulp. "Als zelfs de projec- wat in feite kleine hapklare brokken zijn, al zo functioneert, hoe kunnen de parlementariërs wen hebben in het overgaan op programma- aarbij de problematiek nog complexer wordt", rica Terpstra van de VVD.

agenda stonden don- verder de behande- het rapport 'Meerja- projecten Neder- ntillen' van de Neder- Algemene Reken- en de aanzienlijke esteding van de -begroting 1990. nd naar de begroting komende jaar, is het k dat er een accent- ing plaats zal vinden ojecthulp naar pro- hulp aan de Antillen ba. De vaste Kamer- sie Antilliaanse en nse Zaken kwam gis- een mondeling ove- minister Hirsch Bal- . De Tweede Kamer- aatsen kritische kant- gen bij deze beleids- iving. Daarbij komt bezwaar tegen het baar stellen van Neder- gelden voor financie- n exploitatietekorten paalde projecten.

PROVINCIE

Aarts van het CDA geschrokken" te zijn de opmerking van er Hirsch Ballin te zijn "in toenemende grotingshulp te geven programmahulp, als uitgangspunt neemt jecthulp nu nog hoofd- ." Aarts meent dat het geld is dat wij geven rojecten dan wel zeer programma's", ofwel land moet van de en Aruba een soort andse gemeente of pro- maken. mag volgens hem en er Willem Vermeend geen sprake zijn van een open einde, om de doodeenvoudige reden dat het niet leidt tot onafhankelijk en zelfstandig denken op de eilanden. "Het kan niet zo zijn, dat Nederlands belastinggeld wordt aangewend voor een soort open-einderegeling met betrekking tot de exploitatie van bepaalde projecten", aldus Vermeend. Wat betreft de globale hulpverlening meent Vermeend dat "de mogelijkheden om de toetsing daar aan te brengen veel geringer zijn. Dat bevalt mij dus niet."

Minister Hirsch Ballin antwoordde dat hij met betrekking tot de andere benadering van het hulpbeleid reacties van de Antillen en Aruba aan het verzamelen is. Afronding van de heroriëntatie in de hulpverlening zal dan rond de jaarwisseling moet gebeuren.

CONTROLE

Naar aanleiding van het rapport van de Nederlandse Algemene Rekenkamer, dat eind vorig jaar verscheen, over meerjarenplanprojecten in de Antillen, pleit met name Vermeend van de PvdA voor meer Nederlandse controle. "Elke gulden die wij geven aan Aruba en de Antillen moet hier verantwoord en moet gecontroleerd worden door onafhankelijke Nederlandse organen die de kamer vervolgens kan controleren." Hirsch Ballin gaf toe dat de huidige situatie is dat "wij controleren of de controle heeft plaatsgevonden."

CDA'er Aarts heeft moeite met de versnippering van de controle. "Er is een eilandsaccountantsdienst, een landsaccountantsdienst, een Antilliaanse en een Nederlandse Rekenkamer. Is dat niet dubbelop in menig opzicht? Is die structuur van controle niet één van de oorzaken voor de moeilijke en langzame werking?"

ONDERBESTEDING

De onderbesteding van de KabNA-begroting wordt als buitengewoon ernstig ervaren. In 1990 is slechts ongeveer de helft besteed. "Dat is natuurlijk een schandaal", zei Aarts. Ook de andere kamerleden als Aad Nuis van D'66, Terpstra van de VVD en Vermeend van de PvdA roerden dit onderwerp aan tijdens hun betoog. Dat wat op de KanNA-begroting niet wordt uitgegeven groeit weliswaar aan bij de volgende begroting, maar de bandbreedte is beperkt, namelijk dertig miljoen gulden, terwijl al zo'n tachtig miljoen moest worden overgeboekt naar de begroting van Buitenlandse Zaken, ten behoeve van het onderdeel Ontwikkelingssamenwerking.

Volgens Aarts is er gewoon "te veel geld op de begroting" voor de Antillen en Aruba. Nuis van D'66 merkte schaper op dat alleen Saba erin is geslaagd een forse overschrijding van de projecthulp te realiseren. "Je krijgt de neiging om te roepen: "Bravo Saba!" De KabNA-minister werd door de vaste kamercommissie voorts aangespoord alternatieven en oplossingen te vinden voor het probleem van de onderuitputting van zijn begroting.

Na het feitenonderzoek zal in een volgende bijeenkomst de op de Derde Dinsdag van september ingediende begroting 1992 in de begrotingsbehandeling ter sprake komen.

Onderzoek openbaar vervoer

■ *WILLEMSTAD — Drs. Rob van den Berg (links) van Curconsult nv heeft aan gedeputeerde Jaime Francisco (openbaar vervoer) een rapport overhandigd met als titel 'Wat kwam er uit de bus?'. Het betreft een onderzoek gedaan onder mensen die gebruik maken van het openbaar vervoer; de kleine busjes en konvooien. Percy Lauffer (midden) van Consultancy & Associates was ook aanwezig bij de overhandiging.*

Fol/Si voor strikte controle van prijzen

WILLEMSTAD — Shon Garcia, woordvoerder van de partij Fol/Si dringt aan op een strenge prijscontrole op verschillende produkten. "Niet alleen moet er een prijscontrole komen op etenswaren maar ook benodigdheden voor het huishouden, kleren, schoenen, autoonderdelen en bouwmaterialen", aldus Garcia.

Uit eigen onderzoek van de partij en uit klachten die de Fol/Si ontvangt uit de bevolking blijkt dat verschillende winkeliers hun produkten te hoog afprijzen. Het blijft niet bij een verhoging van de accijnzen op alcohol en sigaretten, maar ook de prijzen van produkten die niets te maken hebben met de accijnsverhoging op alcohol en sigaretten zijn astronomisch gestegen.

Garcia: "Fol/Si is voor een introduktie van een zeer strenge prijscontrole, gecombineerd met hoge boetes voor degenen die de prijzen die de regering heeft voorgesteld, overschrijden."

Tevens doet de bruine partij een beroep op de Consumentenstichting (Fundashon pa Konsumidó) om door te gaan met hun goed werk zoals in het verleden en degenen aan te klagen die zich niet houden aan de voorgeschreven prijzen.

"Het mag niet zo zijn dat arbeiders en de minder bedeelde mensen weer alleen het kruis moeten dragen, zodat de rijken rijker worden en de armen armer."

Inzake alternatieve maatregelen

Vakbonden vormen team financieel deskundigen

WILLEMSTAD — De tripartiete commissie waarin van de drie geledingen overheid, werkgevers en werknemers elk drie vertegenwoordigers zitting nemen, heeft gisteren voor het eerst vergaderd. De vakbonden hebben inmiddels een 'back-up team gevormd' waarin financiële experts zich over alternatieve maatregelen zullen buigen.

Gegevens over de inkomsten verhogende maatregelen werden uitgewisseld. Tot de oprichting van de tripartiete commissie werd besloten toen de overheid en vakbonden vorige week zondag aan tafel zaten om tot een oplossing te komen inzake het conflict over de accijnsverhoging op sigaretten, sterke drank en bier en de verhoging van het bijzondere invoerrecht op benzine. De vakbonden en honderden leden gingen vorige week de straat op om te protesteren tegen de maatregelen die, zoals ze menen, aan hun beurs komen.

Afgesproken is echter dat de pers niet op de hoogte wordt gesteld over de exacte uitkomst van de vergadering van gisteren, totdat er een definitieve oplossing uit komt.

De Curaçaose vakbonden gaan de gegevens die ze gisteren van de overheid hebben gekregen, omtrent de basis waarop de overheid maatregelen heeft genomen, evalueren. "Daarnaast gaat onze back-up, waarin financiële experts zitten, kijken naar alternatieve maatregelen," aldus Errol Cova, voorzitter van Kamara Sindikal, vanmorgen tegenover de Amigoe. Maandag is er een tweede vergadering.

Selikor volgend jaar zelfstandig

WILLEMSTAD —In het begrotingsjaar 1992 zal de verzelfstandiging van de Selikor worden gerealiseerd. Met het in gebruik nemen van het overslagstation in Koraal Specht, wordt een nieuwe route-systeem voor de inzameling van huisvuil geïntroduceerd.

Algemene Beschouwingen meldt dat ook in 1992 de visuele vervuiling zal continueren. Het nieuwe systeem is een efficiënter inzamelsysteem als gevolg van de vermindering in onproductieve uren die voorheen aan de lange rij-afstanden naar de stortplaats te wijten waren.

Ook in het begrotingsjaar zal de schoonmaak en onderhoud van bermen en rooien langs de hoofdwegen en het opruimen van illegale stortplaatsen plaatsvinden, aldus Algemene Beschouwingen.

De bevolking moet echter medewerking verlenen aan de reinigingsactiviteiten, en moet hiervoor gemotiveerd zijn. Selikor zal daarom volgend jaar zijn voorlichting aan de bevolking intensiveren. De vervuiling, aldus Algemene Beschouwingen, moet nodig aangepakt worden. De verwerking van afvalstoffen is een van de grootste milieuproblemen op Curaçao. Het principe 'de vervuiler betaalt' zal worden voorgezet. Naleving van dit principe houdt vooral in dat de kosten voor het verwijderen en verwerken van afval door middel van heffingen doorberekend zullen worden.

ovember in ITC

minar over omgang t externe adviseurs

LEMSTAD — Op 7 ber zal het adviesbu- urconsult nv in samen- g met de stichting dvies een seminar over het onderwerp n met externe advi- Het achterliggende n dit seminar is dat er praktijk veel onduide- d bestaat en ook mis- n de relatie bedrijfsad- . In een maatschappij elkens professioneler hoort men de roep om en specialisme in ren steeds meer. Dit gaat over de vraag relatie organisatie- eur verbeterd kan n. Ten slotte de kwali- maar ook het prijs- dat aan het extern hangt, zijn hiervan kelijk.

seminar wordt voorge- en ingeleid door prof. P. Boorsma van de Uni- van Twente. Zijn g zal voornamelijk het van de politieke besluit- g en het nut of de van het inhuren van extern deskundige zijn. E. Nordholt, hoofdcom- s van de politie van emeente Amsterdam, zal inleiding op de erva- uit de praktijk bij het akelen van consultants

De resultaten van een zoek dat drs. R. van Bergh van Curconsult verricht, betreffende markt voor externe advies- en op Curaçao, zullen seminar gepresenteerd den onder de titel 'De sultant economie'. a zal drs. M. Goede uitwijden over de 'Do the Do-nots' bij het al dan besluiten om met een erne deskundige in zee te an. Na deze inleiding len er op een inter-actieve manier een aantal praktijkgevallen nader in detail besproken worden.

Het seminar is vooral bedoeld voor die functionarissen die regelmatig te maken hebben met externe adviseurs, zoals informatie specialisten, architecten, management organisatieadviseurs, PR-bureaus, accountants, notarissen of advocaten. Het seminar is op 7 november in het International Trade Center (ITC) van acht uur 's morgens tot één uur 's middags. De kosten van dit seminar zijn laag gehouden tweehonderd gulden daar de organisatoren geen winst nastreven.

Marine actiever bij opsporen drugsvervoer

WILLEMSTAD/DEN HAAG — De Nederlandse Marine wordt actiever in het Caribisch gebied. Op verzoek van de Verenigde Staten worden de opsporingsactiviteiten uitgebreid om drugstransporten tegen te houden.

Het NRC-handelsblad meldde op 11 oktober jongstleden dat de Nederlandse minister van defensie, Relus ter Beek, zijn instemming geeft voor dit plan. De Koninklijke Marine zal verdachte transporten opsporen, volgen en inlichtingen doorgeven aan Amerikanen. Zij zijn gestationeerd in een commandocentrum in Key West (Florida).

Sinds enige tijd oefenen Nederlandse Orion-patrouillevliegtuigen samen met Amerikanen in het Caribisch gebied. Washington dringt aan op frequentere oefeningen en meer uitwisseling van gegevens.

Ter Beek waakt er voor dat de militaire inspanningen van Nederland "een soort verlengde arm van minister Hirsch Ballin van justitie worden." De activiteiten van de mariniers zullen derhalve worden beperkt tot opsporing en het doorgeven van informatie.

Minister Hirsch Ballin heeft toegezegd de Antillen en Suriname te willen helpen bij het tegengaan van drugstransporten. Dit onderwerp staat ter bespreking gedurende een ontmoeting op de Nederlandse Antillen tussen de ministers Hirsch Ballin, Van den Broek (buitenlandse zaken) en Pronk (ontwikkelingssamenwerking).

Wereldkampioenschap Kick boxing

ORANJESTAD — De oprichter en motor achter de Muay Thai Kickboxing op Aruba en in het Caribisch gebied, Roony Boyé, woonde in Amsterdam de algemene ledenvergadering van de wereldorganisatie van Muay Thai Kickboxing.

Zoals bekend, zorgde Boyé dat voor de eerste maal internationale wedstrijden op Aruba plaatsvonden. De reactie van het Arubaanse publiek in de Sporthal te Santa Cruz was erg groot. De wedstrijden werden op video vastgelegd en naar Nederland gezonden om de leden van de wereldorganisatie te overtuigen weer wedstrijden op Aruba te organiseren. Hiertoe werd inmiddels besloten. Een van de belangrijke factoren om Aruba weer aan te wijzen was het gedrag van het publiek, dat met de gevechten meeleefde en geen hinder van rook werd ondervonden, hetgeen in Nederland en andere landen wel het geval is.

De president van de organisatie Thom Harnick die op Aruba aanwezig was bij het eerste gevecht, was er verrast door de enorme belangstelling in de Sporthal. Vele leden willen nu zelf op Aruba een internationaal gevecht komen bijwonen.

WAARSCHUWING

De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op maandag 21 oktober van 07.00 uur tot 13.20 uur, op dinsdag 22 oktober van 07.00 uur tot 22.00 uur, op woensdag 23 oktober van 07.00 uur tot 13.20 uur en op donderdag 24 oktober 1991 van 07.00 uur tot 13.20 uur schietoefeningen worden gehouden op Anabui en California. Er wordt geschoten met scherpe munitie. Het onveilig zeegebied bedraagt 4000 meter, terwijl het onveilig gebied aan landzijde afgebakend wordt met rode vlaggen en borden.

De Directie der Belastingen
ZOEKT
voor een staffunctionaris van de directie

EEN GESCHIKTE HUURWONING

met minimaal 4 slaapkamers en 2 badkamers, in rustige omgeving in Oranjestad zo mogelijk omgeving Mon Plaisir. Voor nadere inlichtingen en/of afspraken kunt U zich telefonisch in verbinding stellen met de heer A. Essed, tel. 33512.

AGENDA ARUBA

TOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 0-17.30 uur; zaterdag gesloten.

EFOON: 24333. Voor spoedgevallen kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. boy 127-257.

TELEFAX: 22368.

KREK nr 10 815.445 Banco di .

TIE: 100

RMCENTRALE: 115.

KERTJES verschijnen op dinsdag en en kunnen iedere dag tussen 08.00- 00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; ve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die maandag en donderdag vóór 10.00 uur en zijn, kunnen de dag daarop (dus dag en vrijdag) verschijnen.

SCOPEN
dag
VE-IN: 20.30+24.00 uur **Hot Spots** edy, 14 jr.).
NCIPAL: 20.30 uur **A Kiss before** g (suspense/drama, 18 jr.).
dag
VE-IN: 21.00 uur **Hot Spots** (comedy, jr.).
NCIPAL: 20.30 uur **A Kiss before** g (suspense/drama, 18 jr.).

* * * * * * * *

TICA (nachtdienst)
o brug: Eagle, tel.: 29011.
ba di brug: San Lucas.

* * * * * * * *

CHTREGELING DOKTOREN
n 18.00-07.00 uur):
rdag en zondag
njestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki ndert, Paradera en Sta Cruz: dokter ua-Fingal via Dr. Horacio Oduber Hos- al (tel.: 24300) of via Alarmcentrale 15).
s Chiquito, Savaneta en San Nicolas: er C.E. Zaandam via Centro Medico n Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcen- m (115).

* * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of en of ander ongeluk, gelieve Alarmcen- le op te bellen, tel.: 115.

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Enge- landstraat 7, tel.: 21777): de wachtheeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/ drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.45 Nos cu Nos; 19.45 Major League Baseball World Series: Minnesota Twins vs Atlanta Braves (game 1); 23.00 A Man called Hawk; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Spiriti of Adventure; 18.00 Cagney & Lacey; 18.45 Showtime; 19.45 Major League Baseball World Series: Minnesota Twins vs Atlanta Braves (game 2); 23.30 A Man called Hawk; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK (IDEFRE): 06.30 uur start 10-km loop ter hoogte van Panaderia Bon Pan naar de finish bij de Sporthal.

SCHIETWEDSTRIJDEN: 08.30 uur vervolg wedstrijden op de onderdelen standard pistol en central fire - schietbaan te Wela.

TAFELTENNIS **(ATTA):** vanaf 10.00 uur jeugdtoernooi - Sporthal Santa Cruz.

BASEBALL **(AA-klasse):** 14.00 uur Marlboro vs Aruba Video Center - Elias Mansur Ballpark.

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen

* * * * * * * *

Premier Nel Oduber:
Dankzij contacten met Hirsch Ballin terugkeer Loor versneld

ORANJESTAD — Minister-president Nelson Oduber begon zijn wekelijkse persconferentie met succes te wensen aan Arubiano, het nieuwe ochtendblad dat zijn eerste editie uitgaf. Hij prees de minister van justitie mr. Hendrik Croes voor zijn handelingen in de zaak van de piloot Ernst Loor. Nauwe contacten met de Nederlandse minister van justitie mr. Ernst Hirsch Ballin hebben geleid tot een gezonde en een veilige terugkeer van de piloot.

Verder sprak hij over de situatie bij Air Aruba, de garantie hotels, het vreemdelingenbeleid, het gouverneursschap en belastingen bijgestaan door minister Roland Laclé en minister Fredis Refunjol.

In verband met de situatie bij Air Aruba, die voortvloeit uit de problemen bij Air Holland, heeft de overheid het parlement benaderd voor een garantie van twee miljoen dollar aan de luchtvaartmaatschappij. Eén miljoen is bestemd voor de route Newark-Aruba en de andere miljoen is bestemd voor de Midatlantische route. De aandeelhouders van de maatschappij hebben beloofd hun eigen inzet met vijf miljoen te verhogen en de resterende twee miljoen die nodig is om deze routes te behouden, dáár zal de overheid garantie op moeten verlenen.

Gezien de bijdrage die Air Aruba door deze routes aan het toerisme levert en het feit dat het een nationale luchtvaartmaatschappij is, vindt de overheid dat er een financiële steun gegeven moet worden, zonder zelf een aandeel in de maatschappij te hebben. Wel is voorzichtigheid op zijn plaats volgens de premier, om een 'avontuur' te voorkomen, waarvan het volk later de rekening gepresenteerd krijgt. Daarom heeft de overheid Jacobo Geerman — planner bij Coastal, voorheen bij Economische Zaken en de Investeringsbank — benoemd als haar vertegenwoordiger in de raad van commissarissen van Air Aruba.

GARANTIE HOTELS

Over Golden Tulip is een accountantsrapport gemaakt en onderhandelingen vinden plaats om tot een oplossing te komen. Uit de uiteenzetting van de premier bleek duidelijk dat het Dutchco/Golden Tulip Hotel de grootste zorgen van de regering is en de gemeenschap reeds miljoenen florin heeft gekost.

De premier stelde dat reeds maanden naar een oplossing wordt gezocht en dat onder meer de commissie Bieshuevel bepaalde voorstellen heeft gedaan. Dit weekeinde is de commissie weer op Aruba. Onder meer wordt met de mede-eigenaar Golden Tulip onderhandld om een blijvende oplossing te vinden, hetgeen op korte termijn niet verwacht wordt. Golden Tulip zal ook een bijdrage moeten leveren. Gevraagd wordt om de 'gross operation profit' voor drie jaar, maar Golden Tulip wil alleen een beeld van één jaar geven, hetgeen voor de overheid onaanvaardbaar is.

Zoals bekend, heeft premier Oduber tijdens zijn recente bezoek aan Nederland er nog eens op gewezen, dat Nederland de garanties mee heeft goedgekeurd, dus medeverantwoordelijk in deze is. De premier hoopte dat dit weekeinde duidelijk zal worden welke richting gegaan wordt om een oplossing te vinden.

Ramada vergt een investering van twaalf miljoen dollar om afgebouwd te worden. De eigenaars hebben tot nu toe slechts twee miljoen bij elkaar kunnen krijgen. Zonder deze extra miljoenen kan het project niet afgebouwd worden. Het ergste in dit geval is dat het een timesharing is en dat vele kamers al verkocht zijn, maar nu niet gebouwd kunnen worden. Al meermalen heeft de overheid gewezen op het gevaar van timesharing. Er wordt in timesharingsprojecten geïnvesteerd en het project wordt niet afgebouwd. De projectleiders nemen hun deel, maar laten niet genoeg voor het project zelf. De overheid zal verschillende brieven van ontevreden toeristen ontvangen. Dit doet geen goed aan de naam van Aruba. Hiernaast raakt de markt langzamerhand verzadigd en volgens de premier hebben niet eens de pioniers van timesharing het gemakkelijk meer hun kamer van hun laatste project aan de man te brengen. Over timesharing is al een wetsvoorstel klaar, die zowel koper als eigenaar beschermt.

Over Plantation Bay volgt aanstaande dinsdag een bespreking, maar alles lijkt in de goede richting te lopen. Beta is in een stadium beland, waarbij zijn afbouw onbetaalbaar is geworden voor welke belegger dan ook. In de komende weken zal een beslissing hierover genomen worden. De bouw van de hotels de laatste jaren is een avontuur geworden met een bittere smaak. De Italiaanse bouwbedrijven hadden geen eigen kapitaal en zijn bankroet gegaan voor de afbouw.

Over het verkoop van Concorde Hotel was premier Oduber vrij kort. De eisen van tien jaar belastingvrij e.d. zijn allemaal te bezien. Met de jaren hebben wij, met uitzondering van Sun Development en de heer Cohen, eigenaars zien komen en gaan, casino's zien sluiten en heropenen.

"In 1985 was Aruba aan hun genade overgeleverd, maar nu zijn wij in de positie om onze eisen te stellen. Onze arbeidsplaatsen moeten door buitenlanders gevuld worden en er is een mortuarium opgelegd. Aan taxholiday is er momenteel geen behoefte, dan is drie à vier jaar meer dan genoeg en niet elf jaar zoals het nu is".

Nogmaals bedankte de premier de gemeenschap voor de medewerking ondervonden bij de volkstelling.

De geheimhouding van de gegeven informatie is door de wet vastgelegd. De verkregen informatie zal een positieve bijdrage leveren aan de investeringsplanner voor de komende vijf jaar.

■ ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber was aanwezig om kennis te maken met de nieuwe investment manager van de Caribbean Mercantile Bank (CMB), Kim Irvine, die de leiding heeft van de specialistische afdelingen Investeringen. Op de foto wordt de premier geflankeerd door directeur van de CMB Bill Carson en Kim Irvine.

De nieuwe manager heeft een jarenlange ervaring op investeringsgebied, die thans ter beschikking van de klanten van de bank wordt gesteld op gebied van effecten, obligaties, valuta alsmede handel in goederen (commodities) en opties in handel. Tevens biedt de afdeling Investeringen van de CMB haar diensten aan op gebied van portefeuille-beheer ten behoeve van particulieren, vennootschappen en pensioenfonds.

Minister Refunjol:
"Schoolgeld is in feite bijdrage ouders"

ORANJESTAD — Alle leerlingen — ongeacht het type onderwijs — zijn nu gevrijwaard van schoolgeldbetaling. Het schoolgeld waarvan sprake is, is het schoolgeld dat de leerlingen aan de overheid verschuldigd zijn, volgens de bestaande wetten.

Alleen bij de leerlingen van Colegio Arubano en de kleuterscholen werden deze nog geheven, de leerlingen van een ander type onderwijs zijn al lang hiervan gevrijwaard.

Dit schoolgeld moet dus niet verward worden met datgene wat de leerlingen nú op de scholen in rekening worden gebracht. Dat schoolgeld — wat verschillend kan zijn — is wat de leerlingen aan de school moet betalen, het is meer te zien als een ouderlijke bijdrage. Sommige scholen noemen het dan terecht ouderlijke bijdrage.

Minister Fredis Refunjol wees erop dat voor het volgend schooljaar er een tweede openbare basisschool te Seroe Blancoe komt. Binnenkort wordt een openbare aanbesteding gehouden om aan de bouw te beginnen. Verder wordt de huishoudschool te Noord aangepast om komend schooljaar een basisschool te huisvesten.

Vele scholen zijn aan een onderhoud en verbouwing toe. Er bestaan drie lijsten van prioriteiten. Eén derde is al gedaan. Over de gymzaal van het Colegio Arubano zette hij uiteen dat hopelijk volgende week hierover een beslissing wordt genomen. Een bestek wordt opgemaakt en het zal gefinancierd worden uit eigen begroting of door VNOA.

Minister Refunjol:
"Eerst Arubaan, dan buitenlander aan bod"

ORANJESTAD — Door de economische ontwikkeling op Aruba is het eiland afhankelijk van vreemdelingen om de arbeidsplaatsen op te vullen. Vreemdelingen mogen de arbeidsplaatsen van de Arubaan niet innemen. Minister Fredis Refunjol meent dat eerst Arubanen aan bod komen. Directie Arbeid houdt degelijk hiermee rekening bij de behandeling van vergunninsaanvragen voor buitenlanders.

De werkgevers proberen onder allerlei manieren vergunningen los te krijgen, in vele gevallen door functies te creëren. Directie Arbeid heeft veel van deze 'truucks' door en is bezig functiesbeschrijving op te stellen en te kijken welke functies met elkaar overeen komen. De Arubaan moet zelf óók kritischer worden en niet alles aan de overheid overlaten. De Arubaan moet zijn eigen belang verdedigen en niet bijdragen aan de bestaande situatie. Heeft men geen werk, dan moet men zich inschrijven bij het Jobcenter, zodat de betreffende dienst hiervan op de hoogte is bij het behandelen van de vergunningsaanvragen, zo vervolgde de minister.

Directie Arbeid heeft alle werkgevers benaderd met formulieren, waarin vragen over het personeelsbestand werden gedaan. Weinig hebben deze formulieren ingevuld teruggestuurd. De werkgevers die de moeite niet hebben genomen om hun medewerking te verlenen, zullen bij vergunningsaanvragen ook geen medewerking van betreffende diensten ontvangen, aldus de minister.

■ AEROPUERTO REINA BEATRIX — Bij de luchtvaartdirectie Aruba herdacht Daniel S. Koolman het feit dat hij 25 jaar geleden in dienst trad als aspirant luchtverkeersleider. Hij wist door doorzetting en studie op te klimmen tot luchtverkeersleider eerste klasse A. Namens de overheid overhandigde waarnemend luchtvaart-directeur mr. Augustin Vrolijk hem in het bijzijn van familie en collega's de gebruikelijke enveloppe.

Washington Post:
Alle kernwapens uit Zuid-Korea

WASHINGTON - De Verenigde Staten zullen uit Zuid-Korea alle kernwapens van de luchtmacht, alsmede alle op land gestationeerde nucleaire wapens terugtrekken. Dit heeft de Washington Post zaterdag gemeld.

De maatregel maakt de weg vrij voor hernieuwde Amerikaanse eisen dat het communistische Noord-Korea een einde maakt aan zijn programma om dergelijke wapens te ontwikkelen, zo zegt de krant die zich daarbij beroept op regeringskringen. President George Bush kondigde op 27 september aan dat de VS alle op land gestationeerde kernwapens uit Zuid-Korea zouden terugtrekken. Hij zei echter niets over dergelijke wapens van de luchtmacht. Volgens het blad heeft de Amerikaanse regering nu besloten alle soorten kernwapens uit dat land terug te trekken.

AA-klasse baseball

ORANJESTAD — In de strijd om de AA-klasse baseballtitel verstevigde sigarettenploeg Marlboro haar positie door tegenstander Pueblo Thrillers met 6-0 te verslaan. Marlboro maakte dertien hits. Nildo Wernet werd de winnende en Chopi Orman de verliezende gooier.

Zondagmiddag om twee uur in het Elias Mansur Ballpark is de spannende strijd tussen de twee rivalen Marlboro en Aruba Video Center.

Minister: Meer info over belasting nodig

ORANJESTAD — De bevolking moet meer informatie krijgen over belastingen om de vrees hiervoor te laten verdwijnen. De belastingwet kent de inflatiecorrectie.

Dit, aan de hand van de levensonderhoudskosten. Elk jaar kunnen de belastingstarieven per 1 november aangepast worden. Gebruikmakend van deze wet zijn de maatregelen genomen, die afgelopen dagen in de pers stonden, waarbij de rentevoet gecorrigeerd werd.

Minister Roland Laclé reageerde hiermee op de verklaringen van zijn voorganger Armand Engelbrecht die meende dat het plafond onvoldoende verhoogd werd. Aan de hand van tabellen overlegde minister Laclé dat de inflatiecorrectie wel degelijk ieder jaar plaatsvindt. Accijnzen op sigaretten zijn nu twee florin per pak en invoerrechten voor import van andere merken, die hier niet worden gemaakt, is nu vastgesteld op 7,5 procent. Voorheen was dit niet vastgesteld daar er een importverbod bestond.

Verder zullen twee douanebeambten naar Nederland vertrekken om van dichtbij te zien hoe het nieuwe systeem dat recentelijk hier bij de douane geïntroduceerd werd, daar in werking wordt gebracht.

Zaalvoetb
van start

SAVANETA — Op d
van Buurtcentrum S
ging vrijdagavond
voetbalcompetitie
van start, georganise
de zaalvoet
FEFUSA. Versch
teams lieten bij h
verstek gaan, dat oo
begon. Gesproken w
ex-voorzitter Jo Wau
over de kampioens
het verleden sprak,
de nieuwe voorzit
Remne alle team
succes toewenste.

Het team, dat
defilé de beste pr
had, was Formosa
market. Het eerst
werd gelost door Nel
terwijl Netto Piete
keeper fungeerde.
Ruiz maakte het eer
punt van de competi
een strafschop. In de
volgende wedstrijd
Double Seven een 7
winning op Cai
Geerman Autoparts.
wedstrijd nam Rafa
egas vier doelpunte
zijn rekening.

Ook tweede ballet-avond groot succes

TWEEDE programma Nederlands Dans Theater (NDT) 2 in Aruba's Internationaal Dans Festival bracht choreografieën van Hans van Manen, Paul Lightfoot en Paulo Ribiero. Van Manen heeft alleen de laatste jaren geen nauwe verbintenis met de groep. De beide anderen daarentegen des te meer.

Hans van Manen was vanaf 1960 tot 1971 een van de meest prominente en produktieve choreografen van het NDT, waarvan hij tevens mede artistiek leider was. Na meer dan tien jaar als vaste huischoreograaf bij het Nationale Ballet werkzaam te zijn geweest, keerde hij drie jaar geleden naar het Nederlands Dans Theater terug waar hij nu dezelfde functie vervult.

Paul Lightfoot is als danser bij het NDT 2 begonnen en is sinds enkele jaren aan het grote gezelschap verbonden. Het behoort tot het beleid van het Nederlands Dans Theater om naast nieuwe werken ook belangwekkende balletten uit het verleden op het repertoire te houden. Een van die oude meesterwerken is Van Manen's 'Gross Fuge', gemaakt in 1971, dat nu door de jongeren groep wordt uitgevoerd.

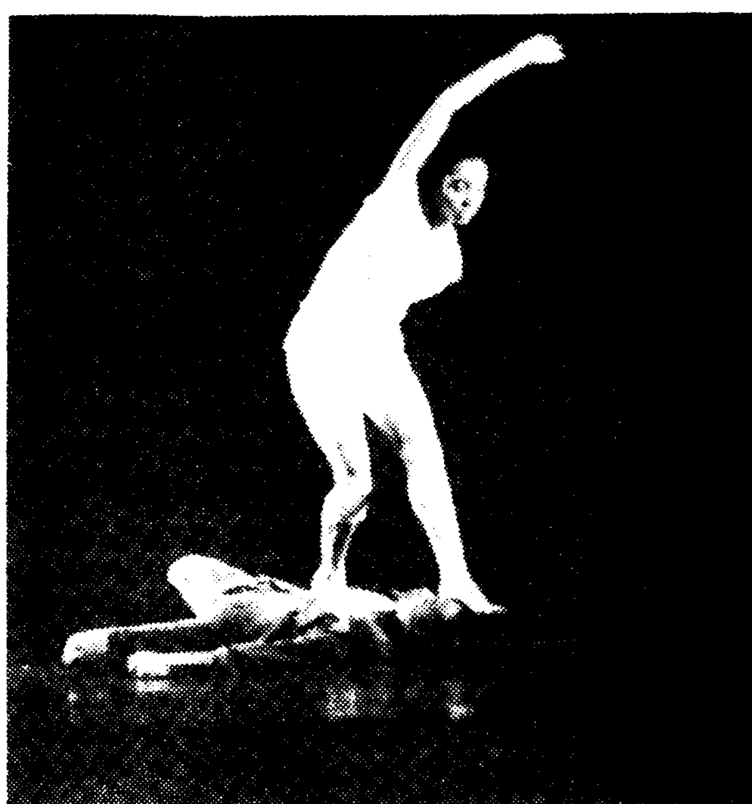
De pure schoonheid en de onderhuidse zinderende erotische geladen sfeer heeft na twintig jaar nog niets aan zeggingskracht verloren. Het blijft een magnifieke en indrukwekkende ballet dat steeds opnieuw boeit en verrast door een volstrekte, van alle franjes ontblote helderheid in beweging en ruimtelijke compositie en de manier waarop Van Manen Beethoven's gelijknamige muziek interpreteert.

'Step Lightly' van Paul Lightfoot heeft dezelfde gedreven en energieke bewegingsstijl, die het huidige danstheater kenmerkt. Het heeft echter ook een rijkdom aan kleine, geïsoleerde momenten: handen die sidderen, onderbenen die nerveus flitsen, armen die met scherpe akkoorden een lichaamimpuls afronden. Er zit een stevige dosis dramatiek en agressiviteit in het werk, veroorzaakt door de mengeling van afhankelijkheid, tederheid en machtsstrijd, die zich tussen de sexen afspeelt. Overigens zijn die volstrekt aan elkaar gewaagd. De vier vrouwen vertonen evenveel kracht en zelfbewustheid als de twee mannen. De meeslepende Bulgaarse volksmuziek versterkt de spanning in de knap opgebouwde bewegingscompositie nog eens extra.

Conflicten in onderlinge relaties vormen ook het thema van 'Encantados de Servirlo' van de uit Brazilië afkomstige Paulo Ribiero. De drie mannen en drie vrouwen, gekleed in zwarte regenjassen, introduceren zich eerst met een kleine beweging aan het publiek. Dan presenteren zij zich als een anonieme groep mensen. Dat verandert als de jassen uitgaan en zich paren vormen. De machteloosheid en harmonieus samen gaan uit zich bij ieder verschillend en er blijkt geen oplossing te bestaan. De jassen gaan weer aan en het spel is gespeeld en men dankt het publiek dat er even naar heeft willen kijken. Ribiero mengde korte afgebroken bewegingen met ontspannen fragmenten. Het werk zit goed in elkaar, heeft interessante muziek van Luis Cilla, maar kon mij als totaal niet echt overtuigen. Er werd door de dansers opnieuw voortreffelijk gedanst. Alles wat zij doen, gebeurt met een imponerende trefzekerheid en expressiviteit en nooit is er een spoor van uiterlijk vertoon aanwezig. Het festival is met hun optreden zeer sterk van start gegaan.

INE RIETSTAP

■ *ORANJESTAD — Het tweede Internationaal Dans Festival werd donderdagavond voor een uitverkochte zaal ingezet met het optreden van het Nederlands Dans Theater 2. De vrije eigentijdse en expressieve stijl onder leiding van artistiek leider Jiri Kylian trok de aandacht.*

Toyota 100 tennis plus

ORANJESTAD — In de finale van groep A van het Toyota 100 Plus tennistoernooi wist het team Janny Brokke/Kees Droogh zich door een beter puntengemiddelde te plaatsen om naar de volgende ronde over te gaan. Het team Hans Henriquez/Ben Trappenberg, tot dan nog ongeslagen, kreeg de eerste nederlaag te incasseren van Brokke/Droogh met 8-4.

Nadat in de daarop volgende wedstrijd Denz/Chirino op Emerencia/Arie Rasmijn een 8-2 overwinning behaalde, viel de beslissing dat Brokke/Droogh door een beter puntengemiddelde zich geklassificeerd had. Albert Odor/Jan Welmers won met een 'tiebreaker' met 8-7 van Erik Ponson/Raymond Croes, een gelijk opgaande strijd die op goed peil stond. Yubi Toppenberg/Frans van Dijk hadden geen moeite met Elio en Rinaldi Tromp en behaalde een 8-2 overwinning. Met 8-3 won het team Edwin de Cuba/Rudy Croes van het team Basil Schmidt/Modge Gomez.

Twee wedstrijden werden gewonnen door default. Zaandam/Frije verloor zonder te spelen van Nicolaas/Hernandez doordat Frije met spoed naar het buitenland vertrok. Bibi Arends/Albert Ponson waren niet volledig present waardoor Nando Baptist/Marten O'Niel zonder te spelen wonnen.

Vanavond om acht uur wordt met de tweede ronde begonnen, waarbij de sterkste teams van de eerste ronde thans tegen elkaar op de banen zullen komen.

Vrouw met de dood bedreigd

ORANJESTAD — In de Paraguaystraat werd politie om assistentie gevraagd voor twee buitenlandse arbeidskrachten, die in de omgeving aan het werk waren en vuil voor de woning van O.H. gooide en het daar lieten liggen. De politie hield F.O. (36) en B.S. (59), die niet alleen vuil op de openbare weg gooiden, maar ook nog illegaal op Aruba bleken te zijn. Zij worden overgebracht naar het Huis van Bewaring en zullen worden uitgezet.

Een 44-jarige vrouw deed aangifte dat zij door haar Venezolaanse echtgenoot werd mishandeld en met de dood werd bedreigd. De man werd aangehouden en overgedragen aan de Immigratie. Hij werd in het Huis van Bewaring ondergebracht totdat hij naar Venezuela kan worden uitgezet.

Boersma nog ongeslagen

SCHEVENINGEN - De wedstrijdleiding heeft zich genoodzaakt gezien de Pro World Cup-wedstrijden plankzeilen in Scheveningen te staken.

Heftige rukwinden maakten die beslissing noodzakelijk.

Wedstrijdleider Frans Bolweg: "Op zich hoeft windkracht negen voor deze topsporters geen bezwaar te zijn. De wisselende windsnelheden zorgden er echter voor dat de surfers constant met een te groot of te klein zeil aan de branding waren overgeleverd."

Na twee eliminatieronden zijn de drie vaste Nederlandse World Cup deelnemers, Boersma, Bourgonje en Van Tol, nog ongeslagen. Het drietal heeft zich bij de beste zestien geklasseerd. De Fransman Teriitehau, vierde op de wereldranglijst, is eveneens ongeslagen.

Niet meer fluiten als het U belieft!

MUENCHEN - De broers Uli en Dieter Hoeness willen voor de Bundesliga-wedstrijd VFB Stuttgart -Bayern München een 'pro-Effenberg-actie' voeren.

De managers van respectievelijk Bayern en Stuttgart willen voor het duel in het Neckarstadion het publiek oproepen fluitconcerten bij ieder balcontact van Effenberg achterwege te laten.

De middenvelder van Bayern werd woensdag tijdens de interland Duitsland-Wales bij iedere beweging onthaald op een striemend gefluit. "Wat daar is gebeurd, blijft me mijn hele loopbaan achtervolgen. Dat was bitter, ik ben zo geschrokken dat ik het niet kan vergeten", zei Effenberg vrijdag.

Het initiatief voor de actie komt van Uli Hoeness. Broer Dieter vond het een goed idee. Hij of de vedette van Stuttgart Sammer zullen voor de confrontatie de toeschouwers toespreken. Effenberg viel woensdag in de slotfase van het met 4-1 gewonnen kwalificatieduel voor het EK in Zweden in. Hij veroorzaakte de strafschop waardoor Wales de eretreffer kon scoren. "Als dit blijft aanhouden zie ik geen toekomst meer in Duitsland", liet Effenberg weten.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

ZONDAG
VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
eerste divisie
15.00 uur De Koning vs Scott Special;
eredivisie
17.00 uur Jong Colombia/CWZ vs Sithoc/Hubo - Sentro Deportivo Kòrsou.

BASEBALL
(Liga Vruminga)
10.00 uur Le Mirage vs Holiday Beach;
12.00 uur STP vs Wallé Constructions;
14.00 uur Astros Jr. vs Marchena Hardware;
16.00 uur Freeport vs Ultimo Noticia -Santa Maria Ballpark.

****

Vervolg vakbondsstrijd op WEB-terrein

BALASHI — In de 'strijd' op het WEB-terrein tussen de vakbonden werd een lange gezamenlijke verklaring van SEPA en STA ontvangen, die daarmee reageerden op commentaren van de voorzitter van de nieuwe vakbond SWA, Felipe Ras.

SEPA/STA halen een aantal punten aan waarin zij benadrukken steeds voor de belangen van de WEB-werknemers te zijn opgekomen. Nu daagt VWA/SWA de beide vakbonden uit een referendum te houden, maar toen destijds de SEPA/STA een referendum onder de WEB-werknemers wilden houden, werd dit door de VWA/SWA geweigerd.

Onder meer wordt gezegd dat de vakbond SWA pocht op een goede verstandhouding met de WEB-directie, terwijl de contributie slechts vijf florin bedraagt en bij de SEPA/STA is dit twintig florin. Nadat SWA de nodige leden kreeg tegen betaling van de lagere contributie, werd die ook twintig florin.

Nadat SEPA/STA bij de minister hadden geklaagd dat de andere vakbonden werden voorgetrokken bij het WEB, heeft de directeur van het WEB alle voordelen ingetrokken met gevolg dat de SWA-contributie verhoogd moest worden. Uiteindelijk worden de werknemers de dupe van dit conflict.

Service awards Wickland Oil

SEROE COLORADO — Volgende week vrijdagavond om half acht organiseert de directie van Wickland Oil Aruba een bijeenkomst met haar personeel in het Buurtcentrum Lago Heights. Op de eerste plaats worden service awards uitgereikt aan personeelsleden die een jaar in dienst van de maatschappij zijn.

Voorts wordt aan werknemers, die met succes de eerste hulp en redding alsmede brandbestrijding-opleidingen volgden, het bijbehorende diploma uitgereikt. Ten slotte worden de uniformen van het Wickland Oil softbalteam getoond.

Knaven piano trio op Aruba

ORANJESTAD — De Arubaanse Kunstkring presenteert donderdag 31 oktober om half negen 's avonds in Cas di Cultura het Knaven pianotrio, bestaande uit Hans Knaven, Els Knaven-Rats en Frans Knaven.

Hans Knaven, opgeleid tot pianist aan het Amsterdams Conservatorium, is bekend door zijn radio-optredens en concerten in Nederland en België. Behalve in vele recitals met een breed repertoire trad hij ook herhaaldelijk op met orkestbegeleiding, onder andere met het Noordelijk Filharmonisch Orkest.

Els Knaven-Rats groeide op in de sfeer van een artistiek milieu en was al jeugdig vertrouwd met allerhande muzikale activiteit. Zij studeerde aan het Amsterdams Conservatorium, daarna onder andere bij Janos Starker en Siegfried Palm (avantgarde). Zij is geregeld te beluisteren als celliste tezamen met kamermuziekensembles.

Frans Knaven, broer van de pianist en gehuwd met de celliste van het trio, begon op jeugdige leeftijd met de viool en nam er later de altviool als tweede instrument bij.

Het Knaven piano-trio vindt zijn basis in een jarenlang samen musiceren, dat voor de beide broers stamt uit hun vroege jeugdjaren. In hun studententijd voegde zich daarbij de celliste, zodat zich de mogelijkheid voor triospel opende. Het trio zal op Aruba onder andere vertolken het pianotrio KV564 van W.A. Mozart en van F. Chopin, pianotrio Opus 8. Kaartjes zijn verkrijgbaar bij de boekhandels en aan de zaal op de avond van de uitvoering.

JAN SIEMERINK: goede prestatie in Wenen

Bij laatste vier gekomen

Jan Siemerink doet van zich spreken in Wenen

WENEN - Jan Siemerink heeft tijdens het internationale tennistoernooi van Wenen de halve finales bereikt. De 21-jarige Rijnsburger won met 6-3 6-1 van de Oostenrijker Horst Skoff, de nummer 25 van de wereld. Siemerink speelt in de halve finales tegen de Duitser Steeb.

De prestatie van Siemerink, die eerder won van de Duitser Vojtischek en de Zwitser Hlasek (17e van de wereld), is opvallend. De 23-jarige Horst Skoff pleegt in "zijn" Wenen goed te spelen. Hij won het toernooi in 1988 en verloor vorig jaar in de finale van Jarryd.

Siemerink versloeg Skoff eerder dit jaar in Stuttgart met nog ruimere cijfers: 6-1 6-0. Vandaar dat hij zich na de zege op Hlasek reeds optimistisch had getoond. "Waarom zou ik hier in Wenen niet winnen?", merkte hij op.

In de zaal van Wenen was de Nederlandse Davis Bekerspeler na 67 minuten klaar. Alleen in de beginfase was de base-liner Skoff op dreef. Hij nam een voorsprong van 3-1, maar vervolgens pakte Siemerink, die na zijn opslag het liefst zo snel mogelijk de aanval zoekt, negen games op rij.

Waarschijnlijk is Siemerink de komende week de beste Nederlander op de wereldranglijst. Op de rangschikking van afgelopen maandag is hij 39ste en bedraagt de achterstand op Richard Krajicek vijf plaatsen.

Foreman schenkt drie miljoen

NEW YORK - George Foreman heeft bijna drie miljoen gulden geschonken aan diverse goede doelen.

De vroegere wereldkampioen boksen in het zwaargewicht ontving dat bedrag als een soort afkoopsom van Evander Holyfield omdat hij afzag van een gevecht met Mike Tyson.

Foreman gaf onder meer geld voor de bestrijding van aids en deponeerde een fiks bedrag in het fonds voor de verlamde football-speler Nick Bouniconti. Foreman zou op 8 november tegen Tyson hebben gebokst, maar gaf, nadat hem het miljoenbedrag was toegezegd, Holyfield voorrang.

NA TWEE RONDEN OP TWEEDE PLAATS INTERPOLIS-TOERNOOI

Timman maakt dankbaar gebruik van zeldzame blunder Anand

TILBURG - Jan Timman had dringend een mirakel nodig. Vrijdag viel er een uit de hemel. Het had de vorm van een vol schaakpunt.

Urenlang keek de 39-jarige Amsterdammer met zwart tegen Anand in de tweede ronde van het Interpolis-toernooi tegen zijn tweede nederlaag aan. "totaal verloren", voorspelde gastgrootmeester Sosonko onheilspellend voor zwart. Het Brabantse wonder geschiedde na de eerste tijdnoodfase. De Indiër maakte op de 48e zet een grove blunder en zeven zetten later was het uit (0-1).

Door de overwinning kwam Timman op een uit twee. Hij voegde zich bij de achtervolgers op Kasparov. De wereldkampioen behield zijn honderd procent score door de zege op Kortsjnoi en nam een punt voorsprong op de rest van het veld. Barejev-Kamski en Karpov-Short eindigden in correcte remises.

Timman was vrijdag lang het mikpunt van wrange grappen. "Hij is een goeie voor Feyenoord", merkte een toeschouwer op, die de nederlaag tegen Anand zag aankomen. "Hij kan uitstekend op de nul spelen." Het zag er inderdaad schrikbarend uit. Hij haalde weinig tot niets uit de Franse opening, had weinig speelruimte, verbrak op de damevleugel de samenwerking tussen zijn stukken en raakte in grote tijdnood.

Anand, de snelheidsduivel op het schaakbord, leunde tevreden achterover. Hij had de knock out in beide handen, laste wat plaagstootjes in en dwong zwart tot een overhaaste terugtocht. Zwart hing hulpeloos in de touwen. "Het was verloren", besefte Timman, die rood aangelopen vocht voor wat hij waard was.

Anand bezondigde zich aan teveel frivoliteiten. Timman overleefde de tijdnoodfase, maar stond in het eindspel van toren en loper met zeven pionnen nog steeds minder.

"Anand speelde a-tempo", gaf Timman later aan. "Hij nam de tijd niet. Was ervan overtuigd dat hij zou winnen." Zo overtuigd dat hij zelfs onbezonnen begon te spelen. En opgeknoopt werd door Timman. Anands 48e zet was een misbaksel van jewelste. En Timman sloeg als een bliksemschicht toe.

Hij kon het mirakel wel gebruiken. Na zijn onthutsend slechte ervaringen in Reykjavik en het verlies tegen Kasparov in de openingsronde. Het was zijn eerste overwinning op Anand in zijn loopbaan. Na drie ontmoetingen is de onderlinge score gelijk. Hij verloor in Linares, remiseerde in Novi Sad en won in Tilburg. Alles met zwart.

"Een van de merkwaardigste partijen uit de geschiedenis van dit toernooi", vatte Sosonko het duel samen. "Onvoorstelbaar eigenlijk." Minder onvoorstelbaar was het verlies van Kortsjnoi met zwart tegen Kasparov, al had de bejaarde Zwitser remise in handen. De wereldkampioen had enkele dagen besteed aan een uitvoerige analyse van de Franse ruilvariant. Tegen Kortsjnoi testte hij zijn studieresultaten.

Door een lichtvaardige manoeuvre van zwart (6. c4) kwam wit met duurzaam voordeel uit de opening, maar de winst lag nog ver weg. Kasparov stuurde aan op tijdnood van zijn opponent. Het zelfde wapen waarmee Timman in Brussel in de kwartfinales van het kandidatentoernooi afrekende met Kortsjnoi.

Vanaf de 20e zet moest de Zwitserse vechtjas vluggeren. In die fase bleef hij lang overeind. Maar de fout volgde onvermijdelijk. Twee zetten voor de tijdcontrole beging hij een kapitale vergissing. Kasparov gaf mat in acht.

VOORPROEFJE

Karpov en Short gaven een voorproefje van hun match uit de halve finales van het kandidatentoernooi in april in Linares. Beide grootmeesters volgden het boek van de Britse wiskundige John Nunn over de Marshall-variant in het Spaans. Nunn kreeg gelijk, remise na 41 zetten. Twintig zetten eerder hadden Barejev en Kamski het punt gedeeld. Kamski bracht de Tsjigorin-verdediging op het bord en stelde het halfje gemakkelijk veilig.

UITSLAGEN EN STAND

Uitslagen Interpolis-toernooi, eerste ronde:

Karpov (Sov) - Barejev (Sov) afgebroken, Kortsjnoi (Zwi) - Kamski (Vst) 1/2-1/2, Timman (Ned) - Kasparov (Sov) 0-1, Short (Eng) - Anand (Ind) 0-1.

Uitslagen tweede ronde:

Barejev (Sov) - Kamski (Sov) 1/2-1/2, Kasparov (Sov) - Kortsjnoi (Zwi) 1-0, Anand (Ind) - Timman (Ned) 0-1, Karpov (Sov) - Short (Eng) 1/2-1/2.

Stand: 1. Kasparov 2 punten, 2. Kamski, Anand, Timman 1, 5. Karpov, Barejev 1/2 + 1 afg., 7. Kortsjnoi, Short 1/2.

WILLEMSTAD — De uitslag van de op dinsdagochtend 15 oktober gespeelde wedstrijd van bridgeclub Asiento luidt als volgt:

1. Dames Nebbeling/Kruisheer 62.70%; 2. dames Fontilus/V.d. Jagt 61.51%; 3. dames Saladin/De Vries 59.13%; 4. dames Van Werkhoven/Vlug 55.95%; 5. dames Schnitger/winkel 53.97%; 6. dames Henriquez/Henriquez 51.19% en 7. dames Valkenberg/Goudberg 50.79%.

De overige zeven paren scoorden helaas beneden de vijftig procent.

Interpoli… zet voor …

TILBURG - Het … verloop van de … tussen Timman en … kampioen Kasparov … eerste ronde luidt als …

Wit: Timman.
Zwart: Kasparov.

1. d2-d4 Pg8-f6, 2. … g7-g6, 3. Pg1-f3 Lf8-… g2-g3 0-0, 5. Lf1-g2 … 6. 0-0 Pb8-d7, 7. … e7-e5, 8. Dd1-c2 c7-… Tf1-d1 Dd8-e7, 10. … e5xd4,

11. Pf3xd4 Tf8-e… Lc1-b2 Pd7-c5, 13. … a7-a5, 14. a2-a3 h7-h… b3-b4 Pc5-e4, 16. … Lc8-d7, 17. Ta1-c1 h… 18. a3-a4 h4xg3, 19. … Pe4xf2, 20. Dc2xf2 P…

21. Df2-f3 Pg4xe3 … Td1-e1 Lg7xd4, 23. … d5 Pe3-g4†, 24. L… De7xe1†, 25. Tc1… Te8xe1†, 26. Lg2-f1 … 27. Df3xd5 Ta8-e8, 28. … f2 Ld7-e6, 29. Dd5xb7 … c1, 30. Db7-c6 Ta8-c8, …

31. Dc6-e4 Tc8xc4 … De4-a8† Kg8-h7, 33. … b6 Tc4-b4, 34. Da8xa5 … b1, 35. Kg1-g2 Tc1-c2 … wit geeft op.

Dolfijnen waterpolo naar Caracas

WILLEMSTAD - De j… selectie waterpolo van … Zwem- en Waterpolove… ging De Dolfijnen heeft … afgelopen weekeinde … bezoek gebracht … Caracas.

Aldaar werden een vi… (leerzame) wedstrij… gespeeld tegen diverse … ties van Centro Italo Ve… lano. De twee op zate… gespeelde wedstrij… werden beide verloren: 's … gens tegen de sub-kamp… van Venezuela met 8-11 … middags met 5-8.

De twee zondag-duels … den beide tegen jeugdsel… gespeeld. Het ochtend… werd met 5-4 gewonnen … de middag-uren bleke… condities te veel aangesp… te zijn en werd met … verloren.

Toch werd aan deze … duels in Caracas, mo… gemaakt door sponsorin… Consales, een brok po… internationale ervaring … gehouden, die voor vele … spelers erg belangrijk is.

Op de foto het jeugd w… poloteam van De Dolfijn…

Terugkeer als trainer geen goed besluit

Willem II ontslaat De Visser met onmiddellijke ingang

TILBURG - Behalve zonder sponsor, zit Willem II nu ook zonder technisch directeur/trainer-coach. Vrijdag besloten de Tilburgse club en Piet de Visser (57) -met respect voor elkaars standpunten - met onmiddellijke ingang uit elkaar te gaan.

De scheiding komt na een dienstverband van zeseneenhalf jaar. Sinds december 1987 had De Visser een contract voor het leven, in de praktijk niet meer dan een gewone arbeidsovereenkomst. Volgens Willem II-voorzitter Groels is het ontslag van de trainer die bij Willem II zijn pensioen dacht te halen geen kwestie van een paar punten meer of minder geweest.

"Hadden we vierde gestaan, dan was dit ook gebeurd. Je voelt zoiets aankomen. Wij kregen als bestuur signalen van verschillende kanten. Van sponsors en ook van spelers." Het besluit dat De Visser eind vorig seizoen nam om naast zijn werkzaamheden als technisch-directeur, ook weer op het veld te gaan staan, is volgens Groels een beetje een ongelukkige stap geweest.

Dat besluit leidde destijds tot het vertrek van de door de spelers op handen gedragen coach Adri Koster (nu Roda JC), in wiens plaats Bram Braam van TOP naar Tilburg kwam. "Het is een moeilijke beslissing geweest, maar er moest iets gebeuren", zegt Groels. "Dezelfde emoties als vorig jaar staken de kop weer op. De spelers zijn mentaal vermoeid."

De afgelopen weken verbloemde de voorzitter zijn ontevredenheid over de matige prestaties van het eerste elftal niet. In zijn ogen werpen de naar Willem II- maatstaven dure investeringen, zoals in Mark Overmars, veel te weinig vruchten af.

TELEURGESTELD

Piet de Visser zegt boos en teleurgesteld te zijn. "Toen ik kwam zaten 1200 man op de tribune. Willem II speelde in de eerste divisie. Alleen John Feskens was transferabel. Nu trekken we duizenden mensen meer en staat er een selectie, waarin vijf eigen jeugdspelers, met een waarde tussen 5 en 10 miljoen. De jonge spelers zijn nog iets te onervaren. Als ik nog twee jaar had gekregen had hier een bolwerk gestaan."

De Visser is slecht te spreken over de actie die voorzitter Groels kort na afloop van de verloren thuiswedstrijd tegen Feijenoord ondernam. Groels ontbood zes spelers bij hem thuis om hun mening te horen over het technische beleid. De Visser: "Als je na een slechte wedstrijd teleurgestelde, deels geblesseerde en zelfs gepasseerde spelers oproept, kun je weinig positiefs verwachten. Het eigen falen wordt dan al gauw naar een ander geschoven. Zo gaat dat in de voetballerij."

De Visser, die met het bestuur tot een financiële overeenstemming kwam, zegt bij de Tilburgse club veel emoties achter te laten. "Ik kende alle pupillen. Iedere woensdag stonden ze naar me te zwaaien."

Het is pas de tweede keer in zijn bijna dertigjarige trainersloopbaan (eerder bij het Belgische Molenbeek) dat De Visser ontslag krijgt. Hij zegt op zoek te gaan naar een nieuwe club. Over zijn opvolging is nog niets bekend. Volgens Groels is nog niemand gepolst. Het zal in ieder geval een trainer-coach worden, geen technisch- directeur.

Geen inmenging andere bonden

IOC blijft autonoom in kiezen lokaties

SYDNEY - Het Internationaal Olympisch Comité blijft autonoom de Olympische lokaties kiezen.

Inmenging van de internationale sportfederaties en de nationale Olympische Comités wordt niet geduld.

François Carrard, directeur-generaal van het IOC, heeft dit in Sydney gezegd tijdens de vergadering van de internationale sportfederaties.

De laatste jaren gingen steeds meer stemmen op zeggenschap te verlenen aan de sportbonden en de nationale Olympische Comités. Zij zouden bijvoorbeeld een veel betere expertise kunnen geven over accommodaties, infrastructuur en organisatievermogen. Het IOC stelde enkele maanden een speciale commissie samen om te bekijken hoe de federaties en NOC's eventueel zouden kunnen meestemmen met de 94 IOC-leden.

"Het huidige systeem is verre van perfect", verklaarde Carrard in Sydney, "maar het heeft toch ook een aantal voordelen. Met de federaties en NOC's erbij wordt de verkiezing van de Olympische steden alleen maar problematischer. De steden moeten dan lobbyen naar honderden, misschien wel duizenden, sportofficials."

De eerstvolgende verkiezing is in 1993 in Monte Carlo de stad voor de Zomerspelen in het jaar 2000. Kandidaat zijn: Sydney, Manchester, Berlijn, Bejing, Brasilia, Milaan en Istanbul.

Cram win… stratenloo…

SYDNEY - Steve Cra… Engelse wereldrecordh… op de mijl, heeft in S… een stratenloop gewon…

De overwinning in de … van Sydney" leverde de … jarige Brit een prijzen… van ruim 70.000 gulden … mede een auto op. Cram, … de afgelopen twee jaar … durend door blessures … geplaagd, legde de … meter door het zakendis… van de Australische sta… in 3 minuten en 57 secon…

De Australiërs Si… Doyle en Darren Abbott … digden met twee secon… achterstand als tweede … derde.

De wedstrijd bij … vrouwen leverde een … winning op voor de Am… kaanse Mary Decker, die … 4.24,4 de Australische … sters Angela Raines en … zabeth Miller voorbleef.

ijing dreigt Nederland met stappen

ij doorgaan verkoop nderzeeboten Taiwan

DEN HAAG - China eigt stappen te ondernemen tegen Nederland bij een eventuele levering van onderzeeboten aan Taiwan. Zo'n levering zal ernstige gevolgen hebben voor de betrekkingen tussen Nederland en China, zei ambassadeur Wang van China vrijdag in een tv-uitzending.

In opdracht van zijn regering heeft ambassadeur Wang vrijdag minister Van den Broek (Buitenlandse zaken) een ernstig protest overgebracht tegen eventuele levering van onderzeeboten aan Taiwan. China rekent Taiwan nog steeds tot zijn grondgebied. "China is ten stelligste gekant tegen elke verkoop van wapens door derden aan Taiwan", zei Wang. De Chinese ambassadeur herinnerde eraan dat Nederland in 1984 heeft beloofd geen militair materieel meer te zullen leveren aan Taiwan. "Een man moet zijn woord houden, laat staan een staat", zei Wang.

In de Tweede Kamer gaan stemmen op een order van Taiwan voor onderzeeboten aan de Rotterdamsche Droogdok maatschappij (RDM) niet uit te sluiten. Een Kamermeerderheid van CDA en VVD heeft eerder al laten weten positief te staan tegenover zo'n levering. Taiwan zou belangstelling hebben voor zes onderzeeboten voor een bedrag van drie miljard dollar.

eto Jeltsin oor stembus

MOSKOU - De plaatselijke verkiezingen van 8 cember in Rusland n niet door.

sident Boris Jeltsin heeft dag de verkiezingen artoe het parlement had loten, afgelast. Jeltsin akte daarvoor gebruik van vetorecht. Het Russische lement besloot al in het jaar tot de verkiezingen weigerde donderdag te doen aan een verzoek van tsin om de verkiezingen volgend jaar uit te llen.

BELGRADO - Het parlement van Servie heeft vrijdagavond achter gesloten ren het EG-voorstel voor toekomstig Joegoslavie orpen. Eerder had de vische president Slobodan osevic in Den Haag geweide EG-voorstellen te reken. De Servische partijleden zouden het voorvrijwel unaniem hebben wezen omdat het te veel ten zou toekennen aan derheden in Servie.

Boliviaanse president bij Akihito

■ *TOKYO - President Jaime Paz Zamora (rechts) van Bolivia werd in het keizerlijke paleis in Tokyo ontvangen door keizer Akihito (links). De Boliviaanse president brengt een vierdaags bezoek aan Japan.*

LIMA - De Peruaanse senaat heeft de omschendbaarheid opgeheven van oud-president Alan Garcia.

Daarmee wordt de weg geopend voor een eventuele vervolging van de vroegere president wegens corruptie en vriendjespolitiek. Onder zijn bewind is het land in een economische en financiele chaos terecht gekomen.

Aan Lubbers en EG voorgelegd

Bonn en Parijs met Europees leger-plan

BRUSSEL - Frankrijk en Duitsland hebben de Europese Gemeenschap voorgesteld om een Frans-Duits legerkorps te vormen dat als een kern kan dienen voor een Europese legermacht, zo is dinsdag in diplomatieke kringen in Brussel vernomen.

Het voorstel is opgenomen in een brief die de Franse president, Francois Mitterrand, en de Duitse bondskanselier, Helmut Kohl, naar premier Ruud Lubbers hebben gestuurd. Nederland is op dit moment voorzitter van de Europese ministerraad. De brief bevat voorstellen over het gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid in het kader van de Europese politieke unie. Lubbers heeft de voorstellen inmiddels aan de overige EG-partners voorgelegd.

De Belgische minister van Buitenlandse zaken Mark Eyskens zei in een verklaring dat Bonn en Parijs er bij de andere lidstaten van de West-europese unie (WEU) op hebben aangedrongen een gezamenlijk leger te vormen. Hij begroette het Frans-Duitse voorstel en zei dat het initiatief interessante ideeën bevat over de relatie tussen de EG en de WEU. Volgens het voorstel zou de WEU een soort gewapende arm van de EG moeten worden.

In Parijs deelde de woordvoerder van president Mitterrand mee dat het plan een "nieuwe impuls zal geven aan het gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid dat de kern vormt van het toekomstige EG-verdrag over de Politieke unie". Dit voorstel gaat veel verder dan de vorming van een Frans-Duits leger, aldus Musitelli. Het betreft het concept voor een Europees veiligheidsbeleid, de toekomstige rol van de WEU en zijn banden met de EG. Van de WEU, het enige Europese forum inzake defensie, zijn alle EG-landen lid behalve Griekenland, Portugal en Ierland.

Opheffing gebeurt geleidelijk

ANC content met sanctiebesluit van Gemenebest

JOHANNESBURG - Het Afrikaans Nationaal congres (ANC) heeft het besluit van het Gemenebest om geleidelijk de sancties tegen Zuid-Afrika op te heffen, vrijdag verwelkomd.

Het voorstel aan de Gemenebest-conferentie met betrekking tot de sancties tegen Zuid Afrika houdt drie fasen in. Te beginnen met de opheffing van het verbod op contacten van volk tot volk, hetgeen vooral toerisme, culturele en wetenschappelijke uitwisselingen en luchtvaart betreft. ANC-woordvoerder Gill Marcus zei dat het besluit in overeenstemming is met de aanbevelingen die de anti-apartheidsorganisatie aan Groot-Brittannie en zijn vijftig voormalige kolonien heeft gedaan. De Zuidafrikaanse president Frederik de Klerk, wiens hervormingen van het apartheidsysteem ten grondslag liggen aan de beslissing van het Gemenebest, heeft nog niet gereageerd.

De Indiase premier Rao maakte bekend dat "vrijwel alle Commonwealth-staten hadden ingestemd met een geleidelijke opheffing van de sancties".

Gijzelaar mag bezoek ontvangen van Jihad

BAYRUT - De echtgenote en de dochter van de Amerikaanse gijzelaar Jesse Turner kunnen hun man en vader in Libanon bezoeken. Dat heeft de organisatie Islamitische Jihad voor de bevrijding van Palestina vrijdag aangekondigd.

De bekendmaking van de groep is gestuurd naar een krant in Bayrut en was vergezeld van een kopie van een brief van Turners vrouw en van een foto van Turner en Allan Steen, de tweede gijzelaar die de groep vasthoudt. Volgens de verklaring heeft de VN aangeboden bij het bezoek te helpen, dat hooguit een uur mag duren. Het is het eerste levensteken van de organisatie sinds VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar in augustus begon met pogingen de gijzelaarskwestie op te lossen door een ruil van de gijzelaars in Libanon tegen Arabische gevangenen in Israel.

Aristide blijkt bereid kabinet te wijzigen

CARACAS - Verstoten president Jean Bertrand Aristide van Haiti is bereid om te spreken over eventuele veranderingen in zijn regering als onderdeel van een pakket voor zijn terugkeer naar Haiti als president.

Maar van zijn kant eist Aristide wel dat eerst generaal Raul Cedras achter de tralies moet verdwijnen of in ballingschap moet gaan samen met de militairen die verantwoordelijk zijn geweest voor de militaire coup welke een einde maakte aan zijn regering. Aristus verblijft als balling in Venezuela.

Gouverneur Pto Rico:

Asturiersprijs voor Colon

SAN JUAN - Gouverneur Rafael Hernandez Colon van Puerto Rico heeft de Principe de Asturias- prijs toegekend gekregen wegens zijn inzet voor het behoud van de Spaans taal op Puerto Rico.

De prijs werd hem uitgereikt door kroonprins Felipe van Spanje. De Asturiers-prijs is in het Spaanssprekende deel van de wereld te vergelijken met de Nobelprijs wat zijn prestige betreft. Jaarlijks worden figuren uit de Spaanssprekende wereld onderscheiden daarmee uit de sportwereld, het culturele leven, het wetenschappelijk onderzoek, de literatuur enz.

Parlement Servië ook tegen EG-plan

BRUSSEL - De EG-commissaris voor Milieuzaken heeft Groot-Brittannie gevraagd een aantal bouwprojecten stil te leggen.

Een woordvoerder van de Commissie verklaarde vrijdag dat de Britten verzuimd hebben om na te gaan welke effecten de bouw zal hebben op het milieu. Daarmee hebben ze de Europese voorschriften niet nageleefd. Bij de bouwprojecten waarvan de stillegging is gevraagd gaat het onder meer om de aanleg van een nieuwe autosnelweg en een nieuwe spoorlijn tussen Londen en de Kanaaltunnel.

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend de aanbesteding van het project:

ONDERZOEK
naar de
RELATIEVE POSITIE VAN CURAÇAO IN DE INFORMATIE TECHNOLOGIE-WERELD

Dit onderzoeksvoorstel behelst het uitvoeren van een gedegen analyse naar sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen voor Curaçao op IT-gebied in vergelijking tot de relevante (regionale) centra, in het bijzonder toegespitst op enkele nader aangegeven "speerpunt" gebieden cq. sectoren.
Dit onderzoek moet zodoende dienen als een nadere onderbouwing en verdere invulling van het voorgestelde Curaçaose Informatica Stimulerings Plan (CISP) in termen van concrete projecten en de bijbehorende uitvoeringsstructuur (Secretariaat).

INLICHTINGEN
Inlichtingen zullen worden verstrekt ten kantore van de Dienst Economische Zaken i.o. (het Sociaal Economisch Planbureau), Hoogstraat 18, Willemstad, op woensdag 30 october 1991 om 10.00 uur a.m.

NOTA VAN INLICHTINGEN
De nota's van inlichtingen en wijzigingen liggen vanaf 6 november 1991 ter inzage op het kantoor van de Dienst Economische Zaken i.o.
Aan de kopers van het informatiepakket zal de daarop betrekking hebbende nota's worden toegezonden.

INSCHRIJVING EN AANBESTEDING
De inschrijving dient, in een gesloten enveloppe waarop duidelijk de naam van het projectvoorstel is vermeld, te worden gedeponeerd in een daarvoor bestemde en alszodanig aangeduide bus op de 2e verdieping van het Bestuurskantoor, Concordiastraat 24, Willemstad, tot uiterlijk op woensdag 20 november 1991 om 10.00 uur a.m. wanneer de opening der inschrijving zal plaatsvinden.

INFORMATIEPAKKET
Het informatiepakket is vanaf heden bij de Dienst Economische Zaken te verkrijgen na betaling van NAf 25,00.

Namens het Bestuurscollege voornoemd
Het hoofd van Dienst Economische Zaken i.o.
Drs. T.K. Hernández, R.A.

GOBIERNU DI KORSOU
SERVISIO DI LIMPIESA DI KORSOU
SELIKOR
"PROGRAMA DI LIMPIESA DEN BARIO"

Hefe di Servisio di Limpiesa di Kòrsou (Selikòr) ta partisipá e "Programa di Limpiesa den Bario":
Di djaluna dia 21 di oktober pa djabièrnè dia 25 di òktober, trùk ta pasa kohe shushi gròf i shushi di kurá den e siguiente barionan:

P'ABOU DI BRUG:
* Veeris, de Savaan, Jandoret (Kasnan di F.K.P.).

P'ARIBA DI BRUG:
* Theaterstraat, Botica Juliana, Oranjestraat.

BAND'ABOU:
* Jan Kok, Castelita, San Sebastiaan, St. Willibrordus.

Selikòr, Servisio di Limpiesa di Kòrsou ta pidi abitantenan di e barionan menshoná pa pone tur shushi di kurá i shushi gròf p'afó NA UN MANERA ORGANISA PROME KU TRUK PASA, pa evitá ku e shushi ta plama i duna otro molèster.
Pa kualke informashon òf sugerensia yama Departamentu Informashon i Keho di Selikòr telefòn: 614500 òf 614440.
Demostrá bo sentido síviko, sòru di tene bo kas, bo kurá i bo bario limpi i asina sigur nos ta logra mantené nos pais limpi.

E Hefe menshoná,
R.J. Fransisca, Bac.

Rookbom in de Kuip

KNVB verwacht flinke boete

ROTTERDAM - De KNVB kan op een fikse boete van de UEFA rekenen.

De rookbom die onmiddellijk na het begin van Nederland - Portugal achter het Portugese doel werd afgestoken, vormt ongetwijfeld een schadepost die flink in de papieren kan lopen.

"Nog een geluk dat scheidsrechter Courtney het spel niet stillegde", oordeelde KNVB-voorlichter Ger Stolk later. "Nu komen we er misschien met een boete van een halve ton vanaf. Voor hetzelfde geld zou de financiële schade veel groter zijn geweest, want die Portugese keeper kon echt eventjes niks meer zien door de rookontwikkeling."

De Portugese voetbalbond zal overigens een klacht indienen bij de UEFA. Bij het binnenrijden van het Feyenoordstadion, ruim een uur voor de wedstrijd, werd de spelersbus enigszins belaagd door Oranje-supporters.

De Portugezen voelden zich daardoor bedreigd en kondigden - lichtelijk overdreven - aan hun beklag te zullen doen bij de Europese voetbalunie.

Uitslagen bekerduels Zuid-Amerika

BUENOS AIRES - In de strijd om de Zuidamerikaanse supercup is in de kwartfinales de eerste wedstrijd gespeeld.

De uitslagen (met tussen haakjes de ruststand) hiervan zijn:

Montevideo: Penarol (Uru) - Santos (Bra) 3-2 (1-1).

Belo Horizonte: Cruzeiro (Bra) - Nacional (Uru) 4-0 (2-0).

Buenos Aires: River Plate (Arg) - Flamengo (Bra) 1-0 (1-0).

Buenos Aires: Independiente (Arg) - Olimpia (Par) 1-1 (0-0)

Barcelona wint eerste cup-duel

MADRID - Barcelona heeft zich een redelijke kans verworven de Spaanse Super Cup te winnen en daarmee wellicht weer enig krediet opgebouwd.

De ploeg van Johan Cruijff won het eerste duel tegen bekerwinnaar Atletico de Madrid, in de Spaanse hoofdstad, met 1-0. De enige treffer van de landskampioen in het vrij troosteloos duel kwam vier minuten voor tijd op naam van Amor.

De wedstrijd in het Vicente Calderon-stadion, die slechts 17.000 toeschouwers trok, werd mede negatief beïnvloed door de afwezigheid van verscheidene spelers. Cruijff moest het doen zonder zijn Nederlandse internationals Ronald Koeman en Richard Witschge.

De Bulgaar Stoitsjkov en de Spanjaarden Ferrer, Goikoechea en Alesanco waren evenmin beschikbaar.

Atletico de Madrid trad aan zonder de Duitse spelbepaler Schuster, de Portugese smaakmaker Futre en aanvaller Manolo. Reservedoelman Diego stond tussen de palen.

Foeke Booy

BRUGGE - Foeke Booy is dit weekeinde ernstig geblesseerd geraakt.

De uit Friesland afkomstige topscorer in de hoogste Belgische voetbalklasse moest in het duel van zijn ploeg Club Brugge tegen Lokeren (3-2) met een brancard van het veld worden gedragen. Volgens de eerste diagnose waren de banden van de linker knie van Booy verrekt.

Booy is minimaal enkele weken uitgeschakeld. Maandag ondergaat hij in een ziekenhuis te Brugge een uitgebreid onderzoek.

* * * * *

ALGEMEEN / TURIJN - De Noorditaliaanse Regio Piedmont heeft de kandidatuur voor de Olympische Winterspelen van 2002 bevestigd. Het gebied hoopt ook betrokken te raken bij de Zomerspelen van 2000, waarvoor Milaan belangstelling heeft.

Jubilarissen bij ALM

■ *WILLEMSTAD — De heren Virgilio Doran, Siegfried Martijn en Errol Molina waren onlangs de drie jubilarissen bij de ALM die 25 jaar in dienst van de luchtvaartmaatschapij vierden.*

Foto: De jubilarissen met hun echtgenoten en stafleden.

LONDEN - De vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad hebben vrijdag een akkoord bereikt over regels waarmee wapenverkopen die kunnen bijdragen aan het verergeren van internationale conflicten, worden verhinderd.

Na een tweedaags beraad in Londen besloten de Verenigde Staten, de Sovjetunie, Frankrijk, Groot-Brittannie en China ook elkaar op de hoogte te stellen van verkoop van belangrijke conventionele wapensysteem aan landen in het Midden-Oosten. De vijf landen zijn samen goed voor 85 procent van de wereldhandel in wapens.

Veel aandacht democratie, mensenrechten

Gemenebest-top in teken Zuid-Afrika

HARARE - Op de topconferentie van Gemenebestlanden, die woensdag in Harare is begonnen, staan de democratisering in Zuid-Afrika en de handhaving van de mensenrechten centraal.

In de Zimbabwaanse hoofdstad vergaderen deze week de staats- en regeringsleiders van de vijftig landen van het Gemenebest, waarin Groot-Brittannië en zijn voormalige koloniën verenigd zijn. Deze landen vertegenwoordigen bijna een derde van de wereldbevolking. Het belangrijkste onderwerp van de toespraken was woensdag de positie van Zuid-Afrika. De Britse premier John Major zei in zijn rede dat de wereld bereid moet zijn een einde te maken aan het isoleren van Zuid-Afrika nu de apartheid wordt opgeheven.

Zuid-Afrika stapte in 1961 uit de Gemenebest wegens de groeiende internationale kritiek op het apartheidsbeleid.

Hij voegde eraan toe dat hij hoopte dat de Gemenebestlanden thuis net zo streng de hand houden aan de mensenrechten als zij in het geval van Zuid-Afrika deden. Met een verwijzing naar de vele landen waar een eenpartijstelsel bestaat merkte de Britse premier op dat enkele lidstaten "zich niet aan de waarden houden, die onze organisatie voorstaat". Het Gemenebest kan de "vloedgolf van mensenrechten en democratie, die over de wereld is losgebroken, niet negeren", aldus Major.

In Harare is ook de zwarte Zuidafrikaanse leider Nelson Mandela aanwezig.

President Chamorro: oplossing voor geweld via dialoo

Recontras bereid tot overga na overval op militaire post

MANAGUA - De Recontras in Nicaragia die onlangs kans zagen een militaire stelling te veroveren en soldaten gevangen te nemen hebben erkend dat dit een misslag is geweest. Zij hebben president Violeta Chamorro aangeboden hun wapens in te leveren.

Nicaraguaanse rebellen hebben onlangs in navolging van de naam contras voor degenen die onder het Sandinisme tegen het Nicaraguaanse bewind streden zich de naam Recontras toegemeten, omdat zij opnieuw in opstand gekomen zijn maar nu tegen het huidige bewind in hun land. Een groep van deze Recontras heeft in het eerste weekeidne van oktober in het oosten van Nicaragua een militaire post veroverd. Bij die gelegenheid heeft men 45 soldaten van het regeringsleger en ook politieagenten gevangen genomen. Deze werden ontdaan van hun wapens.

De chef-staf van het leger generaal majoor Joaquin Cuadra maakte vrijdag tijdens een persconferentie in Managua bekend dat de Recontras een brief hebben doen toekomen aan de president. Daarin bekennen zij dat zij fout hebben gehandeld. Zij zeggen ook bereid te zijn zich over te geven. Deze brief kwam pas naar buiten toen het leger moderne helicopters overbracht en ander materiaal naar het betrokken gebied waar het incident zich had voorgedaan.

MDNMCuadra kan het leger zich inderdaad vinden in het officiele beleid dat de voorkeur geeft aan een oplossing via de dialoog boven het toepassen van geweld. De generaal zei wel dat men zich niet moet vergissen: het leger handelt met open ogen zodat men indien nodig met kracht kan optreden in deze bijzondere omstandigh

President Violeta morro zel vrijdag ti de officiele opening een Middenamerik toerisme-congres da geen opdracht gegeven tot een aanval tegen de Re tras. "Ik heb de opdr gegeven om te prate de rebellen, tot de di en om een oplossin zoeken welke goed is alle Nicaraguanen", de president. Cuad nog dat de militairen ties hebben ingenom Ayote op 280 kilo ten oosten van Nicar in afwachting van de gave van de Recontr

De minister voor Pr dentiele zaken Ant Lacayo verduidelijkt dens een persconfer dat de regering van p dent Chamorro str naar een integrale op sing van het probleem de Recontras.

AGENDA BONAIRE

...E: 8000
...WEER: 8222
...TRALE: 8845
...AAL: 8900

...LL te Lagoen: maandag t/m vrijdag ...00-16.00 uur; zaterdag van 08.00- ...ur; zondag gesloten.

...ARE BIBLIOTHEEK
...gstijden voor het publiek)
...g en donderdag van 14.00-18.00
...dag en vrijdag van 08.00-12.00/
...0.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

...gstijden voor lezers)
...g van 14.00-19.00 uur.

...LUITING: maandag t/m vrijdag aan-...nde stukken om 15.30 uur; gewone ...n om 16.30 uur.

...ICE CLUBS
... Informatie H. van Bommel, tel.:

...: woensdag 12.00 uur - Restaurant ...er.

...RIA DI ARTE BONAIRE (Kaya ... 70): openingstijden: maandag t/m ... van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; ...g van 08.00-12.00 uur.

...ECLUB (Weg naar Willemstoren): ... op vrijdag van 20.00-24.00 uur; ...g van 12.00-24.00 uur.

...openingstijden Slachthuis i.v.m. ...heid van de keurmeester zal tot ...order uitsluitend op donderdagen en ...n geslacht en gekeurd worden.

****

...DIENSTEN
...ernarduskerk, Kralendijk:
...g t/m zaterdag om 18.45 uur; ... om 08.00 en 19.00 uur.
...otokerk, Antriol:
...g t/m zaterdag om 19.30 uur; ... om 09.00 en 18.00 uur.
...cuskerk, Rincon:
...dag t/m zondag om 19.30 uur.

...ens radioberichten in ...ANKRIJK heeft Kuwayt ...ien vliegtuigen besteld ... airbus industrie ter ...rde van 5,5 miljard frank ... 1,8 miljard). De Euro-... vliegtuigbouwer wilde ...berichten bevestigen noch ...kennen. Kuwayt liet in ... al weten vijftien vlieg-...en te willen bestellen bij ...RBUS.

Bonaire niet happy met nieuw ALM-schema

KRALENDIJK — Uit het nieuwe ALM-vliegschema blijkt dat de directe vluchten tussen Bonaire en Caracas niet meer uitgevoerd zullen worden. Althans niet door de ALM, want, zoals bekend, heeft ook de Servivensa, dochter van de Avensa, rechtstreekse verbindingen tussen Bonaire en het buurland.

De dit jaar begonnen rechtstreekse vluchten tussen Bonaire en Atlanta (VS) worden met één vlucht per week uitgebreid. Minder prettige berichten betreffen de verbindingen tussen Curaçao en Bonaire. Momenteel een vrij regelmatig schema waarbij rond 39 vluchten per week uitgevoerd worden. Dat zal voor de komende periode echter een aantal van 29 vluchten worden, mede omdat de extra late vluchten niet meer uitgevoerd worden.

In gesprek met ALM-vertegenwoordiger op Bonaire Hugo Gerharts blijkt dat er al direct is geprotesteerd tegen het voornemen. Het ziet er inderdaad naar uit, dat Gerharts bereikt heeft, dat het aantal wekelijkse verbindingen met Curaçao niet zal verminderen, maar ongeveer gelijk zal blijven met het oude schema.

Overheid Bonaire stopt met Tinsley vertegenwoordiging

KRALENDIJK — Het Bestuurscollege besloot om de overeenkomst met het vorig jaar aangetrokken advertentiebureau Tinsley Advertising voorlopig op te zeggen. De kosten blijken te hoog voor het Flamingo-eiland, hoewel gedeputeerde van toerisme Ramoncito Booi beaamde, dat Tinsley goed werk verrichtte. Indien het bureau een campagne kan starten die minder geld kost dan tot nog toe, dan zal de overheid opnieuw gebruik maken van de diensten van het in Miami gevestigde bureau.

Tinsley Advertising werd in augustus 1990 aangetrokken en nam daarmee de plaats in van het in New York gevestigde bureau Mallory Factor Inc. De overheid was al geruime tijd niet tevreden met Mallory Factor, omdat de kosten enorm hoog waren en de inkomsten niet evenredig leken. Al eerder ontstond een probleem met Mallory Factor (in 1988), maar op korte termijn besloot het BC toen geen maatregelen te nemen. Ten slotte werd Tinsley Advertising aangetrokken en tijdens het congres over het toerisme in januari 1991 werd het bureau voorgesteld. De bedoeling was dat Tinsley in eerste instantie een jaarcontract zou krijgen. De kosten daarvan bedroegen echter ruim 1,8 miljoen gulden. Die werden overigens niet alleen door het eilandgebied gedragen, want ook de Bonhata nam een gedeelte voor zijn rekening.

Desgevraagd zei gedeputeerde Ramoncito Booi dat hij wel tevreden was over de werkzaamheden van Tinsley die duidelijk zichtbaar werden tijdens het naseizoen. Naar de mening van Booi heeft Tinsley Advertising opnieuw een basis gelegd in de Verenigde Staten. Hierop zal het eiland voorlopig doorwerken. Mocht Tinsley ruimte hebben voor een eenvoudiger campagne voor minder geld, dan zal de overheid opnieuw met dit bureau in zee gaan, bevestigde gedeputeerde Ramoncito Booi.

■WILLEMSTAD — *Gouverneur mr. Jaime Saleh ontving op 9 oktober ten gouverneurshuize de nieuwe consul generaal van Haïti in de Nederlandse Antillen, Chantal Dominique. Zij heeft Leon Massillon sinds 3 mei 1991 afgelost.*

Centrale bank Seoul controleert privé-uitgaven

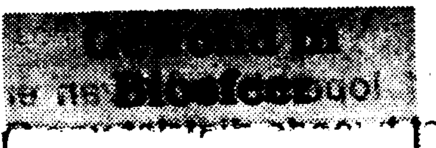
De Zuidkoreaanse creditcarddochter van American Express heeft nog niet voldaan aan de opdracht van de **centrale bank in Seoul** om de klantenbestanden af te staan. De centrale bank wil in de bestanden nagaan of Koreaanse credit-cardbezitters niet teveel geld in het buitenland besteden. American Express is bezorgd over de gevolgen voor de privacy, zo heeft een woordvoerster donderdag verklaard.

De Amerikaanse organisatie zal volgens de zegsvrouw de opdracht van de bank waarschijnlijk wel uitvoeren, maar "we hebben uitstel gevraagd omdat we meer tijd nodig hebben om de gegevens te bekijken". De bank had 21 credit-cardorganisaties opgedragen om uiterlijk afgelopen dinsdag alle klantengegevens in te leveren.

Daarmee ondersteunt de bank een regeringscampagne om de hoge consumptie en het "verkwistend gedrag" te beteugelen. De financiële autoriteiten richten vooral hun aandacht op Koreaanse reizigers die over twee of meer credit-cards beschikken om zo de restricties op valuta-uitvoer te ontlopen. Koreanen die naar het buitenland reizen, mogen maximaal 3000 dollar meenemen. "We weten dat we ons aan de Koreaanse wetten moeten houden, maar er bestaat ook nog zo iets als een recht op privacy", aldus de woordvoerster van de Amerikaanse organisatie.

Een woordvoerder van de centrale bank kon niet zeggen of er ondernemingen zijn die hebben geweigerd de gegevens over te dragen: "als er ondernemingen zijn die de bestanden nog niet hebben overgedragen, dan komt dat omdat ze meer tijd nodig hebben." Hij twijfelde er niet aan dat de opdracht wordt uitgevoerd. "Mochten er credit-cardorganisaties zijn die weigeren, dan moeten we maatregelen nemen volgens de wet op de buitenlandse-valutacontrole."

De regering van Zuid-Korea probeert met de campagne "nieuwe manier van leven, nieuwe orde" de spaarzin te laten terugkeren.

Jane Poynter, een van de acht personen die zich eind september in Arizona voor twee jaar lieten insluiten in de gigantische glazen koepel Biosfeer, heeft de top van haar linker middelvinger verloren. Dat gebeurde toen de 28-jarige Britse met haar hand beklemd raakte in de rijstdorsmachine. De arts, die deelneemt aan het project dat moet uitwijzen of de mens in de afgesloten ruimte kan overleven, zette het kootje er weer aan. Het is nog niet duidelijk of de Britse haar verblijf in de Biosfeer kan voortzetten.

Joden als propaganda-stunt

Het DDR-regime heeft in de jaren zestig en zeventig serieus overwogen **joden** te importeren voor propaganda-doeleinden. Dat beweert de Groningse hoogleraar staatsrecht D.J. Elzinga in zijn woensdag verschenen boek "Een kleine flat in Leipzig. De ongehoorde waarheid over Oost-Duitsland".

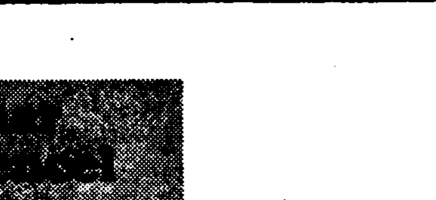
Het merendeel van de Oost-Duitse joden stond in die periode op het punt te vertrekken, onder meer naar Israël. Voor de Oost-Duitse communistische machthebbers was de gedachte onverdraaglijk dat het land misschien eerder "jodenvrij" zou zijn dan West-Duitsland. Bij emigratie zouden ze de kleine joodse gemeenschappen bovendien niet meer kunnen gebruiken voor propaganda-doeleinden, schrijft Elzinga.

Het propagandistische gebruik van de jodenmoord door het Honecker-regime is volgens Elzinga een van de belangrijke oorzaken van het nu zo sterk toenemende rechts-extremisme in het voormalige Oost-Duitsland. Het vroegere DDR-regime heeft de nazi-misdaden vooral gebruikt om de verderfelijkheid van het westen, in het bijzonder West-Duitsland, aan te tonen. De laatste jaren moesten vooral de jonge Oost-Duitsers echter weinig meer van deze propaganda hebben. Met als gevolg dat veel jongeren ook de jodenmoord als communistische propaganda gingen beschouwen, meent Elzinga.

Elzinga beschrijft hoe het DDR-regime stelselmatig de burgers afleerde genuanceerd te denken of een eigen oordeel te vellen. Niemand mocht bijvoorbeeld onderzoek doen naar slachtoffers van de nazi's of van de Russen. De manier waarop de geheime dienst, de Stasi, de Oost-Duitse samenleving controleerde, was volgens Elzinga ronduit onthutsend.

Nu, twee jaar na de val van de muur, worstelen de vroegere Oost-Duitsers met hun verleden en alle nieuwigheden van de Duitse eenheid. Elzinga constateert een diepe identiteitscrisis. De feitelijke werkloosheid in de voormalige DDR is inmiddels opgelopen tot ver boven de twee miljoen. Alle ingrediënten voor een scherpe en gevaarlijke opbloei van het rechts-extremisme zijn daarom volgens Elzinga in de voormalige DDR aanwezig.

Centrale rol in Elzinga's boek speelt een 52-jarige vrouw uit Leipzig, Gisela Pohler. De Groningse hoogleraar ontmoette haar afgelopen voorjaar tijdens een studiereis met studenten.

Een drugshandelaar in de Verenigde Staten is vrijdag **elf jaar** na het doodvonnis geëxecuteerd in een gevangenis van North-Carolina. Hij werd terechtgesteld met een dodelijke injectie.

Het Amerikaanse hooggerechtshof had donderdag het laatste beroep van de 36-jarige Michael van McDougall verworpen, die was veroordeeld voor moord op een buurvrouw.

McDougall is de 154e gevangene die is geëxecuteerd in de VS sinds de herinvoering van de doodstraf in 1976. Tijdens zijn proces verklaarde hij dat hij de moord had gepleegd onder invloed van cocaïne.

Eline Vere dingt naar Oscar

De speelfilm Eline Vere van producent Matthijs van Heijningen dingt mee naar de hoogste onderscheiding op filmgebied, de Amerikaanse Oscar. De film wordt door Nederland ingezonden voor de categorie beste buitenlandstalige films.

Een Nederlandse selectiecommissie, die bestaat uit vertegenwoordigers van de Nederlandse bond van bioscoop en filmondernemingen (NBB), de beroepsvereniging van film- en televisiemakers (NBF) en het genootschap van Nederlandse speelfilmmakers (GNS) heeft hiertoe besloten, zo blijkt uit een bekendmaking woensdag van Holland Film Promotions.

Eline Vere werd geregisseerd door Harry Kumel. Marianne Basler, Monique van de Ven, Thom Hoffman, Johan Leysen en Michael York vertolken de hoofdrollen.

Voor de categorie documentaire en korte film worden de documentaire Face Value van regiseur Johan van der Keuken en de korte film Viaduc van regisseur en producent Danniel Danniel ingezonden.

De nominaties voor de Oscars worden in februari 1992 bekendgemaakt.

In Verenigde Staten: geen beperkingen op vuurwapens

Het Amerikaanse huis van afgevaardigden heeft vrijdag, nauwelijks een dag na het bloedbad in een restaurant in Texas, nieuwe **beperkingen** op het bezit van snelvuurwapens met grote meerderheid van de hand gewezen.

De beperkingen waren onderdeel van een uitgebreid wetsontwerp ter bestrijding van misdaad, waarover het huis vrijdag debateerde. De leden stemden met 244 tegen 177 voor verwijdering van het betreffende artikel uit het wetsontwerp, ondanks een klemmend beroep van onder meer de afgevaardigde uit Texas in wiens kiesdistrict Killeen ligt, waar donderdag een man met een dergelijk wapen 22 mensen doodschoot en vele anderen verwondde.

Het artikel beoogde een verbod op 13 specifiek in de vs gefabriceerde semi-automatische aanvalswapens. Ook zouden munitiehouders maximaal maar zeven kogels hebben mogen bevatten. De massamoordenaar van Killeen beschikte over een glock 9 mm van Oostenrijkse makelij dat achter elkaar 17 kogels kan afvuren.

Tegenstanders van het wetsontwerp vonden dat de beperkingen oneerlijk zijn voor jagers en het recht van Amerikanen om wapens te dragen zou beperken.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt, met voornamelijk gedurende de ochtenduren kans op een plaatselijke bui.
Matige tot vrij krachtige wind, overdag af en toe krachtige, oostelijke wind (tussen tien en 28 knopen).

WEEROVERZICHT:
Een zwakke storing in de hogere luchtlagen zal zich in de komende dagen geleidelijk aan boven het noordoostelijk Caribisch gebied gaan ontwikkelen. Dit systeem zal in de komende 24 uur het weer op de Benedenwindse eilanden nog niet opmerkbaar gaan beïnvloeden. De kans op een plaatselijke bui is echter wel mogelijk.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	31	26	5.9
Curaçao	licht bewolkt	32	27	0.0
St Eustatius	zwaar bewolkt	--	--	0.0
St Maarten	licht bewolkt	33	27	0.0
Amsterdam	zwaar bewolkt	11	05	4.0
Kingston	licht bewolkt	32	24	0.0
Miami	zwaar bewolkt	29	23	4.6
New York	licht bewolkt	13	11	0.0
Paramaribo	zwaar bewolkt	34	--	0.0
Port-of-Spain	half bewolkt	31	23	0.2
San Juan	licht bewolkt	31	24	0.0
Sto Domingo	zwaar bewolkt	32	22	0.0

MENSEN

Nieuw middel tegen malaria

In het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam begint binnenkort een onderzoek naar de werking van een nieuw geneesmiddel, artemisinine, voor patiënten met **tropische malaria**. Dat gebeurt in opdracht van de wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Van de paar honderd soorten malaria-parasieten, veroorzaken er vier de ziekte bij de mens. De meest ernstige vorm, tropische malaria, kan tot de dood leiden als de patiënt niet of te laat wordt behandeld.

De bestaande middelen, die zijn afgeleid van kinine, voldoen in bepaalde delen van de wereld niet meer doordat de parasieten er resistent tegen zijn geworden.

Het onderzoek in het AMC betreft het kruid qinghaosu dat de Chinezen al eeuwen als koortswerend middel gebruiken. Het is een extract van de plant artemesia annua. De Chinezen hebben er in de jaren zeventig het werkzame bestanddeel uit geïsoleerd. Sindsdien passen ze het toe als geneesmiddel bij tropische malaria.

Volgens de internist dr. P. Kager die het onderzoek in het AMC leidt, verschilt de basisstruktuur van artemisinine volledig van die van de bekende kinineprodukten. Daardoor zullen zich waarschijnlijk gedurende lange tijd geen resistentieproblemen voordoen. Het lijkt een doeltreffend middel met weinig giftige bijwerkingen.

Het AMC gaat een afgeleid produkt onderzoeken waarmee al dierexperimenten zijn gedaan. Het zal voor het eerst worden ingespoten bij mensen. De Amsterdamse onderzoekers werken samen met de vakgroep klinische farmacologie en met de Utrechtse vakgroep farmacologie. Ze werken in Nederland zowel als in de tropen. In Thailand en Vietnam zijn al AMC-medewerkers aanwezig.

HBO

ZATERDAG

16.00 Movie: 'Iron Eagle II' (1988, Louis Gossett Jr./Mark Humphrey)
18.00 Movie: 'Ferris Bueller's Day Off' (1986, Matthew Broderick/Alan Ruck)
20.00 Movie: 'Aliens' (1986, Sigourney Weaver/Michel Biehn)
22.30 HBO Comedy Hour: Kevin Meaney
23.30 Movie: 'Postcards from the Edge' (1990, Meryl Streep/Shirley MacLaine)
01.20 Movie: 'Iron Eagle II' (1988, Louis Gossett Jr./Mark Humphrey)
03.05 Movie: 'Prison Stories: Women on The Inside' (1990, Rae Dawn Chong/Lolita Davidovich)
04.30 Movie: 'Instant Karma' (1990, Craig Sheffer/David Cassidy).

ZONDAG

12.30 Movie: 'Baby Boom' (1987, Diane Keaton/Harold Ramis)
14.30 Movie: 'Memphis Belle' (1990, Matthew Modine/Eric Stoltz)
16.30 Movie: 'The Worst Witch' (1986, Charlotte Rae/Diana Rigg)
18.00 Movie: 'Summer School' (1987, Mark Harmon/Kirstie Alley)
20.00 Movie: 'Driving Miss Daisy' (1989, Jessica Tandy/Morgan Freeman)
22.00 Sessions: Dogs in the Night
22.30 Movie: 'Memphis Belle' (1990, Matthew Modine/Eric Stoltz)
24.20 Movie: 'Heart of Midnight' (1988, Jennifer Jason Leigh/Peter Coyote)
01.55 Movie: 'Night Eyes' (1990, Andrew Stevens/Tanya Roberts)
03.35 Movie: 'Dead Heat' (1988, Joe Piscopo/Treat Williams)
05.05 Sessions
05.35 HBO Comedy Hour.

Rots van V.Chr. ontdekt

Een grot met rotsschilderingen, die stammen uit het stenen tijdperk (tussen 20.000 en 8.000 jaar voor Christus), is ontdekt onder de zee bij Marseille. Vrijdag werd bekend dat een duiker deze **grot** al enkele maanden geleden vond.

De grot ligt 36 meter onder de zeespiegel in een baai bij de kust van Marseille. In Frankrijk wordt de grot vergeleken met de wereldberoemde grot van Lascaux (Zuid-Frankrijk), waarvan de jacht- en dierschilderingen uit dezelfde tijd stammen.

NBC

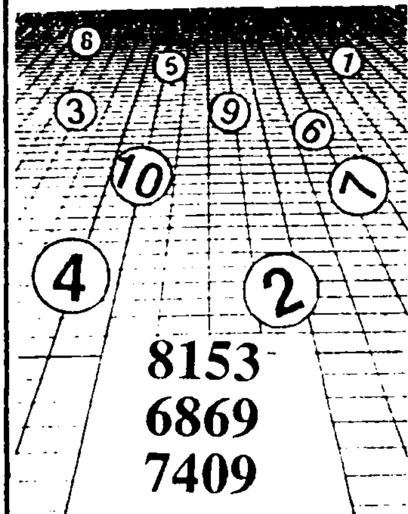
ZATERDAG

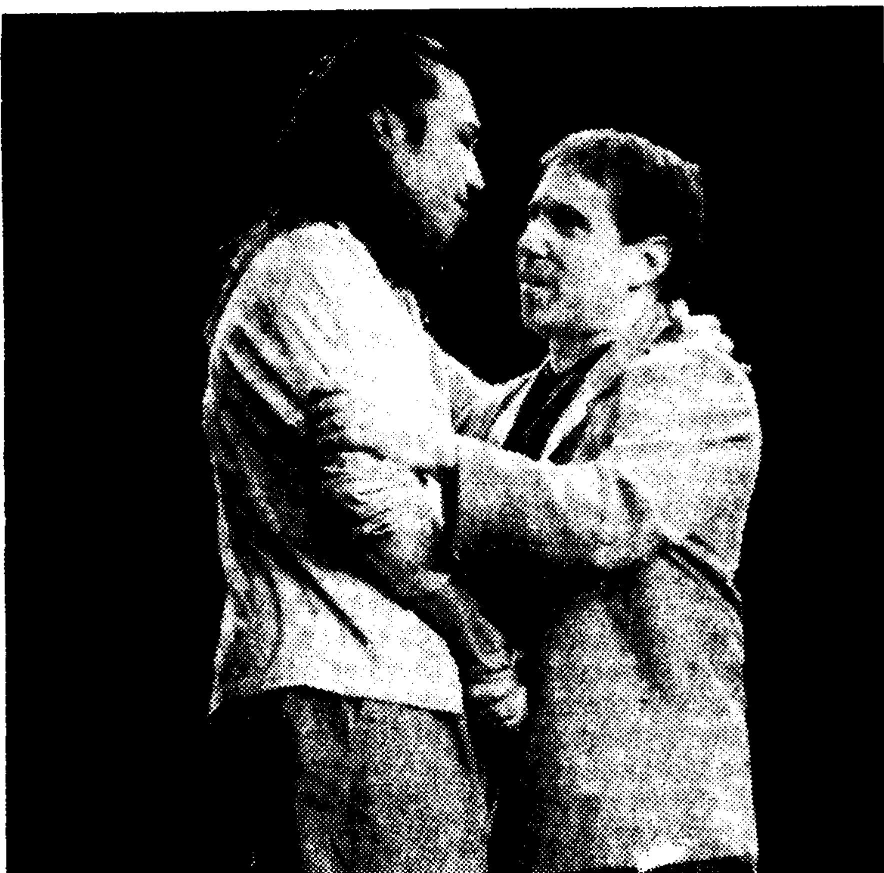
20.00 Golden Girls
20.30 The Torkelsons
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters.

ZONDAG

19.00 Adventures of Mark and Brian
19.30 Eerie, Indiana
20.00 Man of the People
21.30 Pacific Station
22.00 NBC Sunday Night at the Movies: 'I Still Dream of Jeannie' (1991, Barbara Eden/Alan Thicke).

Wega di Number Kòrsou

■ *De Amerikaanse zanger Paul Simon omhelst Hong Kong popster Danny Summer nadat zij samen met nog drie andere popsterren "Bridge over troubled water" hadden gezongen.*

Tijdens Simon's concert brachten Summer en andere sterren de Chinese versie van Paul Simon composities. Het concert werd gegeven om geld in te zamelen voor de slachtoffers van de overstroming die het Chinese vasteland, deze zomer teisterde.

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling: 'Mundo di Turismo ta Kanta';
20.00 Telenotisia;
20.20 Directe uitzending Major League Baseball World Series: Minnesota Twins vs Atlanta Braves (game 1);
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg baseballwedstrijd;
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Modisima met Saida en Annemarie;
20.00 Telenotisia;
20.20 Live uitzending Major League Baseball World Series: Minnesota Twins vs Atlanta Braves (game 2).

TBS

ZATERDAG

16.00 CHIPs
17.00 CHIPs
18.00 World Championship Wrestling
20.05 Movie: 'Bullitt' (1968, Steve McQueen/Robert Vaughn)
22.20 U.S. Olympic Gold
23.50 Movie: 'Night ot the Lepus' (1972, Stuart Whitman)

■ *De vanuit het prinsdo[m] Monaco opererende partic[u]liere zender Tele Monteca[rlo] kwam op de gulden geda[chte] het voetbalprogramma G[oal] Goal te laten presenteren d[oor] de soubrette Alba Parri[etti]. De lange katachtige Alba met haar donkere stem, h[aar] gemilimeterde rokken, h[aar] lippen als een scharla[ken] snoer en haar decolletés a[ls] de Grand Canyon een vam[p] van het klassieke soort.*

Zwoel en diep sprekend, [af] en toe onderbroken door e[en] ver uit haar keel opbor[re]lende lach, converseert zij ong[e]dwongen met duidelijk geïm[po]neerde spelers, trainers e[n] clubvoorzitters, met een vo[et]baltechnische onkunde, d[ie] haar vanwege haar genereus onderstel ('de langste ben[en] van Italië') gaarne wordt v[er]geven.

De kijkcijfers van het pr[o]gramma schoten omhoog e[n] bleven stijgen ook nadat d[e] kijkers te weten kwamen d[at] hun favoriete presentatrice ee[n] hermafrodiet (mens met ken[merken] van beide geslachten) is.

God geeft groen licht aan Swaggart

De televisiepredikant **Jimmy Swaggart**, die vorige week werd aangehouden in gezelschap van een prostituee, blijft met zijn werk doorgaan. Hoewel hij eerder deze week had laten weten voorlopig zijn ambt neer te leggen, was hij donderdag weer op de televisie te zien. "God heeft mij bevolen door te gaan met televisieprogramma's", gaf Swaggart als reden.

Dinsdag maakte Swaggarts zoon Donnie bekend dat zijn vader zich onder behandeling had gesteld van een pastoor, arts en psycholoog. Donnie Swaggart zou voorlopig de leiding van de 'Jimmy Swaggart ministries' op zich nemen.

Tot hij in 1988 in een motel met een prostituee werd gesignaleerd, was Swaggart de succesvolste televisiepredikant in de Verenigde Staten. Zijn inkomsten namen daarna echter snel af. De financiële zorgen werden vorige maand nog versterkt, doordat een rechtbank Swaggart veroordeelde tot het betalen van een schadevergoeding van 10 miljoen dollar (ongeveer 19 miljoen gulden) aan zijn collega-predikant Martin Gorman.

Swaggart had Gorman naar de mening van de rechtbank belasterd door te beweren dat zijn collega met meer dan honderd gemeenteleden seksueel contact had gehad.

CBS

ZATERDAG

20.00 Major League Baseball World Sereos (game 1) (L).

ZONDAG

19.00 60 Minutes
20.00 Major League Baseball World Series (game 2) (L).
23.00 CBS News.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Eileen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Zwelbast door Marten Toonder

3263 — Het was reeds donker, toen heer Ollie de oude eik naderde.

"Hier kan ik hem altijd vinden, als ik hem nodig heb", prevelde hij. "Dat zei hij, toen hij hier de buit begroef. En nu ga ik hem verraden. Het is wel vreselijk waar een heer toe komen kan. Zou Zwelg begrijpen, dat ik niet anders kan?"

Heer Bommel keek bedrukt om zich heen. Achter hem ritselden de struik waar de agenten van Bulle Bas zich schuil hielden, maar verder was alles stil. Toen begon hij met droeve stem te zingen.

"De maan schijnt vol, de wind huilt hol in de drakenkloof: Roof, roof, roof...."

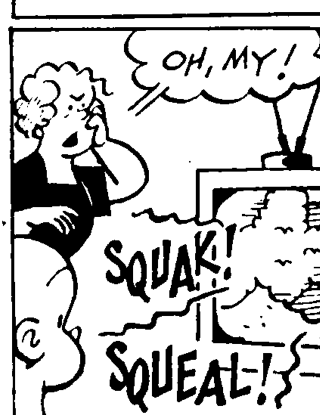
"Roof!" bulderde iemand achter de boom - en daarop trad Zwelg de Zwelbast tevoorschijn. "Zo, ben je daar weer, makker?" riep hij vrolijk. "Heb je al genoeg van het alleen zijn? Dat moet gevierd worden! We gaan er een dol feest van maken. Het treft goed, want vanmiddag heb ik een paar fustjes op de kop kunnen tikken!"

Heer Ollie zei niets. Hij keek bedrukt naar de grond en in de stilte klonk nu duidelijk het geluid van brekende takken en ritselende bladeren; de politiemacht zette zich in beweging.

"P-pas op!" riep heer Bommel, zich plotseling vermannend. "De po-po-politie. Ze z-zijn me gevolgd!"

"O", die had ik wel in de gaten, hoor", zei Zwelg geringschattend. "Maar die zullen we samen wel klein krijgen. Tegen twee woeste rovers kan dat pantoffelvolk niet op. Vooruit, makker, we gaan ze weg blazen! Kunnen we pret hebben!"

HENRY ® **By Dick Hodgins**

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

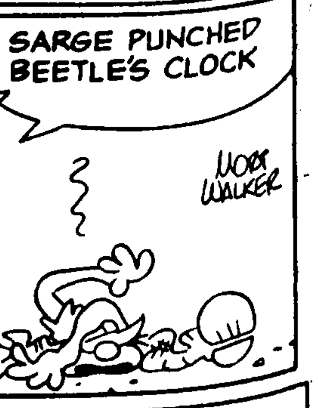

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

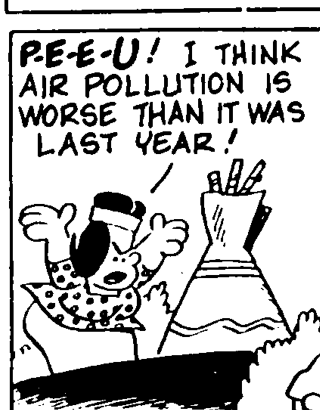

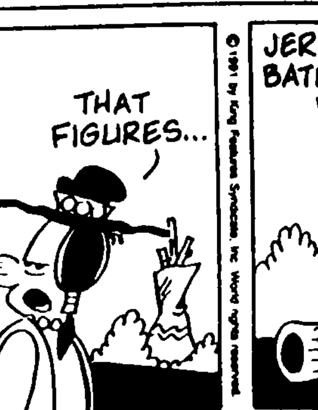

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

…ockmarkets-NEWS

PREV.	18-10	FRANKFURT	PREV.	18-10	AMSTERDAM	PREV	18-10
3083.	3077.	DAX INDEX	1564.	1563	CBS GEN.INDEX	90.50	90.20
43.00	40.13	ASKO	838.00	838.00	ABN-AMRO	39.30	39.30
21.25	20.75	BASF	232.90	233.00	AEGON	112.40	112.30
54.25	52.88	BMW	466.80	466.00	AHOLD	83.00	82.00
39.13	39.00	COMMERZBANK	242.80	241.50	AMEV	47.70	47.60
32.88	33.38	DAIMLER BENZ	664.50	659.60	AKZO	120.00	121.20
77.38	77.50	DEUTSCHE BANK	638.50	638.00	BOLS	41.70	41.30
11.38	11.25	HOECHST	227.00	229.50	BUHR.TET.	43.90	44.10
12.00	11.88	KAUFHOF	510.20	509.00	DAF	20.20	20.20
32.50	31.63	MAN	370.00	366.00	DSM	101.60	101.20
62.88	63.63	PREUSSAG	342.00	341.00	ELSEVIER	91.30	90.90
56.88	58.63	SIEMENS	620.50	620.80	FOKKER	29.30	28.30
46.75	46.38	VW	335.00	334.30	GIST BROC.	32.90	32.50
48.38	45.63				HAGEMEYER	130.00	129.50
61.00	61.50				HEINEKEN	154.00	154.50
29.25	29.25	LONDON			HOOGOVENS	53.00	53.10
71.50	71.38				ING	47.90	47.80
37.50	37.88	FT-100 INDEX	2588	2601	KLM	37.10	38.00
38.13	37.63				KNP	45.10	44.80
16.00	17.13	ARGYLL	2.80	2.77	NEDLLOYD	56.30	56.90
99.88	100.38	BARCLAYS BANK	4.33	4.33	PHILIPS	33.90	33.20
110.63	109.00	BASS	9.98	10.07	ROBECO	101.70	101.80
36.36	37.38	BRITISH STEEL	1.20	1.21	ROLINCO	101.40	101.70
130.13	132.00	BRITISH TEL	3.88	3.92	RORENTO	69.80	69.80
92.75	93.38	BTR	4.03	4.04	RODAMCO	55.90	56.90
70.25	71.38	CADBURY	4.15	4.21	ROYAL DUTCH	157.00	156.30
37.25	37.25	CABLE & WIRE	5.70	5.75	UNILEVER	162.00	163.00
67.38	67.75	GRAND MET	8.57	8.55	VMF STORK	42.20	41.90
72.88	72.88	MARKS & SPENCER	2.82	2.83	VOC	40.40	40.50
58.88	57.25	REDLAND	5.20	5.18	VNU	77.20	76.40
38.13	37.75	TATE & LYLE	3.91	3.89	WESSANEN	82.50	81.70
44.38	43.88						
32.28.8	28.75						
		TOKYO					
358.90	360.30				TORONTO		
		NIKKEI DOW IND. 24334 closed					
4.07	4.10				TSE 300	3466.	3482.
		BRIDGESTONE	1110				
23.91	24.08	CANON	1520		ALCAN	21.25	21.13
		DAI ICHI KANGYO	2570		BELL	45.25	45.50
129.85	129.65	DAIWA SEC.	1330		BANK OF NS	19.00	19.13
		HITACHI	1000		CAN.PAC.	18.75	18.63
1.70	1.69	HONDA MOT.	1560		IMASCO	32.25	32.63
		JAPAN AIRLINES	1170		LAIDLAW	11.38	10.13
170.95	171.70	NEC	1260		MOORE	28.13	28.25
		NOMURA SEC.	1690		NORANDA	17.88	18.13
1.92	1.91	NIPPON STEEL	412		PLACER DOME	13.63	13.75
120.45	121.00	MAIDA	515		POWER CORP.	15.38	15.75
88.57	88.65	SONY	5190		ROYAL BANK	26.75	26.75

Financieel Nieuws

JERUZALEM - *Premier Yitzhak Shamir van Israël (rechts) schudt de hand van de Sovjet-minister van Buitenlandse zaken Boris Pankin voordat de beide staatslieden hun overleg begonnen dat bekroond werd met de beslissing dat de diplomatieke relaties tussen beide landen hersteld worden. Bijna een kwart eeuw geleden werden die door Moskou verbroken in verband met de Zesdaagse oorlog.*
(AFP-satellietfoto)

Dollar blijft inleveren

Wall Street noteert weer Dow Jones-record

NEW YORK/ AMSTERDAM - De effectenbeurs van New York heeft het woensdag gevestigde record alweer achter zich gelaten. De Dow Jones-index van de dertig grootste industriefondsen steeg vrijdag met 24,16 punten tot het nog niet eerder bereikte peil van 3077,16 punten. Met de dollar ging het echter niet zo goed. Die moest meer terrein prijsgeven.

De aandelenhandel in Wall Street liet zich op de laatste beursdag van de week meeslepen met de obligatiemarkt. Deze ging omhoog op de bekendmaking dat het aantal in aanbouw genomen woningen in de VS in september is afgenomen. Uit dit gegeven werd geconcludeerd dat het de Amerikaanse economie nog niet erg goed gaat en dat de rente wellicht omlaag zal gaan. Verder putte de aandelenhandel moed uit de cijfers van United Technologies van donderdagavond na de beurs. Weliswaar is de kwartaalwinst gehalveerd, maar analisten gaan ervan uit dat het concern het ergste achter de rug heeft.

Voor de dollar werd vrijdag tegen het einde van de handel een koers opgegeven van Nf 1,9010 tegen Nf 1,9110 op donderdag. In Amsterdam was er eerder op de dag bij wat genoemd werd een "dunnen handel" ruim een cent van de dollarkoers afgegaan. Oorzaak is de hernieuwde speculatie op verlaging van de rente in de VS. Aan het slot van de valutahandel in Amsterdam noteerde de Amerikaanse munteenheid Nf 1,9070 tegen een slot van Nf 1,9195 op donderdag. De handel bleef uiterst kalm bij gebrek aan belangrijke nieuws over de situatie van de Amerikaanse economie.

***

Het AMRO OBLIGATIE fonds, een beleggingsfonds van ABN AMRO, heeft in het op 31 juli afgelopen eerste halfjaar van het boekjaar 1991/92 een resultaat behaald van vijf procent per participatie. De intrinsieke waarde per participatie steeg van Nf 157,91 tot Nf 165,82. Het aantal participaties nam toe met 9.952.000 tot 10.109.313. Een lichte daling van de kapitaalmarktrente in de verslagperiode zorgde voor een toeneming van de kapitaalwaarde met Nf 1,68 terwijl de renteinkomsten Nf 6,23 per participatie beliepen. Het fondsvermogen steeg met Nf 105 miljoen tot bijna Nf 1,7 miljard.

…ikriem moet aangehaald

…ony investeert …iljard minder

…YO - Het Japanse …entenelektronica…n Sony, een van de …te concurrenten …ilips, moet door de …e gang van zaken in … en andere afzet…en, de buikriem aan… Voor volgend boek…1992/93, dat begint op …il, zal de onderne… twintig tot dertig …ent minder inves… Dit is bekendge…t door Sony.

…oor steekt Sony maxi… 135 miljard yen (Nf …iljard oftewel één mil…dollar) minder in het …f. In het huidige boek…vesteert de elektroni…nt nog 450 miljard yen …6,1 miljard). Sony wil …de plannen niet annu…, maar streeft er naar …vesteringen over een …l jaren uit te smeren. …s het Japanse bedrijf … de afzet van de pro…n onder druk door de …ie in belangrijke afzet…den als de VS. Maar …n eigen land is de ver…teruggelopen. Tot voor …zorgde juist de binnen…e markt voor een groei …omzet en winst van het …ern.

…aarnaast zijn de finan…e omstandigheden ver…hterd. Door het …ekken van de Japanse …e moet de onderneming …l meer betalen voor haar …lden. Daarvoor profi…rde Sony net als de …ere Japanse onderne…gen van de lagere rente …rdoor Sony zijn investe…gen, zeker vergeleken met …uitenlandse concurrentie, … een relatief goedkope …ier kon financieren.

…e valuta speelde bij het …anse concern eveneens …rol. Door de stijging van …waarde van de yen tegen… vooral de dollar is de …currentiekracht van het …rijf op de buitenlandse …kten verminderd. Voor … concern als Sony dat …n tachtig procent van de …eo's, tv's, en andere elek…nische spullen buiten het …d van de Rijzende zon …koopt, is het duurder …rden van de munteenheid …n tegenvaller.

De bezuinigingsplannen …atsen Sony bij het rijtje …n Japanse bedrijven die …r de teruggang van de …nomische groei de buik…m moeten aanhalen. …on en Hitachi maakten …eerder bekend de investe…gen terug te brengen. Vol…s deskundigen zullen nog …er Japanse bedrijven hun …nnen moeten bijstellen. … terugbrengen van het …esteringsniveau maakt de regeringsleiders in Tokyo zenuwachtig. De vertraging van de economische Japanse groei zou wel eens kunnen omslaan in een recessietendens, zo luidt de bange verwachting.

Ook personeel in actie voor reddingsplan

Nog meer miljoenen voor Air Holland beschikbaar

SCHIPHOL - Het personeel van Air Holland heeft vrijdag een stichting opgericht om straks deel te nemen in de nieuwe opzet van het bedrijf. De circa 150 man personeel heeft bovendien een bedrag van 500.000 gulden bijeengebracht voor de financiering van een reddingsplan voor het charterbedrijf. Een woordvoerder van Air Holland maakte dit vrijdagavond bekend.

"Het personeel heeft de stichting opgericht om straks mee te doen als aandeelhouder en dit keer met stemrecht. We willen onze stem laten horen", zo zei hij. De woordvoerder zei dat inmiddels 15,5 miljoen gulden is bijeengebracht om het bedrijf te redden. Om Air Holland in afgeslankte vorm in leven te houden, is een bedrag van circa 25 miljoen gulden nodig. "We zijn al over de helft en dat geeft een enorme stimulans. Als het zo doorgaat, kunnen we misschien maandag al positief nieuws melden", aldus de woordvoerder. Op 2 oktober is aan het bedrijf surceance van betaling verleend.

De afgelopen dagen is de zakenman P. Langendijk bezig om de financiering van het reddingsplan te regelen. Donderdag hadden de financiers al een bedrag van tien miljoen gulden toegezegd. Dit bedrag is vrijdag gemiddeld opgelopen tot 15,5 miljoen gulden, aldus de woordvoerder.

Europese zakenlieden in Japan:

Tokyo moet investeren aantrekkelijker maken

TOKYO - De associatie van Europése zakenlieden in Japan heeft maandag de Japanse regering verzocht om maatregelen waardoor het voor Europese ondernemingen eenvoudiger wordt te investeren in Japan. Gedacht wordt aan belasting- en andere financiele maatregelen om de hoge aanvangskosten te compenseren.

Volgens de associatie investeert Japan twintig tot dertig keer zoveel in Europa als andersom en deze onevenwichtigheid wordt alleen nog maar groter. Zo beliepen de Japanse investeringen in Europa eind maart 55,25 miljard dollar tegen 3,84 miljard dollar aan EG-investeringen in Japan. De belangrijkste hinderpalen voor de Europese ondernemingen vormen de hoge aanvangskosten, met name van onroerend goed, en het probleem om aan voldoende gekwalificeerd personeel te komen door de terughoudendheid van Japanners om bij minder bekende buitenlandse bedrijven in dienst te treden.

Verder is het voor buitenlandse bedrijven vrijwel onmogelijk om Japanse bedrijven over te nemen of er mee te fuseren. De afgelopen vijf jaar zijn slechts vijf Europees-Japanse fusies of overnemingen tot stand gekomen terwijl Japanse bedrijven andere Japanse of buitenlandse bedrijven overnemen in een tempo van zevenhonderd of meer per week. De associatie wijst erop dat de huidige onevenwichtigheid op den duur een ongunstig klimaat zal scheppen voor verdere Japanse investeringen in Europa.

Het Japanse ministerie van Justitie maakte verder bekend dat het aantal buitenlanders dat in Japan woont een recordhoogte heeft bereikt en 0,87 procent uitmaakt van de Japanse bevolking van 123,6 miljoen zielen. Met name het aantal etnische Japanners uit Latijns-Amerika dat naar Japan komt om werk te zoeken, is in 1990 fors gestegen. Toen verbleven bijna 72.000 van deze etnische Japanners in hun thuisland.

Verhoging van aantal ontslagen

IBM nog dieper in de problemen

NEW YORK - 's Werelds grootste computerconcern IBM is dieper in de problemen geraakt. In het derde kwartaal behaalde "Big Blue" slechts een nettowinst van 172 miljoen dollar tegenover een winst van 1,11 miljard dollar over dezelfde periode van vorig jaar.

De winst werd onder meer gedrukt door een voorziening van honderd miljoen dollar en de slechte economische omstandigheden. In de eerste negen maanden van 1991 noteerde IBM een verlies van 1,4 miljard dollar tegenover een plus van 3,55 miljard dollar in dezelfde periode van 1990. Dit is dinsdag bekendgeworden. De omzet zakte in het derde kwartaal terug van 15,2 miljard dollar naar 14,4 miljard dollar. De winst per aandeel daalde van 1,95 naar 0,30 dollar. De tegenslagen kwamen voor de analisten niet geheel onverwachts. Weliswaar werd er over het derde kwartaal een winst per aandeel verwacht van 0,40 dollar, maar de problemen in de computerindustrie zouden ook niet aan IBM voorbij gaan, zo luidde de verwachting.

IBM reserveert de honderd miljoen dollar voor een verdere vermindering van het personeelsbestand. In 1991 zouden volgens eerder bekendgemaakte plannen zeventienduizend mensen IBM moeten verlaten. Dat aantal is nu vergroot met drieduizend. Volgens IBM-topman John Akers stonden de resultaten onder druk door "een slappe wereldeconomie, sterkere concurrentie en interne productverschuivingen". De recente introductie van nieuwe zware "mainframe"-computers heeft de teruggang in de afzet niet kunnen compenseren. ***

De farmaceutisch-chemische onderneming DUPHAR bv heeft haar naam veranderd in Solvay Duphar bv. Zij behoort sinds 1980 tot het Belgische Solvay-concern. De Nederlandse tak haalde vorig jaar een omzet van Nf 925 miljoen, waarvan 90 procent uit de export, met geneesmiddelen voor menselijk en dierlijk gebruik.

Oekraine: eerst samenwerkingsverdragen

Nieuwe economische unie met 8 Sovjet-republieken

MOSKOU - Acht van de twaalf Sovjet-republieken hebben vrijdagmiddag in Moskou het verdrag over economische samenwerking ondertekend. De ondertekening van het verdrag werd rechtstreeks door de Sovjet-televisie uitgezonden.

In het Kremlin zetten president Michail Gorbatsjov en de volgende republieken hun handtekening onder het akkoord over de economische unie: Rusland, Armenie, Wit-Rusland, Kazachstan, Oezbekistan, Kirgizie, Toerkmenie en Tadzjikistan. President Michail Gorbatsjov begon de plechtigheid waarin het verdrag werd ondertekend, met de volgende woorden: "Het ijs is gebroken. Laten we de handtekeningen zetten".

Bij de ceremonie was onder meer de Oekraine wel vertegenwoordigd. Men zette zijn handtekening echter niet. De vice-voorzitter van het Oekraïnse parlement, Ivan Pljoetsj, liet vrijdag weten dat de Oekraine wel van plan is het verdrag te ondertekenen maar dat het in eerste instantie economische samenwerkingsverdragen met de afzonderlijke deelrepublieken wil sluiten. Ook Georgie liet weten geïnteresseerd te zijn in nauwe economische banden met de overige souvereine Sovjetrepublieken.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 682412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Van 16 oktober t/m 22 oktober na 17.00 uur bereikbaar: zuster Botermans, tel.: 372682.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Antonia, tel.: 671064, pageboy 027-053 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Antonia, tel.: 671064.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Leito, tel.: 641217 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
19 oktober 1991 vanaf 08.00 uur tot 21 oktober 1991 om 07.00 uur:
Dokter Suiters, Sentro Mediko Montaña Abao, tel.: 673355; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 680991 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT W ST
18 oktober 1991 vanaf 17.00 uur tot 21 oktober 1991 om 07.00 uur:
Dokter Cummins, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 692349; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 690361 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
18 oktober 1991 vanaf 17.00 uur tot 21 oktober 1991 om 07.00 uur.
Dokter Sommer, Spreekkamer: Barber, tel.: 641658/641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 648930 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 689676/689808.
Punda
Mampuritu, Sta. Rosaweg 329, tel.: 674475.

ZONDAG

Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A, tel.: 379744.
Punda
Banda Ariba, Herst 31, tel.: 676822.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
19 oktober: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
20 oktober: A.I.A. Michel, Dr. Martin Luther King Boulevard 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur..
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Maranathakerk, Goeroeboeroeweg 5, Mundo Nobo)
zaterdag om 19.00 uur zangdienst.
zondag om 09.30 uur preekdienst en om 18.00 uur gebedsbijeenkomst met een liefdemaal (thema: 'Nos ta invitabo').
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondag om 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Arowakenweg
08.30 uur dienst;
16.30 uur dienst (kathechismus).
Seru Fortuna
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds O. Haasnoot (H.C)
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds J. Klas.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

ENAFCA N.V.
NOTICE TO BEARER SHAREHOLDERS

Notice is hereby given that the

ANNUAL GENERAL MEETING OF SHAREHOLDERS

of Enafca N.V. will be held at the company's registered office at Abraham de Veerstraat 11, Willemstad, Curacao, Netherlands Antilles, on November 19th, 1991 at 14.00 local time at which the following agenda will be considered:

1) Waiver of the requirements of article 10 section 2 and article 16 section 1 of the Articles of Association.
2) The approval of the Balance sheet and Profit and Loss Account of the company for the financial year ended December 31st, 1990 together with the respective notes thereto and the auditor's report thereon, and the discharge of the management for aforesaid financial year.
3) The transaction of any other business as may properly come before the meeting.

NOTES:

1) Shareholders are entitled to appoint a proxy to attend and vote in their stead at the Annual General Meeting and at any adjournment thereof.
2) Holders of Bearer shares who are unable to be present at the meeting are requested to deposit their certificates for bearer shares with the offices of the company, or with the offices of its paying agent (see below), and to complete a proxy form in accordance with the instructions thereon, available at both the offices of the company and at the offices of the paying agent:

F. VAN LANSCHOT BANKIERS
(LUXEMBOURG) S.A.
3, Prince Henri Boulevard
P.O. Box 673
L-2016 Luxembourg
Luxembourg

3) Resolutions relating to above agenda may be passed by a simple majority of votes cast. A quorum is achieved by the presence of one shareholder or a proxy representing one shareholder.

ENAFCA N.V.

Het Bestuur van de
Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs op Curacao
vraagt met spoed voor het lopende schooljaar 1991 - 1992:

Invallers(sters) voor het basis- en L.O.M. onderwijs

Specifieke eisen:
Voll. bev. ond. akte met aant. j en bij voorkeur met prot. christ. godsd. opleiding.
Onderwijsbevoegdheid voor betreffende onderwijstype.

Algemene eisen:
— lid zijn van één der prot. kerken en kerkelijk meelevend zijn;
— bij voorkeur onderwijservaring;
— voor niet-lokale sollicitanten minimaal een geldige verblijfsvergunning.

Sollicitaties met uitgebreide curriculum vitae, referenties, opgave godsdienst, copie diploma's en tel. nr. zo spoedig mogelijk richten aan het bestuur voornoemd, Postbus 3555, alhier.

Vooruitlopend op de schriftelijke sollicitatie gaarne alvast telefonische aanmelding.
Inlichtingen: mejuffrouw S.V. Wiel, onderwijsfunktionaris, tel.: 76[illegible].

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 30 oktober 1991 des voormiddags om 10 uur zal ten overstaan van ondergetekende notaris of diens waarnemer, te zijnen kantore aan de Schottegatweg Oost 191, Curacao, in het openbaar krachtens rechterlijk bevel worden verkocht:

een perceel grond, groot 845m2, gelegen in het tweede district van Curacao op Rooi Catootje, bekend als kavel nummer 106 van het verkavelingsplan Villa-Park Rooi Catootje, kadastraal bekend als Tweede District Sectie A nummer 4049 (gelegen naast Cas Coraweg no. 24).

De veilingvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie van het Gerecht in Eerst Aanleg van de Nederlandse Antillen, Zittingsplaats Curacao, en liggen voorts ter inzage ten kantore van de ondergetekende notaris. Deze voorwaarden houden o.m. in dat van iedere bieder geëist kan worden een onherroepelijke bankgarantie over te leggen, welke tenminste gelijk dient te zijn aan het bedrag van zijn bieding vermeerderd met de veilingkosten.

mr. M. van der Plank, notaris,
Schottegatweg Oost 191
Tel.: 616833

Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curacao maakt bekend de aanbesteding van het projekt:

Bestek D.O.W. 91-33
De bouw van een nieuwe overdekte hoofdtribune in het RIF-stadion aan de Pater Euwensweg te Curaçao.

INLICHTINGEN:
Inlichtingen zullen worden verstrekt ten kantore van de Dienst van Openbare Werken Curacao op woensdag 30 oktober 1991 om 10.00 uur a.m.

NOTA VAN INLICHTINGEN:
De nota's van inlichtingen en wijzigingen liggen vanaf dinsdag 5 november 1991 ter inzage op het kantoor van de Dienst van Openbare Werken Curacao.
Aan de kopers van een bestek zullen de daarop betrekking hebbende nota's worden toegezonden.

INSCHRIJVINGEN EN AANBESTEDING:
De inschrijving dient, in een gesloten enveloppe waarop duidelijk het besteknummer is vermeld, te worden gedeponeerd in een daarvoor bestemde en als zodanig aangeduide bus op het Bestuurskantoor, Concordiastraat 24, Willemstad, tot uiterlijk op woensdag 13 november 1991 om 10.00 uur a.m. wanneer de opening der inschrijving zal plaatsvinden.

BESTEKKEN:
De bestekken en de daarbij behorende bescheiden zijn vanaf maandag 21 oktober bij de Dienst van Openbare Werken Curacao te verkrijgen [illegible] per bestek.

Namens het Bestuurscollege voornoemd
Het Hoofd van Dienst van Openbare Werken,
Ing. H.C. Simmons.

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 20 november 1991 des voormiddags om 10.00 uur zal ten kantore van ondergetekende, krachtens artikel 1203 lid 2 van het Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen, de openbare verkoop worden gehouden van:

— **het tot drie mei tweeduizend zes en dertig lopend recht van erfpacht op een perceel grond, bekend als Blok Q, kavel nummer 40 van het verkavelingsplan BUENA VISTA, ter grootte van zeshonderd en tien vierkante meter (610 m2), gelegen in het Tweede District van Curacao, nader omschreven in meetbrief nummer 544 van drie en twintig september negentienhonderd vijf en zeventig, met al het daarop gebouwde en al hetgeen verder daartoe door aard, bestemming of natrekking behoort.**

De veilingsvoorwaarden zullen gedurende één week voor de veiling voor belanghebbenden ter inzage liggen ten kantore van ondergetekende en houden o.m. in dat de executant van iedere bieder de overlegging van een garantie kan eisen als waarborg voor de betaling van de koopsom en kosten.

Mr. H.A. Sperwer
notaris
Neptunusweg nr. 18
Telefoon: 374377.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 19 OKTOBER 1991

Weekend Bijlage

PLEIDOOI VOOR HERREGISTRATIE VAN ARTSEN

Vetrouwensrelatie met patiënt is sterk

"Huisarts wordt dikwijls een gezinslid genoemd"

= door Jacoline Steegstra =

EMSTAD — Hij is deelnemer in de vreugde rond eboorte en deelgenoot in het verdriet als er een elid sterft. Tussen die beiden begeleidt hij n bij ziekte, pijn en het genezingsproces: de rts, deel van het gezin en vertrouwensman voor Op Curaçao hebben de huisartsen zich tien jaar en van hun medische vakbroeders, de specia-, afgescheiden in de Curaçaose Huisartsenver-ng (CHV). Een gesprek daarover met voorzitter Blankevoort en de leden J. Krishnadath, Robert g en Elisabeth Rolfast-de Lannoy.

n Blankevoort: "Eigen-ebben we de CHV opge-uit ontevredenheid. Er d een Vereniging voor kundigen, maar wij n ons in de hoek gedr-oor de specialisten. In d heerste er een polio-mie. In het ziekenhuis men daar al lang van op ogte, maar huisartsen wijk wisten van niets n grote ongenoegen."

dit incident volgde de ting van de Curaçaose rtsen Vereniging met elangrijkste doel het eren van de genees- en volksgezondheid op ao. Tevens wilden de rtsen de ontwikkeling volksgezondheidsbeleid leren en zich richten op ede samenwerking met ndere medische disci-. In zeker opzicht zijn in hun doelstelling agd:

ishnadath: "Van de 65 rtsen op het eiland zijn lid. Zeker veertig pro- daarvan zet zich actief or de vereniging."

nkevoort: "In tien jaar s de profilering van de rts heel duidelijk gew-. Wat kan hij doen, wat hij niet doen. Een goede rts kan in principe de geneeskunde uitvoeren."

e huisarts houdt zich met gezinszorg", aldus nadath. "Vaak is een nt bang voor een specia-, want met hem is er er sprake van een gezags-tie. Tussen een patiënt e huisarts bestaat er een ouwensrelatie."

Wat het is", vult Blanke- t aan, "een huisarts ziet patiënt in zijn milieu. De cialist ziet hem misschien 6 tot 8 in een ziekenhui-geving."

Rolfast: "Bovendien ziet specialist de patiënt maar r één klacht. Iemand die t van zijn oog heeft, gaat r de oogarts, een vrou-arts kijkt naar de baar-eder. Er wordt vaak ver-en dat aan die lichaams-len een mens vastzit."

MOBIEL

er de huisartsen van tegen-ordig wordt vaak gezegd at ze veel minder dan roeger hun patiënten pzoeken.

pong: "Het klopt dat de arts vroeger iets meer contact had met de zieke persoon in zijn omgeving. De huisarts was in die tijd redelijk mobiel. Hij was degene die een auto bezat en de andere mensen meestal niet. Zij konden niet op eigen gelegenheid naar de praktijk komen. In de loop der jaren is dat veranderd doordat patiënten hun eigen vervoer hebben. Bovendien is het veel beter om de patiënt te onderzoeken in de praktijk. Er is daar meer apparatuur aanwezig dan je in een koffertje kunt meenemen en bovendien zijn huiskamers vaak slecht verlicht."

Spong vindt overigens wel dat de arts de patiënt in zijn omgeving moet kennen. De huisarts is vaak degene die een goede doorsnee heeft van zijn patiënt. Hij weet in welk gezin hij thuishoort, in welke buurt hij woont. De huisarts wordt niet voor niets soms een 'gezinslid' genoemd.

"Dat is tevens het mooie van het vak", aldus Spong. "Als huisarts maak je de mensen mee van geboorte tot dood en wat daar tussenin zit. Levensloopgeneeskunde heet dat. Het is vaak ook voor de genezing van belang om wat meer van de persoon te weten. Informatie achterhouden werkt vaak in het nadeel van het ziekteproces."

Op de foto v.l.n.r.: Krish Krishnadath, Elisabeth Rolfast-de Lannoy, Pim Blankevoort en Robert Spong.

"De vertrouwensrelatie tussen de huisarts en patiënt is vaak heel sterk vastgelegd", haakt Krishnadath daarop in. "Een patiënt geeft zijn huisarts vertrouwelijke informatie. Hij is en blijft te allen tijde eigenaar van zijn ziekte en van zijn gegevens. Dat wordt onderstreept door het beroepsgeheim van de huisarts. Zelfs onderling hebben de artsen een beroepsgeheim. Slechts met toestemming van de patiënt kunnen gegevens worden uitgewisseld."

SNIPPERDAG

Het is een publiek geheim dat sommige personen met regelmaat een griepje of kwaal voorwenden om een snipperdag op het werk te kunnen nemen. Eveneens is het een publiek geheim dat sommige huisartsen eerder bereid zijn een ao-briefje te schrijven dan anderen.

Krishnadath: "Een patiënt komt altijd bij je met een bepaald doel: hij wil dat bereiken en komt halen wat'ie nodig heeft. Als je die persoon adviezen geeft zal hij precies datgene eruit oppikken wat hij wil. Tegen een alcoholist bijvoorbeeld moet je niet zeggen dat het gezond is om elke dag een glaasje te drinken, maar voor een ander kan dat best wel gelden. Net zoals die personen, heb je ook mensen die komen met het doel om een dagje vrij te nemen. Op een doorsneedag van een huisarts krijgt deze te maken met ouderen, jongeren en werkenden die langskomen op het spreekuur. Je weet dat een deel van die werkenden erop uit is om een ao-briefje te vragen. Toch valt het ao-verzuim op zich nog wel mee."

Blankevoort: "Het ontbreekt ons aan statistieken hierover, welke arts snel en wie niet bereid is om ao-briefjes te schrijven. Dergelijke praktijken moeten bespreekbaar zijn binnen de vereniging, want als je merkt dat een van je collega's misbruik maakt van zijn positie, kun je die op het matje roepen."

Rolfast: "Soms is het ook moeilijk beoordelen. De pijndrempel verschilt van patiënt tot patiënt. Zelf heb ik niet zo snel pijn, tenminste ik kan er gewoon mee doorwerken. Maar als arts kun je niet iedereen meten aan jouw pijndrempel. Voor de een is het misschien beter om inderdaad thuis te blijven, terwijl een ander rustig kan doorwerken met dezelfde klacht."

Krishnadath: "Pijn is heel subjectief. Zelf kan ik bij voorbeeld met buikpijn wel werken, maar met hoofdpijn heel moeilijk. Voor iemand anders kan dat net andersom zijn."

OMSLACHTIG

De vier huisartsen zijn eensgezind van mening dat de gezondheidszorg op Curaçao buitengewoon omslachtig is. Er bestaan allerlei verschillende systemen die niet op elkaar passen. Geduid wordt op de splitsing van patiënten in vier groepen; de pp-patiënten, de laagverdienende ambtenaren, de werkenden aangesloten bij de SVB en de particulieren. Deze categorieën worden verdeeld onder gouvernementsartsen, particuliere artsen of ze komen terecht bij een arts die van beide wat doet. Daardoor kan het voorkomen dat de leden binnen een gezin zijn verspreid over drie huisartsen.

Zo kennen alle huisartsen het voorbeeld van een gezin met kinderen. Als er doordeweeks iets aan de hand is met een jonge spruit wordt de kinderarts geconsulteerd. Maar, is er in het weekeinde iets, dan kan ineens de huisarts opdraven.

Het huisartsenpakket ziet er volgens CHV ideaal uit wanneer de huisarts integraal zorg kan verlenen voor het hele gezin en niet voor een deel daarvan. De persoonlijke zorg komt op die manier het beste tot zijn recht en de patiënt kan de arts echt tegemoet treden als vertrouwensman.

SHOPPEN

Consumptief shoppen binnen de Curaçaose gezondheidszorg, zoals dat in het verleden veel voorkwam, is door diverse maatregelen aanzienlijk afgenomen, menen de huisartsen. Vooral de partiële verwijsplicht heeft daaraan bij gedragen. Alle medische sporen lopen tegenwoordig via het centraal station van de huisarts. Hij moet de verwijskaart voor de specialist uitschrijven. De gegevens die uit het nader onderzoek rollen, komen vervolgens weer terecht bij de eigen huisarts.

Blankevoort: "Een patiënt kan worden verwezen naar een specialist, maar de huisarts blijft dan medeverantwoordelijk. Hij is degene die een algeheel beeld heeft van de patiënt."

Als coördinator heeft de huisarts een belangrijke taak. Hij kan de patiënt wegwijs maken in doktorenland zodat deze niet heen en weer wordt geslingerd tussen de ene en de andere specialist. "De juiste weg die een patiënt moet gaan is eerst langs de huisarts", vertelt Krishnadath. "Indien nodig verwijst deze hem naar een specialist. Zou de opinie van nog een specialist gewenst zijn, dan moet de patiënt terug naar de huisarts voor een volgende verwijzing."

AZV

Vaak wordt gezegd dat het systeem van de gezondheidszorg niet deugt. Het zou een mist optrekken waardoor bepaalde praktijken in de hand worden gewerkt. De invoering van een Algemene Ziektenkosten Verzekering (AZV) is volgens de vier ondervraagden een goede oplossing, alhoewel aan het huidige ontwerp nog de nodige haken en ogen zitten.

Op dit moment zijn er twee 'stromingen' binnen de ontwikkeling van de AZV: de Kamer van Koophandel en de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao die vinden dat particuliere verzekeraars een rol moeten meespelen en aan de andere kant de GGD die een grote moot door de overheid wil laten bekostigen.

"Het huidige systeem in ieder geval werkt niet", constateren de huisartsen. "De prijzen voor pp-patiënten rijzen de pan uit, de SVB draait ook niet en de particulieren vinden dat zij zo goed draaien. Maar met het particuliere systeem dreigt het gevaar van selectie. Om de scheiding tussen de huidige groeperingen weg te nemen, moeten de verschillende systemen op elkaar worden aangesloten."

PREVENTIE

Over het niveau van de gezondheidszorg op Curaçao mogen we niet klagen, vinden de CHV-artsen. Bovendien belooft de beleidsnota '91 - '95 van de minister van Volksgezondheid veel goeds: "Hier spreekt een beleid uit. We gaan duidelijk meer in de richting van de preventie. Ook zal dit beleid in de hand werken dat minder mensen blijven rondzweven in het systeem van ziekte."

Onder preventie vallen vele zaken, zo wordt aangevoerd: het aanleggen van voetbalvelden kan net zo goed een preventieve functie hebben als het afnemen van een paptest of het doen van borstonderzoek.

Krishnadath: "De grootste blunder is dat er voor de preventieve gezondheidszorg niet betaald wordt. Onder preventie valt het verspreiden van informatie via scholen, buurtcentra, de sporthal, de wachtkamer van de huisarts. Toch wordt ook hier vaak een afweging gemaakt van de kosten. Bij osteoporose (botontkalking bij oudere vrouwen) is behandeling soms goedkoper dan preventie..."

Een grote verbetering, aldus de artsen, zou zijn het bijhouden van statistieken. Bij de hier veel voorkomende ziekte als sikkelcel, is het bijna voorspelbaar wie het zal krijgen, maar er is geen registratie. Een andere vroeg te ontdekken aandoening is glaucoom. Grootscheepse acties op Curaçao voor het meten van de oogdruk, hebben al heel wat gevallen aan het licht gebracht.

Blankevoort: "Er wordt vaak gezegd het geld is op, maar krijgt een persoon ineens toch een hartaanval, dan zegt hij "ik ga naar het ziekenhuis". Kennelijk is het geld er dan wel."

DUUR

Blankevoort: "Je kunt zeggen dat de gezondheidszorg duur is. In de loop van de tijd is de consumptie gestegen en daarbij komt dat men kritisch is. Men wil er vroeg bijzijn als er iets aan de hand is. Daarom zeg ik: Wat goed is, is niet goedkoop. Wil je wel goedkoper werken, dan kun je vijftig Haïtiaanse artsen aantrekken..."

Rolfast: "De patiënten stellen tegenwoordig ook erg hoge eisen. Iedereen let bij voorbeeld op zijn cholesterolgehalte, maar een groot deel van de bevolking kampt met overgewicht. Komt er iemand van honderd kilo op mijn spreekuur met een hoog cholesterolgehalte, dan eist die persoon vreselijk dure pillen in plaats van af te vallen."

Krishnadath stelt vast dat het echter voor de gezinnen die moeten rondkomen met een erg laag salaris soms moeilijk is om gezonde voeding te kopen. "Om goeie voeding te kopen voor een gezin van man, vrouw en twee kinderen is er minstens een inkomen nodig van Naf 1600,- per maand."

Toch menen de huisartsen dat in principe iedereen aan zijn trekken komt binnen de Curaçaose gezondheidszorg, van particulier tot en met pp-patiënt. "Dat is uniek. Misschien moet een svb of pp-patiënt langer wachten voor een afspraak met een arts, maar een pp-kaart is eigenlijk een creditcard voor een redelijk goede gezondheidszorg."

De ondervraagde artsen hebben niet een uitgesproken voorkeur voor een regio als het gaat om goede gezondheidszorg. Behalve Blankevoort die schertsend opmerkt dat als het er op aankomt zou kiezen voor Zuid-Afrika ("daar krijgen alle artsen iedere drie jaar nascholing), houdt de rest het dicht bij huis.

Krishnadath pleit voor een herregistratie van de artsen op Curaçao. Dan zou hij zijn eigen gezondheid in alle gerustheid in handen van lokale artsen leggen. Een goede gezondheidszorg heeft, aldus hem niets te maken met academisch niveau.

Daarbij kan Rolfast zich volledig aansluiten. "Ik heb wel eens meegemaakt dat een doodzieke kankerpatiënt in een laatste vlaag van hoop naar het buitenland ging voor behandeling. Zijn leven is weliswaar erg gerekt, maar wat heeft hij eraan gehad de laatste maanden. Hij is gestorven ver van huis. Het was misschien beter geweest om hier te blijven. Voor de academische artsen ligt er niet een patiënt in bed, maar een 'kankertje', waarmee ze van alles proberen. Als zo'n patiënt omringd was door familie en de huisarts, dan was hem wellicht heel wat ellende bespaard gebleven."

Ook Spong houdt het liever bij de eigen, kleine, beperkte omgeving als het om zijn persoonlijke gezondheid gaat. "Je moet je vertrouwen geven aan de artsen; leren leven met de medici die hier werken. Dat er goeie en slechte medici zijn is waar dan ook ter wereld onvermijdelijk."

"...Curaçao is met zijn enkele vierkante kilometers een intrigerend eiland waar het de complexiteit en wirwar van voorzieningen op het gebied van zorgverlening betreft. Vaak ondoorzichtig en bij lange na nog geen samenhangend en logisch geheel. Onwillekeurig dringen ch vergelijkingen op met en grote slecht afgestelde merikaanse slee uit de vijftiger jaren.

Comfortabel, ja zeker, volop luxe, veel technische snufjes, maar wel duur in onderhoud. We kunnen en willen hem echter niet wegdoen.

Een hernieuwde gezondheidswetgeving met volop aandacht voor patiëntenrechten, totale revisie van het verzekeringsstelsel; binnenkort is het er allemaal..." **J.R. Krishnadath.**

"...Door omstandigheden is het nodig gebleken de artsenvereniging te splitsen in die van huisartsen en specialisten. Deze verandering is misschien gunstig om de belangen van een groep te behartigen.

Toch zal het mijns inziens in de toekomst blijken dat deze groepjesvorming, welke steeds neigt toe te nemen, voor de artsens.and niet goed is geweest. Door het ontstaan van allerlei belangengroepen is onze positie zeker niet versterkt. Deze afbrokkeling zal met zich meebrengen dat wij artsen niet veel meer te ver ellen hebben in de ontwikkelingen die zullen komen in ons gezondheidssysteem..." **Prof. dr. A.E.C. Saleh, internist.**

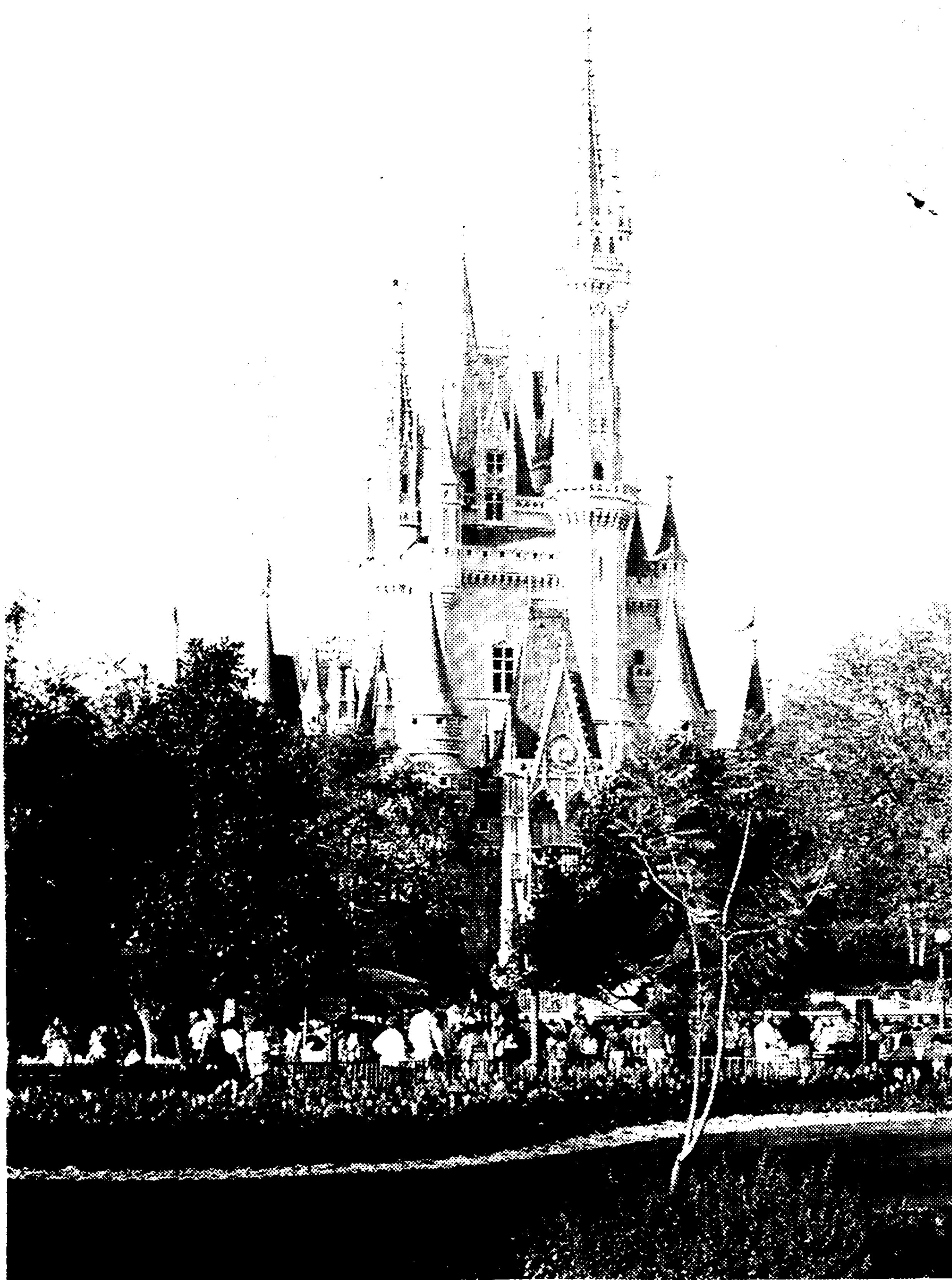
"...Door wildgroei in de medische sector en het ondoordacht toelaten van specialisten zal ook duidelijk zijn effect hebben op de kwaliteit van de zorg.

Zowel overheid als medici hebben nimmer serieus en planmatig dit aspect onder de loupe genomen of een strak toelatingsbeleid toegepast. De vraag is: rust niet bij ons de plicht te zorgen voor ONZE jongeren die wij wegsturen voor verdere studie, om voor hen een plaats te reserveren zodat zij ons kunnen opvolgen en naar behoren kwaliteitswerk kunnen leveren met een gezond bestaansrecht..." **P. Ackerman, Chirurg.**

IN DIT NUMMER van Ñapa:

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Solange Isselt

Het Magic Kingdom in Euro Disney bij Parijs is een getrouwe kopie van het sprookjesrijk in Orlando Florida en dat van Californië.

Veel Nederlanders verwacht in Parijs

Disney verovert Europa met Frans 'Magic Kingdom'

= door ANP-verslaggever Peter Punt =

MARNE LA VALLEE - Nog zes maanden en dan opent vlakbij Parijs het Euro Disney park zijn poorten voor het Europese publiek. Onder de elf miljoen bezoekers uit de hele wereld die vanaf 12 april 1992 jaarlijks deze 'droomwereld' zullen gaan bezoeken, bevinden zich honderdduizenden Nederlanders. Veel gaan per bus, anderen nemen, zo wordt verwacht, de trein of de auto.

Voorlopig is zeker dat drie Nederlandse touroperators reizen zullen organiseren naar het Amerikaanse pretpark in Marne la Vallee. Het gaat om dagtrips, maar ook om meerdaagse arrangementen, waarin een verblijf in een van de vijf hotels in het park (totaal 5.200 kamers) mogelijk is. OAD in Holten doet de busreizen. In augustus heeft deze maatschappij een contract van 12 miljoen gulden ondertekend met Disney. De bedoeling is om jaarlijks 600.000 Nederlanders naar Disney te brengen.

Vrij Uit, gespecialiseerd in autovakanties, heeft arrangementen voor Parijs, gecombineerd met een bezoek aan Euro Disney en hotelarrangementen op het terrein zelf. Trans, de reisorganisatie van de Nederlandse Spoorwegen, verwacht op jaarbasis tussen 5.000 en 10.000 mensen naar Euro Disney te kunnen transporteren. Wie op een Parijs' station aankomt, kan met sneltram RER naar het park reizen en vanaf 1994 rijdt de TGV rechtstreeks naar Euro Disney.

Onlangs mochten duizend journalisten uit de hele wereld alvast een kijkje komen nemen. Dit massale 'media-event' was speciaal opgezet om het kasteel van Doornroosje feestelijk aan de pers en duizend andere genodigden te presenteren onder het motto 'Rendez-vous au chateau'. Het Amerikaanse disney-concern had kosten noch moeite gespaard om het groots en spectaculair te maken. De neef van Walt Disney, Roy Disney, was speciaal naar Frankrijk overgevlogen om het 'Sleeping beauty castle' te onthulllen. Roy, die veel gelijkenis vertoont met zijn beroemde oom, sprak in veel superlatieven over het realiseren van 's werelds vierde Disneypark. 'The power of dreams', 'Fantastic and amazing', het mooiste van alle Disneyparken.

MAINSTREET

Vervolgens schoof het grote blauwe scherm achter het spreekgestoelte open en begon het feest. In Mainstreet, een in Amerikaans-Victoriaanse stijl opgetrokken straat, speelde een drumband. Vanaf de daken van de huizen werden honderden kilo's confetti de lucht ingespoten, ballonnen werden opgelaten. En aan het eind van de straat was het 45 meter hoge sprookjeskasteel te zien.

Voor het kasteel is het Central Plaza, waarvandaan de vierthemaparken - Fantasy land, Discovery land, Frontierland en Adventure land - te bereiken zijn. Euro Disney is nog niet af, veel staat nog in de steigers, maar volgens de Amerikaanse managers zit de bouw op schema en binnen het budget (2,2 miljard dollar).

Als op 12 april 1992 's morgens om negen uur het park officieel wordt geopend, zullen er 12.000 mensen werken. Van hen komen er zeker 600 uit Nederland. Ze zijn voor een groot deel al gerecruteerd via een Disney-kantoor in Baarn. Nederlanders zijn populair bij de directie van het concern, omdat ze meestal meertalig zijn. Ze zijn in alle sectoren van Euro Disney werkzaam. Van kelner in een van de vele restaurants tot directeur van bepaalde afdelingen.

De 39-jarige Eric van Dijk is directeur van de creatieve divisie, die verantwoordelijk is voor het scheppen van de droomwereld die het Disneypark pretendeert te zijn. Van Dijk heeft al een hele carrière bij Disney achter de rug. Hij zegt in 1980 van huis te zijn gegaan en er niet meer te zijn teruggekomen. "Ik ben via een lange omweg bij Disney beland. Begin jaren '80 ben ik naar Amerika gegaan en hield me daar bezig met het organiseren van shows, produktpresentaties en dergelijke. Op een gegeven moment ben ik bij Disney in Californië gaan werken en ben toen na enkele jaren gevraagd om Euro Disney te gaan opzetten."

DRIEDIMENSIONAAL

Volgens Van Dijk bestaat zijn werk uit het driedimensionaal maken van de films van Walt Disney. "Het is een dik aangezette realiteit. Kijk maar naar Mainstreet. Het is wel in Victoriaanse stijl, maar iets overdreven." Hetzelfde geldt voor de andere onderdelen van het park. Als je door het Ooster... doende adventure land... waan je je in een film. Op elke hoek verwa... Indiana Jones uit de... van Steven Spielberg... het lijf te lopen. Van... "Er werken 400 mens... mijn divisie, allemaal... talentvol. Ik heb een... stucadoor die niet mee... gedaan dan tuinmu... stucen, maar bij de bou... het Doornroosje-kasteel... hij de mooiste dingen... richt. We hebben hie... enten wakker gemaakt."

Van Dijk moet weer w... BBC wil hem interv... Even later lopen we een... ere Nederlandse ma... tegen het lijf. Het is H... Varma, de 'director o... tions' van Euro Disney. ...rations is in feite de hu... delijke dienst van het... maar ook de kaartv... valt eronder. Varma he... dagelijkse leiding over... mensen. "Dat is inde... heel veel, maar het is... fantastische ervaring... doen", zegt ze in de l... van het Disney hotel... werkt sinds mei '88... Disney. Daarvoor wa... onder meer in Amerika... zaam in diverse manage... functies. Van haar 2.000... nemers hebben er... veertig de Nederlandse... naliteit. Het zijn veela... mensen uit het midde... en hoger beroepsonde... De hogere hotelschool is... vertegenwoordigd. Vol... Varma biedt Euro Disne... Europeanen straks "the... family entertainment".

PRIJS

De toegangsprijs voor... park is inmiddels vastg... op 200 Franse franc... deren 150 franc), ofwel... zeventig gulden. "Maar... krijgt men wel acht to... uur plezier voor. A... tegen een Nederlands... terkaartje is het dus... eens zo duur", aldus H... Varma. Disney Park in F... rijk is volgens de D... company de "happiest p... on earth". Volgens... Franse hostess die de p... mensen begeleidde, d... de bewoners van Marne... Vallee daar eerst anders o... maar zijn ze toch ov... gegaan wegens de en... toename van werkgele... heid. Het pittoreske a... kwinkeltje bij de aanvoer... is daarvan een bewijs... ziet er authentiek uit, m... het bestaat nog maar... jaar, ten behoeve van... Amerikaanse werkne... die ontiek willen kopen... de thuisblijvers. Voor D... is het hele leven een gr... show.

Wie wordt nieuwe VN-secretaris-generaal

Touwtrekken begonnen over opvolging Cuellar

DEN HAAG - Achter de schermen van de Verenigde Naties is een veldslag gaande over de vraag wie secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar mag opvolgen. Voor het eerst voeren verschillende kandidaten openlijk campagne voor de hoogste post in de VN. Naar verwachting valt de beslissing nog deze maand maar het is niet uitgesloten dat de naam van Perez de Cuellars opvolger pas met Kerstmis bekend wordt. De gemakkelijkste oplossing, een derde ambtstermijn voor de 71-jarige Peruaan, lijkt definitief van de baan nu Perez de Cuellar eind september tijdens een persconferentie zei: "Ik verlaat deze post over drie maanden en tien dagen." Daarmee hoefden de VN-lidstaten zich niet langer af te vragen of de huidige secretaris-generaal hun belangen voldoende heeft behartigd om in aanmerking te komen voor een nooit eerder vertoonde derde termijn. De lidstaten konden zich gaan buigen over het lijstje potentiële opvolgers dat meer dan dertig kandidaten telt.

Een officiële procedure voor de benoeming is er niet, maar de praktijk is vrij simpel. De vijf permanente leden van de VN-veiligheidsraad (de Verenigde Staten, de Sovjetunie, Frankrijk, Groot-Brittannië en China) vormen de 'sollicitatiecommissie'. Zijn zij het onderling eenmaal eens dan zal de Algemene Vergadering van de VN het niet snel wagen de voordracht af te wijzen.

MOEILIJK

Het is moeilijk te bepalen wat de overwegingen zijn van de vijf permanente leden. Tien jaar geleden strandde de ambitie van Kurt Waldheim om als eerste secretaris-generaal een derde ambtstermijn in de wacht te slepen, op hardnekkig verzet van China. Wat de Chinezen precies bewoog, blijft tot op de dag van vandaag gissen. Met het einde van de koude oorlog en de opkomst van Bush' 'nieuwe wereldorde' is speculeren nog riskanter geworden. In het verleden wilden de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad een zwakke volkenbond, die hen niet voor de voeten liep, en daarbij paste een kleurloze secretaris-generaal die voor iedereen aanvaardbaar is. Nu het idealisme weer zijn intrede heeft gedaan in de internationale politiek is het de vraag of de veiligheidsraad de VN wil versterken en op zoek gaat naar een daadkrachtige leider.

Volgens VN-watcher Dick Leurdijk van het instituut Clingendael komt de verkiezing eigenlijk te vroeg. "Er is nu nog een debat gaande over de vraag of de VN-secretaris-generaal meer manoeuvreerruimte moet krijgen." Nu die discussie nog niet is afgesloten, is de kans groot dat de vijf leden van de sollicitatiecommissie op zeker spelen en iemand kiezen die hun belangen niet zal schaden. Hoe langer het 'touwtrekken' duurt hoe groter de kans op een compromis-figuur. De toekomstige rol van de VN staat allerminst vast. Terwijl de veiligheidsraad na de Iraakse inval in Kuwayt de ene na de andere vergaande resolutie aannam, schitterden de VN door afwezigheid bij de burgeroorlog in Joegoslavië en de staatsgreep in Haïti. Veel lidstaten, waaronder India en China, zijn zeer huiverig voor wat zij zien als inmenging in binnenlandse aangelegenheden. Zij willen zich vrijwaren van VN-bemoeienissen mocht het in hun eigen land tot gewelduitbarstingen komen.

DAADKRACHTIG

De ruimte voor een secretaris-generaal 'die zich doet gelden' is wel toegenomen, denkt de Nederlandse oud-minister van Buitenlandse Zaken en voormalige VN-ambassadeur Max van der Stoel. In de toekomst zou de VN-leider bijvoorbeeld al 'aan de bel kunnen trekken' voordat dreigende conflicten tot uitbarsting zijn gekomen. Maar, geeft Van der Stoel toe, de veranderingen tot nu toe zijn beperkt.

Het lijkt er dan ook op dat de tijd nog niet rijp is voor een VN onder leiding van een daadkrachtige politicus als Margaret Thatcher, de Canadese oud-premier Brian Mulroney of de voormalige Sovjet-minister van Buitenlandse Zaken Edoeard Sjevardnadze, die alle drie op het lijstje kandidaten voorkomen. Thatcher zou bij uitstek geschikt zijn de naar alle kanten uitdijende VN-bureaucratie te beteugelen, maar zal voor veel lidstaten toch een te uitgesproken persoonlijkheid zijn.

De kandidatuur van Sjevardnadze is lange tijd serieus genomen omdat de ex-minister uitstekende contacten heeft in Washington en omdat onder zijn bewind de opstelling van de Sovjetunie in de VN radicaal veranderde. Maar sinds de mislukte coup in de Sovjetunie lijkt Sjevardnadze zich weer gestort te hebben op de binnenlandse politiek van zijn land. De twee kandidaten die de meeste kansen worden toegedicht zijn de voormalige Egyptische minister van staat van Buitenlandse Zaken Boutros Boutros Ghali en prins Sadruddin Aga Khan, die twaalf jaar lang het VN-hoge commissariaat voor de vluchtelingen leidde. Volgens Leurdijk zijn beiden 'traditionele' diplomaten. Van hen hoeft geen van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad moeilijkheden te verwachten.

Boutros Ghali is een koptisch christen en was van 1977 tot dit jaar minister. Zijn belangrijkste wapenfeit is het Camp David-akkoord dat de vrede tussen Israël en Egypte bezegelde. Een zwak punt van Boutros Ghali is zijn leeftijd: 68 jaar. Daardoor lijkt een tweede ambtstermijn al bij voorbaat uitgesloten. De Afrikaanse landen hebben de Egyptische zaak echter geen goed gedaan door zes kandidaten ver te dragen. De landen konden het niet eens worden over een gezamenlijke favoriet. Zwart-Afrika is bang dat de Arabier Boutros Ghali zich in de VN onvoldoende voor het zwarte continent zal inzetten. De 58-jarige prins is in de VN zelf groot geworden. Onlangs deed hij nog van zich spreken als leider van de humanitaire VN-acties in het Golfgebied. Geen van de andere kandidaten heeft zoveel internationale wortels als de prins, die een Iraans paspoort heeft, in Parijs is geboren, in Genève woont en in de Verenigde Staten heeft gestudeerd. Volgens Van der Stoel is prins Aga Khan iemand die als secretaris-generaal wel eens initiatiefrijker zou kunnen blijken dan zijn voorgangers. Tien jaar geleden was hij ook in de race, maar toen stuitte hij op de Sovjetunie, die hem te pro-Amerikaans vond. Het is onduidelijk of Moskou er nog steeds zo over denkt. Zowel de prins als Boutros Ghali voeren actief campagne. Dat dat niet langer als ongepast wordt beschouwd, zegt wel iets over het veranderde klimaat in de VN.

Het staat allerminst vast dat een van de bovengenoemde kandidaten de baan die jaarlijks 195.000 dollar oplevert, krijgt aangeboden. Een onaanvaardbaar van een van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad is snel gegeven. Daardoor kunnen mensen als de Indonesische minister van Buitenlandse Zaken Ali Alatas, Zimbabwe's minister van Financiën Bernard Chidzero of de Costaricaanse oud-president Oscar Arias hun kansen zien stijgen.

Het is ook niet uitgesloten dat de Verenigde Naties onder de hoede komen van een vrouw. Zowel de naam van premier Gro Harlem Brundtland van Noorwegen als van de Japanse hoge commissaris voor de vluchtelingen, Sadako Ogata, is genoemd.

PEREZ DE CUELLAR

...wie wordt zijn opvolger...

Tijdens diensttijd:

Duizenden SU soldaten komen om het leven

MOSKOU - Jaarlijks sterven tien- tot elfduizend Sovjets tijdens het vervullen van hun dienstplicht. Dit heeft de leider van de Vakbond voor soldaten, Vitali Oerajtsev, bekendgemaakt, zo meldt het persbureau Interfax zondag.

Ongeveer dertigduizend soldaten verlaten het leger gehandicapt, aldus Oerajtsev, die tevens afgevaardigde is in het Russisch parlement.

INTERESSANTE STUKKEN TE ZIEN IN MUSEUM

= door Nel Casimiri =

Restauratiewerk vakkundig uitgevoerd

Fortkerk weer in oude glorie hersteld

FORTKERK zal op 27 oktober a.s. met een telijke opening weer in gebruik genomen worden. restauratie die anderhalf jaar geduurd heeft is r en de kerk ziet er van buiten en van binnen chtig uit. Je kunt niet zeggen als nieuw want dat is bedoeling niet van een restauratie, maar veel erialen zijn vernieuwd, de vloer is in zijn geheel vangen, de komehein (witte mieren) is verjaagd, orgel schoon, en de klok luidt weer. Van binnen de kerk er wel heel anders uit dan vroeger. Door nieuwe kleuren lijkt alles veel lichter, de banken anders opgesteld zodat nu iedereen de predikant zien en niet een deel van de gemeente tegen ren zit op te kijken. Kortom de Fortkerk is weer ar voor gebruik en wacht op zijn gemeenteleden. r de restauratie en het nieuwe museum spraken met enkele leden van de restauratiecommissie en museumcommissie, n.l. met Rudy van der Veen, licent Smeets-Muskus, Jay Haviser en Carel de eth.

n 1985 werd al over res-ratie van de Fortkerk proken. Men was het er eens dat het nodig , maar daadwerkelijk d dat plan pas in 1987 ter d genomen. Er kwam een prek met de toenmalige ister van ontwikkelings-enwerking Franklin Cres-n en die heeft weer een prek gehad met minister Koning. Nadat van die e hulp was toegezegd kon de werkelijke restau-e begonnen worden, maar duurde toch nog tot 1990 rdat het werk ook echt ving. Dat die restauratie d nodig was, bleek tij-s de orkaan Joan in 1988. orkaan veroorzaakte veel erschade in de Fortkerk ar er liet ook een stukje het dak los: een deel van klok en een stuk van het fond kwamen naar ben-en. Dat was het moment arop men besloot de kerk luiten. Het was te gevaar-. De gemeente ging terug r de Tamarijnkerk.

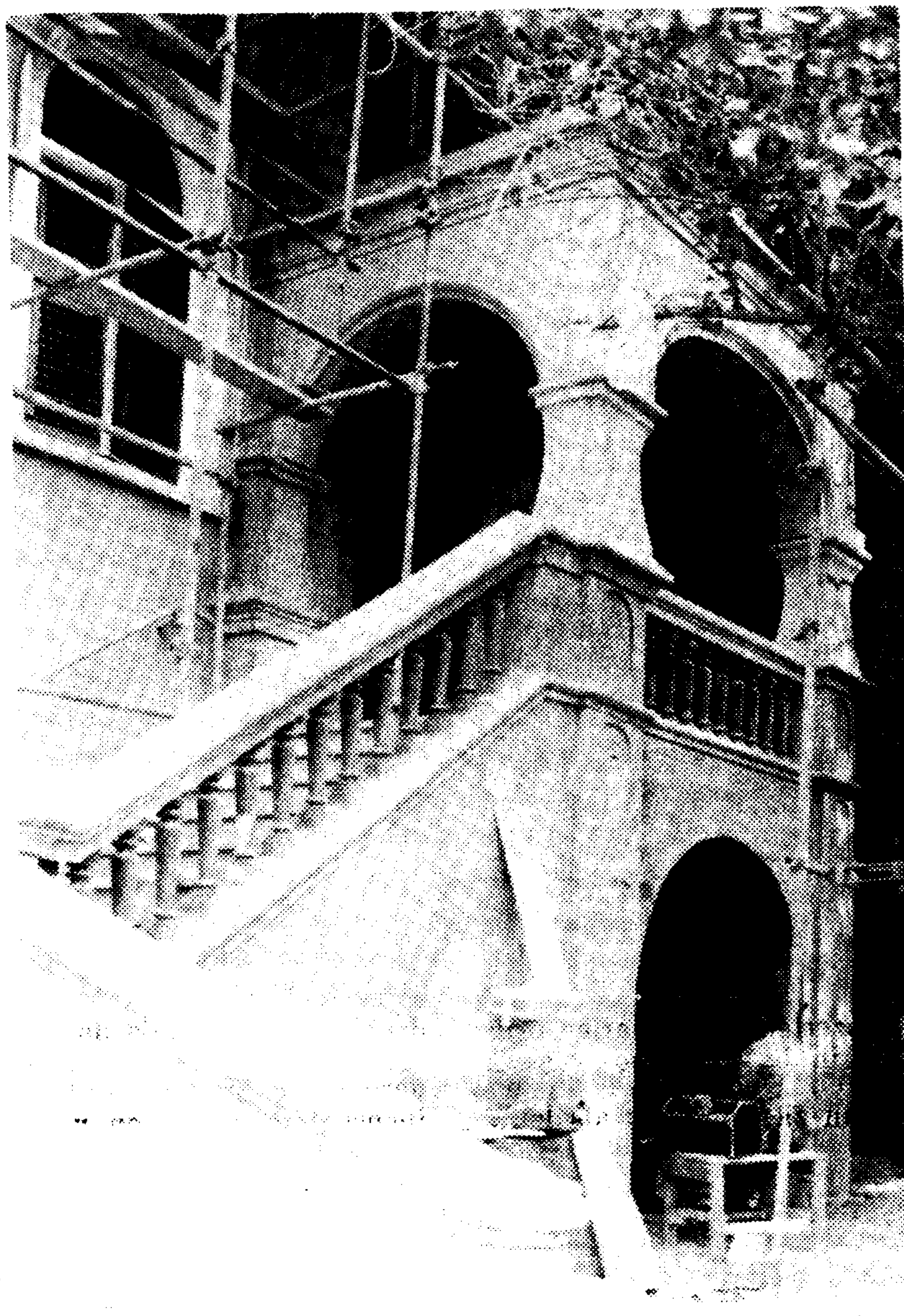
Tamarijnkerk was niet uw voor de gemeente-en. Al vele jaren eerder ek voor veel leden de gang r het fort te ver of te eilijk en stichtte de wijk-oners de Tamarijnkerk. eds meer bezoekers van Fortkerk bezochten de marijn tot er bijna nie-nd meer in de Fortkerk am. Wel werd nog in de rtkerk in 1985 het feest n 350 jaar protestantisme Curaçao gevierd, maar in 85 ging de kerk dicht. In 87 werd gezegd dat dit ch te gek was en werd de rtkerk weer in gebruik nomen. Een keer per and werden de diensten de Fortkerk gehouden, de dere drie keren in de Tama-ijn. Nu is de Fortkerk geres-ureerd en klaar om zijn ensen te ontvangen. De Tamarijnkerk wordt sloten. Het ruimte van de Tamarijnkerk wordt overge-dragen aan het jeugdhuis, die al diverse plannen daar-voor heeft.

De commissie is heel trots op de nieuwe Fortkerk. Doedie Smeets straalt als ze erover vertelt:
'We hebben nieuwe gedurfde kleuren gebruikt. De shutters die altijd bruin geweest zijn, zijn nu groen. Het plafond is in twee kleuren blauw geschilderd, de balustrades die vroeger ook bruin waren, zijn nu wit met blauwe figuurtjes. Overal zijn lichten aangebracht, die er vroeger niet waren. Vroeger stonden er in de kerk donkerbruine banken, heel lang en log. Nu zijn die banken gehalveerd en anders opgesteld. Dat houdt ook verband met de voorwaarde die Nederland stelde voor het geven van subsidie: de kerk moet multifunctioneel zijn, voor allerlei culturele doeleinden gebruikt kunnen worden. En dat kan. Er komen concerten in de kerk en de ruimte beneden kan gebruikt worden als expositieruimte voor lokale kunstenaars.'

En Rudy van der Veen valt haar bij:
'De kerk heeft een nieuwe vloer, van donkergrijs leisteen. Wij vinden hem heel mooi. Vanaf 1 september zit ik, zij het nog niet officieel, in het kerkelijk bureau. Ik laat degenen die belangstelling hebben wel boven gaan kijken en de mensen komen altijd terug met: 'Wat hebben jullie een mooie kerk!' Eerst dacht ik dat ze zeiden om mij een plezier te doen, omdat ze van tevoren al mochten kijken, maar als je twintig keer hetzelfde hoort, weet je dat ze het menen.
De ruimtes beneden de kerk noemden we vroeger de catacomben. Daar huisden de zondagsschool, de crèche en het kerkelijk bureau. Dat was helemaal geen plezierige ruimte, donker en somber. Nu is er een andere indeling gemaakt. De muren zijn weggehaald en vervangen door glazen wanden. Alles is nu veel lichter geworden. Er komen weer de zondagsschool en de crèche in maar het meubilair is licht en kan verplaatst worden, de glazen wanden kunnen open. Als er boven een concert gegeven wordt kunnen de deuren opengeschoven worden en is er een ruime foyer.'

RESTAURATIEWERK

Uit Nederland is voor de restauratie een vakman overgekomen die de hele bouw begeleid heeft. Het was voor hem, de heer A. Spoor, een uitvoerder van BMC, de eerste kerk die hij restaureerde. Hij heeft gedurende de bouw elke dag in de Fortkerk gezeten en een goed contact onderhouden met de Antilliaanse werklieden. Hoewel het voor hen een nieuw soort werk was zijn zij tijdens deze bouw op hun beurt ook restaurateurs geworden. In het kerkeblad *Gids tot Eenheid* vertelt de heer Spoor hoe de samenwerking zo goed was op het laatst dat de werknemers zelf de onderdelen aanwezen die aan vernieuwing toe waren of hem hielpen met ideeën hoe bepaalde problemen aan te pakken. Ze hebben veel weg moeten halen. De hele vloer van de kerk is weggeslagen. De vier grote pilaren waar het dak op rust stonden van vloer tot dak, zonder verdiepingsvloer. Je kon zo van de begane grond tot aan het dak kijken. De twee kleine zijpilaren rustten op de vloer van de kerk. Die hingen dus los aan de balustrade en moesten gestut worden. Het zag eruit of alles in elkaar zou vallen. Ook de kansel bleef zweven. Die was helemaal aangetast door de komehein. Die kansel is ter plaatse gerestaureerd. De stukken hout die aangetast waren, werden eruit gehaald en vervangen. De kansel is dus nooit helemaal uit het gebouw verdwenen. Ook de gouverneursbank was aangetast en ook die is ter plaatse gerestaureerd, en heeft het kerkgebouw nooit verlaten. De gouverneursbank en de preekstoel dateren nog van de bouw (1769) en zijn gemaakt door de diaken en schrijnwerker Pieter de Mey, een kleinzoon van de man naar wie de wijk Pietermaai is genoemd. De andere banken zijn wel het gebouw uit geweest. Zij werden tijdens de Tweede Wereldoorlog gemaakt in de meubelfabriek van H.G. Muskus, wiens zoon Hubert 24 jaar kerkeraadslid is geweest en diens dochter nu in de restauratiecommissie zit. Die banken zijn in tweeën gezaagd en hebben een andere opstelling gekregen zodat niemand meer achter de pilaren hoeft te zitten. Ook de klok in de klokketoren is weggehaald en gerestaureerd. Dat bleek een heel bijzondere klok te zijn. De maker was geen torenklokkenmaker maar een maker van huisklokken, gewone uurwerken dus waardoor deze klok een uniek karakter heeft.

De restauratiewerkzaamheden van de Fortkerk hebben een hele poos geduurd, maar het resultaat is de moeite waard zoals bezoekers vanaf 27 oktober a.s. kunnen ervaren.

Carel de Haseth:
'Ik ben zondag boven geweest. Het is een heel vernuftige constructie. Een box in het midden en vier assen naar de vier wijzerplaten. Op 27 oktober is de klok klaar en zal die klok slaan.'
Rudy van der Veen:
'Toen ik vroeger als kind op de Hendrikschool zat, letten wij op het slaan van de klok van de Fortkerk. Toen had niet iedereen een horloge zoals nu. Dan sloeg de klok b.v. half negen en zuchtte je: 'Nog geen pauze!'. Ik heb ook het gelui van de kerkklok over de stad altijd gemist. Nu zal die luiden voordat de kerkdienst begint om half acht. En ik zal glunderen als hij luidt.'

MUSEUM

In de oude consistoriekamer is nu een museum gevestigd. Het interieur is verzorgd door de restaurateurs van BMC.

Het Prins Bernhard Fonds heeft de vitrines geschonken. De muren van de museumruimte zijn bekleed met gestoffeerde panelen. Dat is gebeurd om het risico van zoutaanslag te vermijden. Zouden de muren aangestast worden, dan hoeven alleen die panelen vervangen te worden, maar lopen de voorwerpen van het museum geen gevaar. De panelen zijn bekleed met een lichtgroene stof en dat kleurenschema is ook in de vitrines terug te vinden.

Doedie Smeets-Muskus:
'Er is verlichting aangebracht door Ganeko. We wilden het heel licht hebben, heel modern. Er zijn alkoven met verlichting en ook veel spotverlichting. Niet scherp, maar juist heel zacht licht. De ruimte van het museum is zes bij tien meter. Die ruimte lijkt echter groter doordat de witte tegels diagonaal zijn gelegd. De vitrines zijn van Glascom. Die firma is gespecialiseerd in museumvitrines. Dat wist ik van het Curacaosch Museum.'
In het museum is ook een glas in lood raam aangebracht. Dat raam komt uit de gereformeerde kerk van Mundo Nobo. Tijdens de viering van het 25-jarig bestaan van die gemeente is een feestbijdrage gevraagd. Velen gaven daaraan gehoor en het benodigde geld voor het raam kwam bijeen mede dank zij een gift uit Venezuela. Het raam is naar een aquarel van Maria Nagel, ontworpen en uitgevoerd door de glazenier P. Clijsen. Het kreeg een plaats boven de preekstoel in de kerk van Mundo Nobo. Het stelt de Goede Herder voor met het weergevonden schaap. Na afloop van de laatste kerkdienst in de kerk van Mundo Nobo werd dit raam overgedragen aan de Fortkerk met de vraag daar een mooie plaats voor te vinden. Nu is het een van de pronkstukken van het museum.

De Fortkerk zal in het museum ook zijn eigen schatten ten toon stellen. Er is namelijk een mooie verzameling zilver. Dat gaf tijdens het gesprek nog even problemen. Zondag zal namelijk bij het afscheid van de Tamarijnkerk een avondmaalviering plaatsvinden en daarvoor zijn de avondmaalbekers nodig. Die staan echter al in de vitrines opgesteld. Maar goed, de oplossing lag voor de hand. Zaterdagavond worden ze uit de vitrines gehaald en zondag weer teruggezet. Sleutels en bewaking zijn geregeld.
Uit het familiebezit van Carel de Haseth kreeg het museum een doopjurk van meer dan honderd jaar oud. Ook heeft het museum enige negentiende eeuwse bijbels, een oud domineeskostuum en een oude trouwjapon in de vitrines liggen. Er staat een antieke lezenaar, een tafel waar de bijbel op ligt, en er liggen en hangen kopieën van veel documenten. De originelen van deze documenten liggen in de archieven van Amsterdam, 's Gravenhage en Curaçao, maar ze zijn of gefotografeerd of overgenomen op oudhollands geschept papier. Ook hangen er kaarten waar de Fortkerk op voorkomt. Voor die kaarten is de hulp van Rob Braeken ingeschakeld. Verder heeft het museum b.v. een gezangenboek uit 1881 dat speciaal voor deze gemeente hier werd gedrukt, maar ook moderne uitgaven van b.v. het boekje van dominee Mietens.

SOBERHEID

Carel de Haseth:
'Ik stond er eerst heel sceptisch tegenover. Het protestantisme kenmerkt zich door grote soberheid, door weinig vertoon. Wat kun je dan nog bijeengaren voor een museum? Maar dat is reuze meegevallen. Met name de zilverexpositie is prachtig. En we hebben kopieën van allerlei documenten. Er zijn brieven van dominee De Rochfort uit 1649 aan de classis in Amsterdam. Daar zit ook een kopergravure van de dominee zelf bij. Ook zijn er enkele bladzijden uit het oudste doopboek van Curaçao.' Carel de Haseth houdt ervan te duiken in de geschiedenis van Curaçao. Hij kan allerlei anekdotes vertellen, zoals bijvoorbeeld: 'Vroeger lagen de scheidingen tussen de verschillende kerken niet zo sterk als soms wel gedacht of geschreven wordt. Curaçao kenmerkt zich in dezen door haar tolerantie. Er waren ook vaak niet genoeg geestelijken. Zo werd de doop van (kinderen van) gemeenteraadsleden van de protestantse kerken door bijvoorbeeld katholieke priesters of zelfs rabbijnen gewoon erkend. Er was soms gewoon geen dominee. Andersom werd ook door de katholieken de doop door een dominee of rabbi erkend. Moeilijker lag het bij de verschillende protestantse gemeentes onderling. Een doop door een lutherse dominee werd door de gereformeerde kerk niet erkend en omgekeerd ook niet. Maar er wordt wel beschreven hoe een dominee een keer twee israelieten doopte. Waarschijnlijk in verband met de registers, maar hoe dat precies zat, weten we nog niet.'

Het museum zal iedere dag geopend zijn van 9 - 12 uur en van 2 -5 uur. Daarvoor zullen de dames A. Beaujon, I. Lapré, I. de Jong, J. Wong-Loy- Sing, A. Voight, C. Huizinga en L. van Meeteren er als vrijwilligsters werken. Ook zal men in het museum allerlei dingen verkopen die met de Fortkerk in verband staan. Dat zullen in de eerste plaats de replica's van de Fortkerk zijn van de Arawak kleifabriek, maar ook kaarten, ansichtkaarten, lepeltjes, tassen waar de Fortkerk opstaat, tegeltjes, ijskastmagneetjes met de Fortkerk, e.d.

ORGEL

Voor de restauratie van het orgel kwam de heer Joop de Ruiter over uit Nederland. Hij heeft vijf weken lang bijna elke dag aan het orgel gewerkt. Het orgel was niet aangetast door de komehein, maar het was wel ontzettend vuil.
Rudy van der Veen:
'Al meteen de eerste dag vroeg hij om een stofzuiger. Ik dacht dat hij een stemvork zou nodig hebben of iets dergelijks, maar nee, het belangrijkste was een stofzuiger. Het was ook nooit meer schoongemaakt de laatste jaren.' Het karakter van het orgel in de Fortkerk is gebaseerd op de principes die in de 18e eeuw in Noord-Duitsland golden. Het is een krachtig orgel waarvan de hoge tonen niet te scherp zijn. Aan het orgel is door de restaurateur niets veranderd. Er zijn wat kleine onderdelen vervangen door nieuwe en het vilt in de speeltafel dat helemaal vergaan was, is opnieuw aangebracht. Het kwam meer neer op een grote onderhoudsbeurt. Wat slechte of minder goed sprekende pijpen zijn verbeterd met behulp van de heer Koolhaas. Cees van Dolderen en Anja Wijnen hebben geholpen bij het stemmen. Ook is het orgel opnieuw geschilderd. De organist die het orgel nu zal gaan bespelen is de heer Mulder.
In de kerk zullen regelmatig orgelconcerten gegeven worden. De KLM heeft al twee keer per jaar een ticket beschikbaar gesteld voor een speciale organist. Het eerste concert zal waarschijnlijk al op 1 november plaats hebben.

In de muur zit nog een Engelse kogel

KOGEL

In de muur van de Fortkerk zit een kogel. Die zit er al in sinds 1804. Het is een Engelse kogel die is afgevuurd door Captain Blight. (Juist, die van de Bounty). Hij voer langs, beschoot Curaçao. Daarbij schoot hij de Lutherse kerk in Otrobanda in brand, de Fortkerk kreeg die ene kogel. Hij veroverde Curaçao niet, maar voer na de beschieting verder.
Doedie Smeets:
'De carambole zit weer terug in de muur. Ik ben het daar helemaal niet mee eens. Je ziet hem daar amper. Ik wilde hem in het museum hebben. Laten ze daar in de muur maar een namaakding inzetten. Maar ze wilden die kogel terug daar.'
Carel de Haseth:
'Laat nou maar. We gaan hem uitgraven. Dat hoeft misschien niet eens. Hij zit er half in, half uit. Hij komt er vanzelf wel uit.'

Tijdens de verbouwing heeft de archeoloog Jay Haviser onderzoek gedaan in de grond om de Fortkerk heen. Er is gegraven en van de voorwerpen die bij die opgravingen tevoorschijn kwamen zijn er ook een aantal aan het museum geschonken. Het gaat om keramiek en bijvoorbeeld Goudse pijpen. Die zijn gevonden onder het niveau van de fundering van de Fortkerk, naast de ramen van de benedenverdieping. Die voorwerpen wijzen erop dat het gebouw niet alleen als kerk werd gebruikt maar voor meerdere doeleinden. Dat blijkt ook uit de archieven. De benedenverdieping deed o.m. dienst als opslagplaats voor de drankvoorraad van het garnizoen. Ook bevindt zich in het gebouw van de Fortkerk een regenbak. Die is nog steeds in gebruik. Boven het water is een koepel en daar is verlichting aangebracht zodat je het water kunt zien. Het is een regenbak met heerlijk koel, zeer zuiver water. Dat water werd vroeger verkocht. Aan de buitenmuur is een kraan. Er is nog een keer een discussie geweest of dat water nu van de kerk is of van het gouvernement. Maar de uitslag luidde: van het gouvernement en daarmee van de bewoners van het eiland. Zulke discussies zijn er meer geweest. Van wie is de Batterij De Kadt? Die is ook van het gouvernement. De kerk wilde die batterij De Kadt huren, maar ook dat ging niet door. De bezoekers van de kerk mogen er wel vertoeven, zoals ook de 27e oktober gebeurt na de feestelijke opening, maar als de veiligheidsmensen zeggen dat de mensen weg moeten (kanonskogels die om je oren vliegen?), moet iedereen gehoorzamen.

Een van de leukste vondsten tijdens de verbouwing bleek een cent uit 1883 die ingemetseld zat in het cement van een raamkozijn. Er zal een reparatie nodig zijn geweest aan dat raam, maar de cent is duidelijk met opzet ingemetseld. Het waarom is nog een raadsel.

OPENING

De officiële opening van de gerestaureerde Fortkerk vindt plaats op zondag 27 oktober. Het feest begint om 17.00 uur met een plechtigheid op het Fortplein. Een van de oudste gemeenteraadsleden, Shon Aura Winkel, zal de kerk officieel geopend verklaren. Dan kan iedereen de kerk en het museum bezichtigen en daarna is er op batterij De Kadt een receptie. Om 19.30 uur begint de eerste kerkdienst in de Fortkerk, waarna er nog een ontvangst is voor de gemeenteleden zelf. Dominee Schaap is tot 1989 de predikant geweest van de Tamarijn en hij was de grote motor achter de restauratie. Hij is naar minister Crestian geweest en heeft de bal aan het rollen gebracht. Voor deze plechtigheid komt hij over uit Nederland en hij zal als gast ook de laatste dienst mee maken in de Tamarijnkerk.

'Terug achter de Maginot-linie'

HET NIEUWE FRANKRIJK

= door Bart Bredero =

ONLANGS werd in 'Time-Magazine' de volgende ingezonden brief van mij gepubliceerd:

"Naar aanleiding van Uw uitstekend verzorgde extra uitgave over 'Het Nieuwe Frankrijk' (Time 15 juli 1991), waarin U de kwalen die het huidige Frankrijk dwars zitten zo duidelijk uiteenzet; — de twijfels van het franse volk aan hun plaats in de moderne wereld, de twijfels aan de oude waarden van hun democratie, hun godsdienst en cultuur, kortom de diepgaande twijfel aan hun lotsbestemming — sta mij toe daar op het volgende commentaar te mogen leveren.

Op de keper beschouwd is er niets met het huidige Frankrijk aan de hand; Frankrijk is en blijft een pracht land! Het enige probleem is dat de Fransen van nu de hoge prijs moeten betalen voor de domme hoogmoed van hun vroegere president, mijnheer Charles de Gaulle. Ik aarzel de legertitel van deze man te noemen omdat, naar mijn mening, mijnheer De Gaulle slechts een politieke en geen militaire loopbaan volgde. Deze uitspraak anders geformuleerd: wil een ieder, die ook maar EEN met sukses bekroonde veldtocht, geleid door Generaal de Gaulle, kan noemen, s.v.p. een stap voorwaarts doen?"

"Wanneer in de jaren vijftig mijnheer De Gaulle het had opgebracht, op zijn minst, de Westerse Wereld te zien als 'The Global village', zoals tegenwoordig iedereen dat aanvoelt, in plaats van zich dood te staren op dat toen al doodlopende straatje van 'La Gloire et Grandeur de la Patrie', dan had mijnheer De Gaulle beslist niet, met zijn duister gekonkel achter de schermen, de opzet van de Europese Defensie Gemeenschap, de 'E.D.G.', getorpedeerd.

In 1954 werd het plan voor de E.D.G. — reeds aangenomen door de West-Europese Regeringen (Engeland lag natuurlijk wel dwars, maar dorst toch geen nee te zeggen) en ook krachtig ondersteund door de Verenigde Staten van Amerika — door het Franse parlement verworpen met de meerderheid van zegge één stem! Sindsdien is alles met betrekking tot de E.D.G. zo radicaal uit de Europese geschiedenis-boeken weggepoetst, dat het thans bijzonder moeilijk is enige vermelding van dat plan ook maar ergens terug te vinden.

Met een diepgaand inzicht noemde Doktor Konrad Adenauer, destijds Kanselier van de Federale Republiek van West-Duitsland, de dag van de verwerping van de E.D.G. door Frankrijk 'de zwartste dag in de geschiedenis van Europa'. Het was inderdaad op die dag dat Frankrijk een unieke en gouden kans voor een begeesterd en algemeen aanvaard leiderschap in West-Europa liet schieten.

Het laat zich moeilijk raden wat de geschiedenis van Europa (en de wereld) zou zijn geworden wanneer — zoals vele veteranen en overlevenden uit W.O.II oprecht hoopten en er ook naar snakten — de opzet van de E.D.G. in 1954 door het Franse parlement moedig en met hart en ziel zou zijn aanvaard. Maar wij mogen echter zeker aannemen dat via de E.D.G. Frankrijk en de andere Europese landen zouden zijn gaan gedeiën onder een krachtige politieke eenheid, gebaseerd op de nog steeds waardevolle(!) grondslagen die Karel de Grote aan Europa gaf en niet worden achtervolgd, zoals de fotomontage in Uw uitgave zo treffend uitbeeldt, door de dwaze nationalistische erfenis van mijnheer Karel de Gaulle".

Sinds deze brief in Time Magazine verscheen, hebben vele mensen mij gevraagd: 'Wat is er zo uniek en goud in de kans die Frankrijk miste en wat was eigenlijk de E.D.G.? Vertel eens, wij willen weten.

Ik wil zeker trachten deze vragen te beantwoorden, maar moet er wel bij vermelden dat, alhoewel geschiedenis mij boeit, ik geen deskundige in dat vak ben. Ik beperk mij dan ook tot de drie aspekten van de E.D.G. waar ik iets van meen te weten; n.l. de afhankelijkheid van Europa, militair gesproken, van Amerika, het ethnische schisma (de volkenkundige verscheurdheid) van West-Europa in een latijns en germaans deel en uiteraard de verwaandheid van mijnheer De Gaulle. Een echte geschiedenis-man of vrouw zou daar zeker meer aspekten aan kunnen toevoegen.

KOLDER

In de tweede plaats: Henry Ford wordt de uitspraak toegeschreven van: 'Geschiedenis is kolder'. Mijnheer Ford zou wel eens niet helemaal ongelijk kunnen hebben, maar desondanks blijft geschiedenis boeiend, zij het beslist niet meer dan dat.

Om te openen, keren wij terug naar het panorama van de Westerse Wereld aan het begin van de jaren vijftig. Het is dan het beste om eerst de aandacht te richten op de plaats van de Verenigde Staten van Amerika in deze wereld. Dit niet zo zeer uit beleefdheid tegenover Time Magazine vanwege haar aanzet tot deze beschouwing, maar eerder omdat de plaats van de Verenigde Staten de gemakkelijkste ingang tot de Westerse Wereld van toen verschaft.

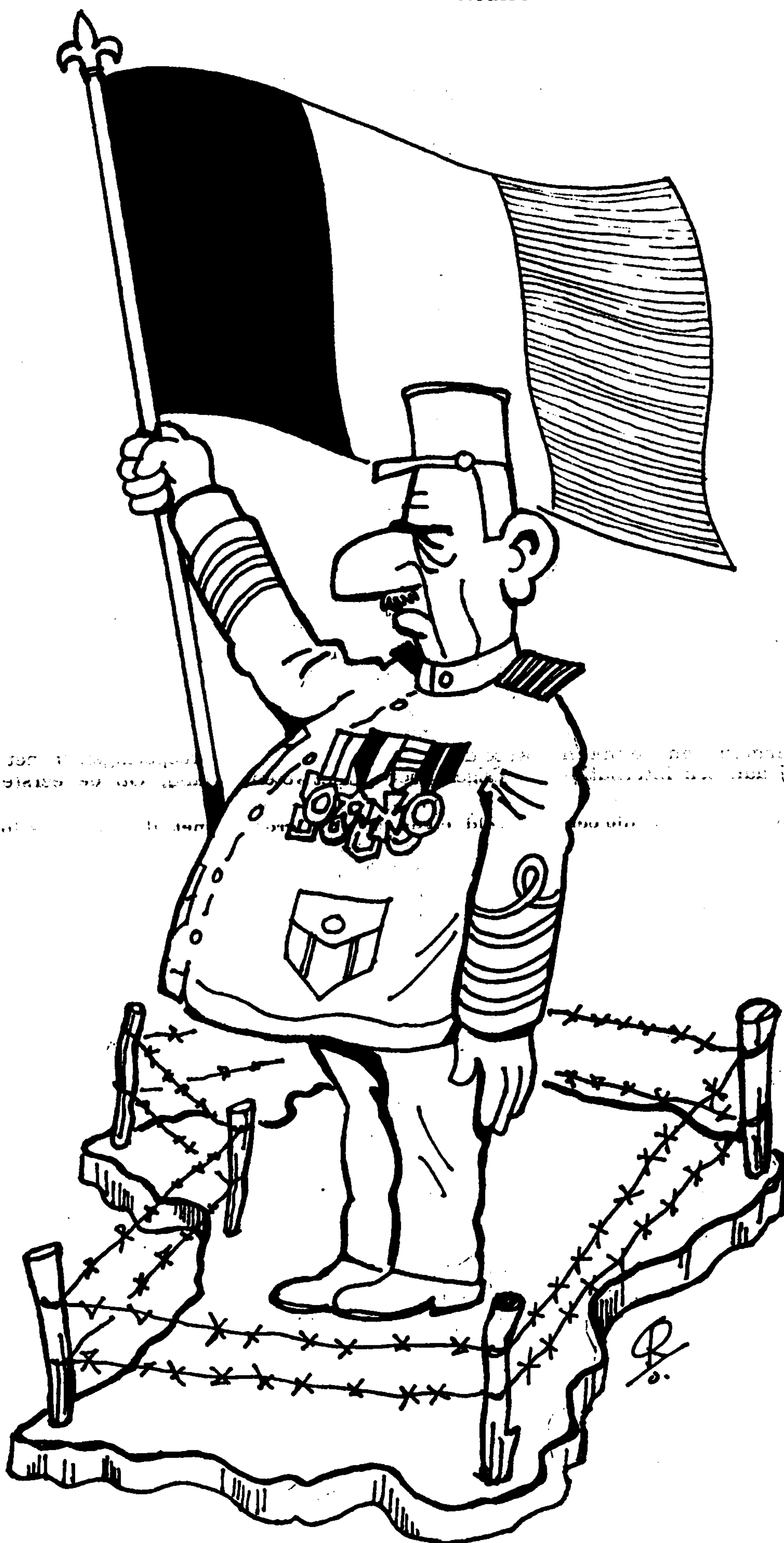
Ondanks zware verliezen, veel slachtoffers en ontzaglijk veel persoonlijk leed, kwamen de Verenigde Staten van Amerika welvarender en machtiger uit W.O.II te voorschijn, dan dat zij deze afschuwelijke slachtingingen ingingen. Een klein voorbeeld om de groei van de Amerikaanse welvaart toe te lichten.

De oorlogsinspanning van de Verenigde Staten omvatte, naast vele andere vormen van bijstand, de leen- en pacht-overeenkomsten met haar bondgenoten voor het leveren van oorlogsmateriaal. Alhoewel zeer omvangrijk naar hoeveelheid gemeten, waren de leveringen uit deze overeenkomsten bij lange na niet de hoofdmoot van de Amerikaanse oorlogsinspanning, die uiteraard eerst haar eigen strijdkrachten gold. Desondanks overtrof het totaal bedrag van de leen- en pacht-overeenkomsten — waarvan het grootste deel na de oorlog geschonken werd of afgeschreven werd — in ruime mate het bedrag dat Duitsland na W.O.I verplicht werd aan herstel-betalingen op te brengen, welk bedrag, tussen twee haakjes, hun economie volledig ontwrichtte.

SCHENKINGEN

Nu wij het toch over schenkingen hebben; de Verenigde Staten schonken eveneens aanzienlijke bedragen en zendingen materiaal aan de 'United Nations Relief Administration'. Desondanks bleef het nationaal produkt van de Verenigde Staten in omvang met sprongen toenemen, net zo als het netwerk van 'Interstate Highways' dat zich toen op hun continent van kust tot kust ging ontplooien.

Wat betreft de macht van de Verenigde Staten in de jaren vijftig het volgende. Het Amerikaanse militaire apparaat strekte zich na W.O.II over de gehele wereld uit in een uitgebreid netwerk van bases, verdeeld over de vijf continenten. Een aantal Hollandse waaghalzen, te voorschijn gekropen uit hun eigen door de oorlog vernielde land, speelden het klaar, al liftend van de ene

vliegbasis naar de andere, in steden te belanden als Miami, San Diego, Hawaï, Tokio, Rangoon om dan via Cairo en Rome weer naar hun land terug te keren. Onderweg vonden zij ruimschoots gelegenheid hun zakken ook nog te vullen met candy en sigaretten.

Minder anecdotisch en meer politiek gesproken; de Verenigde Staten hadden in Japan de eerste loten voor een jonge democratie uitgezet en op zee en in de lucht patrouilleerden zij de immense verten van de Stille Oceaan. Jazeker, er was een oorlog aan de gang, in Zuid-Korea, maar die bleef onder controle als zijnde een plaatselijk geschil.

In Europa waren de Verenigde Staten druk in de weer het op zich zelf reeds wonderbaarlijk suksesvolle Marshall-plan af te ronden, welk plan later onder meer zou leiden tot het nog grotere wonder; 'das Deutsche Wirtschaftswunder'.

NUCLEAIRE SCHILD

In het begin van de jaren vijftig raakte het onverwacht snelle en omvangrijke herstel van West-Europa, of liever de Westerse Wereld, zich wel-bevindend onder het beschermende nucleaire schild van de Amerikaanse macht, bedreigd door de soms subtiele, maar meestal brute infiltratie van het communisme vanuit Rusland. Het is in de huidige wereld moeilijk zich voor te stellen hoe snel het communisme toen om zich heen kon grijpen. Hoe onvoorstelbaar ook, het communisme van de jaren vijftig joeg, vooral over de niet-westerse wereld, in een omvang en met een snelheid vele malen groter dan voordien de grote wereld-godsdiensten als het Christendom en de Islam dat deden, maar wel met de zelfde drang tot overheersen.

Om de bedreiging van het communisme, — dat zich zelf onder meer in staat achtte het kapitalisme d.w.z. de essentie van de 'American Way of Life' te overrompelen (de communisten meenden dat het kapitalisme uit zich zelf ineen zou storten) —, tegemoet te treden, moesten de Verenigde Staten besluiten hun, na W.O.II, ontmantelde verdediging weer op te krikken.

Voor dit nieuwe verdedigingssysteem achtten de Amerikanen de medewerking van West-Europa niet alleen gewenst, maar zelfs noodzakelijk, maar dan liefst een West-Europa met één leger, onder één commando. Door slechte ervaringen uit W.O.II, omtrent de onhandelbaarheid van een verdeeld commando, wijs geworden, juichten de Verenigde Staten dan ook de pogingen tot de vorming van één Europees leger, onder één commando in het kader van de E.D.G., die toen juist een aanvang namen, van harte toe.

Dat een Verenigd Europees leger ooit een bedreiging voor de Verenigde Staten zou kunnen vormen, kwam eenvoudig niet bij de Amerikanen en ook de Europeanen op. In de eerste plaats meenden beide volken dat zij altijd bondgenoten zouden zijn en voorts waren de Amerikanen zozeer van hun overweldigende militaire macht overtuigd — de harde les van Vietnam dat in een oorlog ook 'klein' efficiënt kan zijn moest nog geleerd worden — dat zij elke uitdaging, waar ter wereld ook, desnoods alleen, het hoofd konden bieden. Wij bevinden ons nog steeds in het begin van de jaren vijftig en kijken dan nu naar de toestand in West-Europa.

ETNISCHE VERDELING

Weinig mensen zullen ontkennen dat de geschiedenis van West-Europa, vooral in de twintigste eeuw, vóór alles bepaald werd door de ethnische (volkenkundige) grens tussen het latijns land Frankrijk in het zuid-westen en het germaanse land Duitsland in het noord-oosten.

Deze ethnische verdeling heeft een zeer lange geschiedenis en gaat terug tot het Romeinse Rijk. In het jaar negen van onze jaartelling werden de romeinse legioenen onder Varus vernietigd door de teutonen onder Arminius in een groot bos in West-Duitsland dat later de naam van 'Teutoburger Wald' zou krijgen. Deze nederlaag dwong de romeinen de Elbe als Noord-Oost grens van hun gebied prijs te geven en zich terug te trekken achter de Rijn meer naar het Zuid-Westen en de moerassige Lage Landen in het Noorden.

In de volgende eeuwen, langs welke menskundige ontwikkelingskanalen dan ook, groeide deze nieuwe staatsgrens uit tot de nog steeds bestaande volkenkundige (ethnische) grens tussen de meer levendige latijnse levenswijze in het Zuid-Westen en de meer degelijke germaanse levenswijze in het Noord-Oosten. Deze ethnische grens is door de eeuwen heen blijven voortbestaan tot op de dag van vandaag. Bij voorbeeld; de grens in het huidige België tussen het Frans sprekende Walonië en het Nederlands sprekende Vlaanderen valt precies samen met de lijn van forten die de Romeinen opwierpen van Aken naar de kust na hun nederlaag tegen Arminius en zijn leger.

Hoewel het waarschijnlijk is dat de verdeling van West-Europa in een Latijns en een Germaans deel als een scherpe staatsgrens begon, vervaagde deze grens later door huwelijken over en weer, handel en andere vormen van omgang. Daardoor ontstonden grens-gebieden met mengvormen van latijnse en germaanse invloeden. Zelfs nu nog kan men in West-Europa reizen door streken die de gelukkige vermenging vertonen tussen hun levendige latijnse en de gedegen germaanse oorsprong. In het gebied van Eupen en Malmédy in België en de Elsaz in Frankrijk kan men nog steeds mensen ontmoeten die zonder enige inspanning in één zin overschakelen van Frans op Duits of andersom. Helaas vormt het aantal van deze lieden slechts een kleine minderheid.

KAREL DE GROTE

De eerste, en tot nu toe de enige, die er in slaagde de ethnische verdeling in West-Europa tussen Latijns en Germaans met goed gevolg te overbruggen was Keizer Karel de Grote in de negende eeuw, dus al achthonderd jaar na de slag in het Teutoburgerwald.

Toegegeven, in de tijd van Karel de Grote waren de gebieden West en Oost van de Rijn zeker nog niet beladen met de zware nationale en politieke systemen en ethnische hartstochten van de twintigste eeuw. Echter, in aanmerking genomen de beperkt beschikbare middelen waarmee en de chaos van waaruit Karel de Grote begon, blijft de eenwording van West-Europa onder zijn leiding een sociaal en politiek gebeur… wereldgeschiedenis… eerste orde. Deze… ding is één van die… ontplooiingen van w… liteit in de ge… gebleken, waarover… alleen maar kan… maar die in feite… 'verklaren' valt. T… haakjes; wat nu… eilanden genoemd… heeft nooit tot het… Karel de Grote beh… waren er nauwe… tussen de beide… denk maar eens a… breiding van h… tendom.

Onder zijn reg… meer dan veert… slaagde Karel de Gr… 'grootse' wijze in… verschillende ethnis… peringen in West-E… raamwerk uit te… dat eeuwen later… groeien tot dat… beweeglijke geheel… tuur-waarden dat E… andere delen van d… zou gaan voorhouden… voornaamste kenme… markt-economie en h… tendom (in die volg… kort daarachter; wet… en kunst, vooral mu…

Ondanks zijn vo… lijkheid bezat het r… Karel de Grote é… tekortkoming; het r… niet bestendig. Zelfs… regeertijd van Karel… van ruim veertig j… niet voldoende om a… sende ontwikk… binnen het rijk de… één West-Europese… ving te verankeren… volgende geslacht bl… niet in staat dit deel… werk van de grote voo… voort te zetten.

Nog geen dertig j… zijn dood in 814 viel… van Karel de Grote… delen uiteen; het… dat in de zestiende… zeventiende eeuw naa… trad als Frankrij… Oosten, waaruit in de… tiende eeuw Duitsla… stond en het Midden,… de zestiende eeuw… deels door de groe… macht van Frankrijk… opgeslokt en de rest… door Duitsland, dat… nooit tevreden was m… aandeel.

SYMBIOSE

Het blijft natuurlij… kwestie van gissen w… van West-Europa ge… zou zijn wanneer het M… rijk in staat was ge… zich zelf te bevestigen… rijk, waarin de latijn… germaanse oorsprong… West-Europa zich had… lost in een grote vers… (symbiose) tot één h… ethnische West-Europ… tuur. Hoe moeilijk dit… ook zij, zeker is da… hertogdom Bourgondi… voor korte tijd zelfs het k… rijk Bourgondië — als… zetting van het oude M… rijk blijvend een stem… de Europese cultuur d… Elke ontwikkelde Euro… wanneer hem of… gesproken wordt over de… gondische levenswijze… Bourgondische pracht… precies wat bedoeld wo…

De beperkte symbio… het Bourgondisch gebie… de latijnse en germaan… sprong van West-Eu… reikt echter aanmer… dieper dan alleen v… zwaaien op land-juwe… folklore-optochten i… steden. Het is hier ni… plaats alle bijzonderhe… vermelden, maar h… zonder meer een feit da… belangrijke aanzetten t… Europese eenheid na… en II voortkwamen, of a… stig waren van person… het voormalige Midden… Alle belangrijke stede… in het verenigen van E… een rol spelen als Br… Straatsburg, Aken en Z… liggen in het Midden-r… zo is er meer te noemen… de Europese universite… Brugge.

Helaas zijn alle pogin… ondernomen vanuit het… Midden-rijk om, voora… W.O.II, een Europese e… sche eenheid uit een sa… gaan van latijns en germ… te smeden, en in het b… zonder de poging tot… Europese Defensie Geme… schap, met één commando… later één centrale reg… in laatste instantie altij… gelopen op en geblok… door het onmogelijke… en de halsstarrige onwil v… de Fransen. Het heeft ge…

Vervolg op pag. 5

= door Victor Hafkamp =

George Pierre van Alfobigi:
Aparte plaats inruimen voor Surinaamse indianen

…IJ SURINAAMSE INDIANEN zouden best een …te plaats binnen het Koninkrijk der Nederlanden …en hebben, zoals Aruba die heeft. De situatie voor …name is buitengewoon moeilijk. Geen enkele …ocratische regering vanaf de verkiezingen van …7 heeft voor de bevolking verlichting kunnen …ngen en de stabiliteit van het land kunnen waar…gen. Zo'n aparte status zouden we niet uit de weg …n." George Pièrre is de leider van het mensenrech…ureau Alfobigi. Hij vluchtte uit Suriname naar …erland en is daar actief in zijn strijd tegen het …echt dat het indiaanse volk van Suriname naar …mening bij voortduring wordt aangedaan. …langs reisde hij naar Zwitserland, waar hij in …ève de afgevaardigden van de conferentie der …emsen onder auspiciën van de Verenigde Naties …prak. Hij vertelde dat de Surinaamse bosnegers …indianen besprekingen zijn begonnen om hun …pronkelijke woongebieden te kunnen pacificeren …het milieu te beschermen.

…rre, wiens organisatie …bigi '86 al enkele jaren …den tot het internatio… forum werd toegelaten, … in de Zwitserse stad …opboksen tegen andere …naamse indianen die … de militairen daar naar …waren gestuurd. "Mis…kt door het Surinaamse …", zegt Pièrre van die …p. Maar naar zijn zeg…waren de andere afgevaar…den daarvan op de …gte.

…ort na zijn terugkeer uit …nève spreek ik met Pièrre … Amsterdam Oud-West. … onopvallend huis in een …raat van de lange ver…rader, de Overtoom, huis… hem en zijn gezin. Hij is …blijft voorzichtig. De arm…legerleider Bouterse is … en na zijn vlucht naar …derland heeft hij het leger …n beticht de hand te …ben gehad in de verdwij…g van dissidente Tucajana…ianen.

…n daar komt nu zijn …chuldiging bij dat Rupert …istopher, de tot overste …romoveerde minister van …ensie hem, Pièrre, heeft …raagd een cocaïne-lijn in …derland op te zetten. "Ik … niet terug naar Suri…me", bekent hij. "Mijn …ts is daar, maar ik weet … de militairen doen met …sen die in hun keuken …ben gekeken."

…OUWTJES IN HANDEN

…rre spreekt tegen dat de …jana's een bedenksel van …uterse zouden zijn. De bevel…ebber heeft nu weliswaar … touwtjes in handen bij de …ianen, maar dat is anders …eest. De drie Surinaamse …ianenstammen, de Aro…ken, de Cariben en de …o's, besloten volgens hem …der die naam te gaan wer…n, toen de vijandelijkheden tussen Bouterse c.s. en het junglecommando op hun einde liepen. "De afspraak tussen Brunswijk en de regering in 1989 (verdrag van Kourou) dat het hele binnenland onder Brunswijks bevel zou komen, was voor ons onaanvaardbaar. Wij wilden wapens hebben om ons territorium te verdedigen. Die konden we alleen via Bouterse krijgen. Maar de indianen hebben daarvoor een hoge prijs betaald. De indianen zijn de coca-slaven van Bouterse geworden."

Wat doet Alfobigi '86 nu?

Pièrre: "Alfobigi werkt in de eerste plaats om schendingen van de mensenrechten te onthullen. We proberen preventief te handelen en preventieve adviezen te geven over de mensenrechten. We bemiddelen in gevallen van gijzeling. Er is eventuele ondersteuning van onze advocaten, voor mensen die in de problemen zijn gekomen met de justitie in Suriname."

Alfobigi werkt ook indirect samen met de andere mensenrechtenorganisatie in Suriname, Moiwana '86. "Beide organisaties geven elkaar de ruimte bij de binnenlandbewoners. Dat wil zeggen dat ik bosnegers verwijs naar Moiwana, en Moiwana indianen naar ons. Het is gevaarlijk geweest om in Suriname met elkaar om de tafel te gaan zitten. Het was door de situatie in Suriname niet mogelijk."

De indruk dat bosnegers en indianen elkaars natuurlijke vijand zijn, spreekt Pièrre tegen. "Het zijn juist natuurlijke vrienden van elkaar. Beide groepen wonen in het binnenland en kennen dezelfde problemen: huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en maken gebruik van dezelfde transportmogelijkheid, de rivier. Vanaf 1986 is er stelselmatig gestookt tussen indianen en boslandcreolen, door het militaire gezag. Beide groepen zijn er ingetrapt. En nu zijn we bezig deze verwijdering ongedaan te maken."

Pièrre heeft op het congres in Genève een verklaring namens zijn organisatie afgelegd. In de verklaring zei hij dat de indianen en bosnegers in Suriname samen toewerken naar het pacificeren van het binnenland. "Wij willen de militaire activiteiten bannen uit onze woon-, leef- en jachtgebieden. Wij willen bescherming vragen voor ons milieu, onze cultuur en ons volk. Het hoeft niet zo te zijn dat er guerrilla-groepen, of het Surinaamse leger in onze gebieden zitten. Wij willen wel onze grenzen beschermen en denken daarbij aan een internationale bescherming. Zoals van de Verenigde Naties, die een vredesleger hebben, of van de DAS die vredesmilitairen in dienst heeft."

(Indiaanse schonen van Galibi)

FLORA EN FAUNA

Op de tweede plaats heeft Alfobigi '86 een voorstel gedaan aan de internationale gemeenschap, om ook de flora en fauna in gebieden van de indianen en bosnegers, op de eerste plaats in Suriname, te beschermen. "We zijn ook afhankelijk van de natuur. De bossen, rivieren, de grond, de lucht. Ons voorstel is om de schuld van één tot anderhalf miljard, die Suriname aan het buitenland heeft, kwijt te schelden. In ruil daarvoor geeft de Surinaamse regering de gebieden waar wij wonen prijs. Er mag dan dus geen korreltje zand weggedragen worden, en geen enkele boom mag worden omgekapt. Dat beschermde gebied zou zich kunnen uitstrekken vanaf Suriname, Guyana, Venezuela, Brazilië enzovoort. Dan bescherm je het niet alleen voor de indianen, maar voor de hele wereld."

Volgens Pièrre is het wetenschappelijk bewezen dat de wereld eigenlijk zo'n groot gebied nodig heeft om zuurstof te kunnen behouden. De indianen, de oudste bewoners van het oerwoud, willen het gebied beschermen. Desnoods leveren ze hun wapens in, in ruil voor andere wapens om het oerwoud te beschermen. "Deze zaak wordt dan na 500 jaar vreedzaam afgewikkeld, en de geweldspiraal die uit de grondrechten-kwestie voorkomt, wordt dan doorbroken."

Op de voorstellen werd goed gereageerd in Genève. Volgens Pièrre is een aantal landen ingegaan op de plannen, en krijgt Alfobigi binnenkort van die landen een uitnodiging om de voorstellen verder toe te lichten. "Dit voorstel wordt al in Brazilië uitgevoerd. De E.G. heeft een bepaald gedeelte van dat land opgekocht, en heeft geld daarvoor beschikbaar gesteld. In die gebieden wonen inheemsen, en de natuur wordt beschermd."

CONTACTEN

Alfobigi '86 heeft ook contacten met andere indianengroeperingen in het buitenland. Op de eerste plaats heeft de organisatie contact met de Amazone-indianen, en verder met indianen in Midden- en Noord-Amerika en Canada. Bepaalde groepen indianen waren ook met een statement gekomen. De Tunasarapa-groep is met een statement gekomen van de Surinaamse Raad van Acht, dat is een instrument van Bouterse. Hij heeft de Raad van Acht gebruikt om een statement in Genève te droppen. Daarin staat ook een ophemeling van de regering Wijdenbosch.

Er staat bij voorbeeld in dat de regering aan veel indiaanse eisen tegemoet is gekomen, terwijl dat niet waar is. We hebben nog steeds geen grond, de indianen worden misbruikt. Ze laten onze jongeren cocaïne gebruiken. Onze leiders zijn daar ook mee in aanraking gekomen. Wij vinden dat de regering-Wijdenbosch, die ontzettend veel steun heeft gehad van de indianen, ons misleid heeft. Ze helpen ons dus niet, ze helpen ons de vernietiging in."

Dat er twee verschillende vertegenwoordigers van Surinaamse indianen in Genève waren, heeft een vreemde indruk op de anderen gemaakt. "Maar het is internationaal bekend wat er in Suriname gebeurt", aldus Pièrre. "De andere landen hebben het statement van de Tunasarapa gelezen, maar zien hier weer een manipulatie van het militaire gezag in."

DRUGS

George Pièrre is vorig jaar met een drugs-zaak in aanraking geweest. "Een schofterige zaak", zo meent hij. "Wij waren bijna elke week verplicht om bij het kabinet te komen om te laten weten waar we mee bezig waren. Ik onderhield dat contact, onder andere met de heer Christoffel, die nu minister van Defensie is. April vorig jaar vroeg hij mij of ik bereid was te regelen om 80 kilo cocïne naar Nederland te brengen. Ik heb dat op de lange baan geschoven. Als ik 'nee' zeg tegen zo'n man word ik op de zwarte lijst gezet. Maar Christoffel heeft zich verkeken, want ik heb al 24 jaar voor de indianen gewerkt. Ik weet zelf wat voor knelpunten de indianen hebben. Ik zal zelf nooit toestaan dat iemand die betrokken is bij moorden en drugs-zaken, mij gebruikt om mijn strijd voor mijn volk op te geven voor 80 kilo cocaïne. Hij is er zelf van geschrokken. Maar er zijn bewijzen dat hij het gevraagd heeft."

VERDRAG

In 1985 is er een vredesverdrag gesloten tussen de oorspronkelijke bewoners van Suriname, de indianen, en Nederland. Een klacht van de indianen is dat er na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975, nooit meer contact is geweest met hen over de toekomst van het land. "Wij beschouwen nog steeds de relatie Nederland-Indianen als een relatie vanaf 1685. Bij de onafhankelijkheid is ons niet om adviezen gevraagd. Wij zullen op een gegeven moment steun moeten vragen aan het Nederlandse Koninkrijk als de relatie met de Surinaamse regering steeds op niets uitloopt. Onze Gemenebestrelatie met Nederland is nooit opgehouden, dus we zouden Nederland altijd om steun kunnen vragen als dat nodig is."

Pièrre staat zoals gezegd niet negatief tegenover een aparte plaats binnen het Nederlandse Koninkrijk, zoals Aruba die heeft. "We zouden wel met Nederland willen werken aan een verzelfstandiging van Suriname. Die emotionele band hebben wij ook. We zouden de Surinaamse regering ook willen voorstellen niet verder te gaan met allerlei ad hoc oplossingen, maar eens daadwerkelijk te werken aan de stabiliteit. Neem nou eens de uitgestoken hand van Nederland aan, en denk niet dat Nederland ons gaat manipuleren. Wij moeten in volle eerlijkheid met de Nederlandse staat kunnen samenwerken, in een Gemenebestrelatie. Maar dan vooral om vrede te brengen in het binnenland van Suriname."

HET NIEUWE FRANKRIJK

Vervolg van pag. 4

…n voor deze mislukkingen …ar de Engelsen te wijzen; …ngeland is niet het echte …uropa (zie hiervoor). …dden de Fransen meer …en verantwoordelijkheids…ef getoond, dan hadden … Engelsen heus wel eieren …or hun geld gekozen. Dit …n ongetwijfeld oude uit…raken, waar wij wel even …ij mogen stilstaan.

Waarom verwierpen de Fra…en d… E.D.G. in 1954? Dit is …n belangrijke vraag …aaro…k aarzel een recht…reek… antwoord te geven. Zou het kunnen zijn dat de Fransen bang waren een stuk van hun latere nationale identiteit te moeten prijsgeven wanneer zij zouden terug vallen op hun oorspronkelijke Europese identiteit? Misschien? Waren de Fransen bang voor de omvang van de Duitse aanspraken op de oorspronkelijke Europese identiteit? Deze laatste vorm van angst zou in ieder geval volslagen onzin zijn geweest.

De federale republiek van West-Duitsland die na de ineenstorting van Duitsland na E.O. in 1945 volgde, was lang niet het voor-oorlogse Duitsland waarin Pruisen en de 'junkerpartij' overheersten. Het was het Rijnland dat West-Duitsland ten tijde van de E.D.G. leidde; de Rijnlanders, nauw verbonden met de Bourgondiërs, met eveneens een stuk symbiose tussen latijns en germaanse gebruiken.

AANTALLEN

Wat aantallen betreft zouden de nog geen twintig miljoen Rijnlanders ruimschoots overtroffen zijn door de stemmen van vijftig miljoen Fransen. Voeg hier aan toe dat, wanneer de Fransen in de E.D.G. waren voorgegaan, zij ongetwijfeld hadden kunnen rekenen op een grote aanhang onder de vijftien miljoen bewoners van de Lage Landen, die zeker bereid waren geweest, in ruil voor een ethnisch verenigd Europa, een deel van hun identiteit ondergeschikt te maken aan die van de rijnlanders en/of Fransen.

Voeg daar bovendien aan toe, dat een franse leiding in de E.D.G. ook had kunnen rekenen op de volledige steun van de Verenigde Staten van Amerika. Helaas werden de goede bedoelingen van de Amerikanen ook dit keer door de Europeanen verkeerd begrepen, zoals ook de oude Winston Churchill al in 1946 verkeerd begrepen werd, toen hij in zijn beroemd geworden voordracht te Zürich pleitte voor een ethnisch Verenigd Europa. Laten wij aan de naam van deze grote Europeaan de namen van enkele andere Europeanen toe voegen die, in de periode ieder volgens eigen inzicht, eveneens voor één en andere vorm van een ethni… verenigd Europa gepleit hebben: Paul Henri Spaak uit België, Robert Schuman en Jean Monnet uit Frankrijk, Alcide de Gasperi uit Italië, reeds vermeld, Konrad Adenauer uit Duitsland en ten slotte onze eig… Dirk Stikker, van huis… uit een bierbrouwer, die als minister van Buitenlandse Zaken met evenveel smaak aan een degelijk Europa brouwde.

Toegegeven, het scheppen van een E.D.G., gevolgd door één Westeuropese regering, zou een lange en moeilijke opgave geweest zijn. Het afwegen van alle plaatselijke belangen en benoemingen met daarbovenop de vorming van een omvangrijk ambtelijk apparaat; tot het einde toe zou het resultaat van deze onderneming onzeker geweest zijn.

Echter, deze onderneming had ook tot een stuwend voorbeeld kunnen leiden in het leren samengaan en versmelten van ethnische verschillen in Europa. Juist nu Europa opnieuw geteisterd wordt door een golf van ethnische onverdraagzaamheid — de kwaal waaraan Europa ooit wel eens ten gronde zou kunnen gaan — had een ethnische eenwording van de voornaamste Europese landen tot het uitzicht op een grootse toekomst straks en een stevig evenwicht nu kunnen leiden. Vergeleken met de huidige onzinnige versnippering, waarbij liefst vijf en dertig (35!), grotendeels Europese, landen zich met de broeder-oorlog in Joegoslavië bemoeien en niets bereiken, had een poging de E.D.G. en daarna één Europese regering te vormen in de jaren vijftig zeker de moeite waard geweest.

Het is dus niet eenvoudig een verstandelijke reden voor de Franse weigering tot het oprichten van de E.D.G. aan te voeren, blijft een nietverstandelijke reden; iets als een niet te beredeneren en diepgewortelde levensangst, die ook in het persoonlijke vlak kan voorkomen en tenslotte slechts een hersenschim blijkt te zijn. Angst voor vernieuwing, het nieuwe, voortvloeiend uit innerlijke zwakte en het niet bezitten van juiste doelstellingen. Zoiets vreemds in het gevoelsvlak moet het geweest zijn dat Frankrijk met één stem deed terugdeinzen voor een roep van het lot in 1954; een roep die het lot maar heel zelden een tweede kans geeft.

In plaats van bij te dragen aan het bouwen van een nieuw West-Europa, dat boven haar vroegere ethnische tegenstellingen zou uitgroeien tot een stralend voorbeeld voor de ethnische groeperingen in het huidige Oost-Europa, kozen de Fransen voor het zich opnieuw terug trekken achter een 'Maginot Linie'; dit keer een zuiver geestelijke houding van het zich afsluiten voor de toekomst door terug te verlangen naar de zich reeds vervagende herinneringen aan vroegere macht en glorie.

Maar evenals de echte 'Maginot Linie' in 1940 waardeloos bleek te zijn, zo zal ook de nieuwe, geestelijke 'Maginot Linie' het onderspit delven tegen de druk van de nieuwe tijden, nu een Verenigd Europa toch tot stand gaat komen, zij het langs veel moeizamere wegen dan destijds via de E.D.G.

Het kan niet voldoende beklemtoond worden hoeveel miljoenen Europese burgers, die zich door de verschrikkingen van W.O.II heen worstelden en al hun verwachtingen stelden op een betere wereld in een Verenigd Europa, ontdaan raakten door het verwerpen van de E.D.G. door Frankrijk en daardoor misschien wel voor altijd hun geloof in een Verenigd Europa verloren.

Voor het verzorgen van die denkbeeldige terugkeer naar het fata morgana van hun grote geschiedenis, de verdwenen glorie van Napoleon en de Zonnekoning, hadden de Fransen geen betere kandidaat kunnen uitzoeken dan Charles de Gaulle.

DE GAULLE

Wat de verdiensten van De Gaulle in W.O.II ook mogen zijn geweest, aan het einde van die oorlog deed hij iets heel erg doms. Er bestaat een foto van generaal De Gaulle in de grote overwinningsparade van de geallieerden voor de bevrijding van Frankrijk en Parijs. De foto toont De Gaulle met een strak en ernstig gezicht, neus vooruit, marcherend over de Champs Elysées, hooghartig starend naar misschien een ver verwijderd gedachtenbeeld van 'La Gloire'. Op de achtergrond is de monumentale Arc de Triomphe zichtbaar met daaronder en voor enkele afdelingen van de vrije franse strijdkrachten. Nergens een geallieerde commandant of zelfs maar één geallieerde soldaat.

De foto zou wel eens opzettelijk zo eenzijdig genomen kunnen zijn, maar zij toont zonder twijfel hoe De Gaulle zich gevoeld moet hebben; de door God gezonden leider die, zo moeten wij geloven, in zijn eentje het Franse volk naar de overwinning leidde. Het idee alleen al!, waar zelfs de zolen van de schoenen waarin hij paradeert tot aan de knopen van zijn tuniek toe hem door de geallieerden geschonken zijn!

Men hoeft er maar de kaart van de krijgsverrichtingen in D. Day, de dag van de geallieerde landingen in 1944 in Noord-Frankrijk, op na te slaan. Op die kaart staat als eerste en veruit belangrijkste gegeven de landingen van de Engelsen, de Canadezen en vooral de Amerikanen in Normandië en pas veel later de bescheiden landing van de vrije Fransen, met een volledig Amerikaanse(!) uitrusting, in het Rhônedal, hoe moedig de Franse soldaat in deze aktie en daarvoor in Italië ook gevochten mocht hebben.

Het is dan ook volslagen belachelijk te beweren, zoals De Gaulle bij herhaling liet doorschemeren, dat Frankrijk door alleen de Fransen van Hitler's horden is bevrijd en zich vervolgens op die leugen te laten voorstaan. De hooghartige houding van De Gaulle op de Champs Elysées tijdens de overwinningsparade en zijn latere kleinering tot het bijna ontkennen van de veel belangrijker geallieerde bijdrage aan deze bevrijding, vanuit Normandië is een daad van schreeuwende en vergaande verwaandheid. Erger nog, deze daad was een regelrechte misdaad tegen miljoenen Franse schoolkinderen die verplicht werden op te groeien met een volkomen misvormd beeld van hun jongste geschiedenis en daar voor nu moeten betalen met de prijs van een bittere ontgoocheling.

Het heet dat dokter Adenauer later instemde met De Gaulle's opvatting over een Verenigd Europa der Vaderlanden (Une Europe des Patries). Wel, wat kon Adenauer anders doen voor een reeds verloren zaak?

KIEZEN VOOR ARMEN IS MOEILIJK

Bevrijdingstheologen lijken moegestreden

Problemen Brazilië: Sekten, verdeeldheid en secularisatie

BRASILIA - De bisschoppen van Brazilie, hoe verdeeld zij op talrijke punten ook met elkaar mogen zijn, hebben gezamenlijk besloten campagne tegen de sekten te voeren. Zij weten zich gesteund door de paus die de laatste maanden geregeld tegen de sekten in Latijns-Amerika heeft gewaarschuwd en die dezer dagen weer op bezoek is in het mateloos grote land Brazilie. Samen met de secularisatie vormen zij een grote bedreiging voor de RK kerk, waarop gereageerd dient te worden met een programma voor herevangelisatie, zo meent Johannes Paulus II. Niet alleen de RK kerk, ook de grotere protestantse kerken zijn bezorgd over de onstuimige groei van de sekten. Volgens officiele cijfers is 85 procent van alle Brazilianen Rooms-katholiek en verenigen de protestantse kerken tien procent van de inwoners. In werkelijkheid is, aldus een ruwe schatting, 35 procent van de bevolking aangesloten bij wat Rooms-katholieken steevast een sekte noemen.

Vooral de op Amerikaanse leest geschoeide Pinksterkerken mogen zich in een grote belangstelling verheugen. Zij verkondigen een duidelijke boodschap waarmee de gelovigen direct aan de slag kunnen: niet drinken, niet roken en hard werken. Ondertussen slagen zij erin hun doorgaans arme achterban tot grote financiele inspanningen te verleiden.

De gevestigde kerken zien de oorzaak van de evangelische opmars in de grote sociale, economische en politieke problemen van Brazilie: De enorme groei van de bevolking, de trek naar de grote steden en de algemene armoede in het land. In een dergelijke situatie ligt het voor de hand dat kerken met een simpele boodschap het goed doen.

ONTMOEDIGINGSBELEID

Een van de snelst groeiende sekten is de Universele kerk van het koninkrijk Gods van bisschop Edir Macedo. Voor de leider is het duidelijk dat de Heilige Geest zelf verantwoordelijk is voor de explosieve groei. Maar hij geeft aan dat ook de polarisatie in de RK kerk een oorzaak kan zijn. "Voor mij is die kerk een lichaam met een linker- en een rechterarm. Daarom verliest ze zoveel leden."

De Braziliaanse kerk kampt inderdaad al jaren met een grote interne verdeeldheid. Lange tijd ging de kerk door voor een progressief bolwerk. De bevrijdingstheologie heeft er diep wortel geschoten en vertaalde zich onder meer in een onomwonden keuze van de bisschoppen voor de vele armen van het land.

Sinds de jaren tachtig echter voert Rome een ontmoedigingsbeleid. Progressieve bisschoppen worden stelselmatig vervangen door conservatieve collega's, bevrijdingstheologen wordt het werken onmogelijk gemaakt. "Belangrijke sectoren" in het Vaticaan willen de Braziliaanse kerk van de armen elimineren, zei de bevrijdingstheoloog Leonardo Boff kort voordat hij dit voorjaar een nieuwe onheilstijding uit Rome kreeg.

DELING

In april dit jaar bevestigden de bisschoppen weliswaar hun keuze voor de armen, maar daaraan ging een uiterst moeizame bespreking vooraf van maar liefst 130 amendementen op de concepttekst. De progressieve aartsbisschop van Sao Paulo, kardinaal Evaristo Arns, toonde zich opgelucht: "De armen zouden zeer teleurgesteld zijn geweest."

Arns zelf heeft aan den lijve het repressieve Vaticaanse beleid ervaren, toen zijn immense aartsbisdom werd opgedeeld in vijf bisdommen. Arns raakte daarmee in een klap de helft van de 14,5 miljoen gelovigen en een groot deel van zijn invloed kwijt. Vooral uit de basisgemeenschappen is geruime tijd fel verzet gepleegd tegen de deling van het aartsbisdom.

Symbolisch voor het Vaticaanse beleid jegens de 'linkse' bevrijdingstheologie was eveneens de sluiting van twee progressieve seminaries in Olinda en Recife. Deze waren destijds opgericht door de populaire Dom Helder Camara. Zijn behoudende opvolger Jose Cardoso Sobrinho draaide tal van besluiten terug en liet op last van het Vaticaan de seminarie-deuren sluiten.

PIJNLIJK

Progressieve bisschoppen als Pedro Casaldaliga, Adriano Hypolito en Ivo Lorscheiter weten wat het is om met Rome in de clinch te liggen. De spanningen binnen de Braziliaanse kerk zijn volgens de laatste "groot en pijnlijk". De belangrijkste scheidslijnen lopen tussen pluriformiteit en eenheid, tussen persoonlijk geloof en sociale activiteiten en tussen een centraal en een gedecentraliseerd bestuur.

Daarnaast hebben de vooruitstrevende geestelijken nog eens te maken met gevaren van buitenaf. Als gevolg van hun opkomen voor landloze boeren zijn velen beland op de zwarte lijst van de doodseskaders die in opdracht van grootgrondbezitters optreden. Er staat tienduizend gulden op mijn hoofd, zei de Nederlandse priester Joop Koopmans twee jaar geleden. De moord op een bisschop levert volgens hem veertig mille op.

MOEGESTREDEN

De grote kerkelijke en politieke druk heeft ertoe geleid dat de Braziliaanse bevrijdingstheologen moegestreden zijn, verzuchtte pater Carlos Mesters onlangs. Maar "terwijl onze idealen een voor een worden stukgeslagen, komen er elders nieuwe op". De Nederlander die al vele jaren in Brazilie werkt, vestigt zijn hoop vooral op "het ontwakende zelfbewustzijn" in de volksbewegingen van zwarten, indianen, arbeiders en vrouwen.

Binnen de RK kerk heeft dit ontwakende bewustzijn onder meer geleid tot de vraag aan het Vaticaan om de invoering van een Afro-Braziliaanse ritus toe te staan. Volgens de zwarte bisschoppen en priesters zullen Afrikaanse elementen de Rooms-katholieke eredienst verrijken.

GEDISCRIMINEERD

De zwarten voelen zich in de Braziliaanse kerk gediscrimineerd, weten inmiddels ook de bisschoppen. Zij meldden in een recent rapport dat bijna de helft van de zeventig miljoen zwarten tot de RK kerk behoort, maar dat slechts een kleine minderheid van de geestelijken zwart is: zeven van de 376 bisschoppen en ongeveer tweehonderd van de ruim dertienduizend priesters.

Begin dit jaar werd ook de eerste indiaanse priester verwelkomd in de Braziliaanse kerk. De 31-jarige Alvino Andrade da Silva, behorend tot de stam der Makuxi, liet bij zijn wijding weten dat hij "de stem van de indianen zal laten horen", niet alleen in de corrupte, door geweld geplaagde samenleving, maar ook in de kerk.

Met de hete adem van inheemse religies in hun nek voelen de bisschoppen wel aan dat ze enigszins tegemoet moeten komen aan de verlangens van zwarten en indianen. Maar Rome verhindert de Latijnsamerikanen om God in hun eigen taal en cultuur te aanbidden, aldus Boff, die wegens zijn kritische opstelling in mei moest aftreden als hoofdredacteur van het Franciscaanse tijdschrift 'Vozes'.

Het Vaticaan is weliswaar voorstander van inculturatie - de worteling van het evangelie in de cultuur - maar niet in de cultuur van de indianen en zwarten, vervolgt Boff. "Om christen te worden moeten deze mensen ophouden indiaan of Afro-Amerikaan te zijn en moeten zij cultureel gesproken Europeaan worden", aldus Boff die inmiddels de rust van een sabbathjaar geniet.

ZELFKRITIEK

Het moet minder intellectueel en minder formeel toegaan in de kerk, concludeerden de bisschoppen begin dit jaar, ook al om de trek naar de evangelische sekten tot staan te brengen. De kerk moet meer tegemoet komen aan de emotionele behoeften van het volk. De leegloop is volgens aartsbisschop Aloisio Sinesio Bohn voor een groot deel te verklaren uit "het gebrek aan aandacht van de kerk voor haar eigen mensen". Ook onder andere kerkleiders groeit noodgedwongen de zelfkritiek.

Leonardo Boff na Spaans krantenbericht:

Geeft strijd om bevrijdingstheologie en armen niet op

BRASILIA - De Braziliaanse bevrijdingstheoloog Leonardo Boff denkt er niet over de strijd voor de armen en de bevrijdingstheologie op te geven. Voor de Braziliaanse radio beschuldigde hij de Spaanse krant El Pais ervan een dergelijk bericht in de wereld te hebben gebracht zonder de zaak even bij hemzelf te controleren.

Een niet gering aantal journalisten schreef vervolgens klakkeloos over dat Boff de strijd tegen het Vaticaan heeft gestaakt. Het bericht was gebaseerd op een brief van dit voorjaar waarin Boff aankondigt een sabbatsjaar te zullen houden, hetgeen toen al is gemeld. "Ik sta nog steeds achter de bevrijdingstheologie. Die is van belang omdat zij vertaalt wat het christelijk geloof in de context van de Derde wereld moet zijn: Een kracht ter bevrijding van de onderdrukten," aldus Boff.

Niet het Marxisme speelt een centrale rol in de bevrijdingstheologie, maar de zaak van de armen. Daarom is het zuiden de plaats waar zij hoort, en speelde zij geen rol in het Oost-West-conflict. De bevrijdingstheologie is niet uit op confrontatie maar wil een kritische en creatieve dialoog met alle denkrichtingen en wel in het wereldwijde perspectief van welzijn voor allen, zei Boff. Tot deze vragen behoort een rechtvaardige internationale economische orde zodat niet de groeiende welvaart voor de een tot de ontmenselijking van de ander leidt. In dit kader moet ook aan het milieu worden gedacht.

Twee kunstenaars hebben handen vol:

Kruis voor herdenking vijf eeuwen christendom Amerika

WASHINGTON - De twee Amerikaanse houtbewerkers die 188 kruisen maken in verband met de herdenking van vijfhonderd jaar christendom in Amerika in 1992, zien hun werk als een kans om hout, kunst en geloof te combineren.

Sinds mei dit jaar zijn Alex Vallejos en Umberto Lopez in een garage in Albuquerque bezig met het meten, snijden en verven van replica's van het 1,35 meter hoge kruis dat missionarissen in 1514 in Santo Domingo in de Dominicaanse Republiek oprichtten. De kruisen worden betaald door de Ridders van Columbus. Elk bisdom dat erom vraagt, krijgt een kruis als symbool van "een oproep tot gebed en tot interculturele dialoog" tijdens het Columbusjaar, aldus Maria Luisa Gaston, coordinator van de viering van het Columbusjaar van de Amerikaanse bisschoppenconferentie. Ook een aantal bisdommen in Canada en Mexico heeft om een kruis gevraagd.

Volgens Gaston willen vele bisdommen volgend jaar gebedsdiensten rond het kruis houden. De komende maanden zullen de kruisen van parochie naar parochie gaan, maar ook oecumenische groepen hebben belangstelling getoond.

Voor Vallejos is het maken van kruisbeelden niets nieuws. Hij is een 'Santero', een houtbewerker die 'santos' of godsdienstige beelden van hout maakt. De traditie van de Santeros begon in de achttiende eeuw, toen Spaanse missionarissen die vonden dat er in de kerken en huizen in noord-Mexico meer beelden moesten komen, de gelovigen opriepen hun eigen beelden te (laten) maken. Het werk van de Santeros kan nu in vele kerken in het noorden van Mexico worden bewonderd.

Vallejos is gespecialiseerd in beelden van Maria, St Antonius en St Franciscus van Assisi. Bij het maken van mannenbeelden heeft hij naar eigen zeggen de neus en jukbeenderen van de acteur Charles Heston voor ogen. "Ik denk dat zijn gezicht me is bijgebleven sinds ik op de televisie de film de Tien geboden zag". Daarin speelt Heston de rol van Mozes. Maria probeert hij een "zachte, serene blik" te geven, maar tevergeefs. "Altijd lijkt ze bedroefd te zijn". Dit hield Vallejos zeer bezig totdat aartsbisschop Robert F. Sanchez van Santa Fe hem zei: "Blijf doen wat je doet en maak je geen zorgen. Maria is waarschijnlijk bedroefd - zoveel mensen raken van Christus af."

...Talrijke sekten zijn in Brazilie actief. Onder meer de wat mysthiek aandoende groepering welke zich De vallei van het ochtendgloren noemt. Nog onlangs hield deze groep een grootse bijeenkomst in de hoofd... waarbij deze foto gemaakt...

(AFP-satellietfoto)

Theoloog Boff: spiritualiteit van ecologie

Meest bedreigd is niet Pandabeer maar de arm...

FRIBOURG - De bekende Braziliaanse bevrijdingstheoloog Leonardo Boff richt zijn aandacht de komende tijd op het milieu. In het voetspoor van de heilige Franciscus, de stichter van de orde waartoe hij behoort, werkt hij aan een boek over 'Spiritualiteit en ecologie' waarin hij de grondlijnen van een rechtvaardige ecologische wereldorde ontvouwt.

Boff besloot dit voorjaar een sabbatjaar te nemen, nadat hij onder druk van het Vaticaan door de orde der Franciscanen was ontheven van zijn functie als hoofdredacteur van het Franciscaans tijdschrift 'Vozes'. Hij is sinds 1972 herhaaldelijk met de conservatieve bisschoppen in Brazilie en het Vaticaan in aanvaring gekomen. In 1985 legde het Vaticaan hem een spreek- en schrijfverbod van een jaar op, omdat zijn boek 'Kerk: charisma en macht' een gevaar werd geacht voor de Rooms-katholieke geloofsleer.

Tegenover het Zwitserse katholieke persbureau APIC zegt Boff dat hij wil aantonen hoe aan de ervaring van een nieuwe overeenstemming tussen mens en natuur een principe ten grondslag moet liggen waarin de natuur, de menselijke persoonlijkheid en de kosmos worden verenigd. De mens en de natuur zijn geen chaos, maar vormen samen een kosmos. Christenen noemen dit principe de Heilige Geest, zegt de bevrijdingstheoloog.

OUDE GEDACHTE

Boff wil aansluiting zoeken bij een oude christelijke gedachte die in de vergetelheid is geraakt: het Panentheisme (God is in alles), niet te verwarren met het door de RK kerk bestreden P... theisme (God is alles). ... citeert om het Panenthe... uit te leggen een gedicht ... de Sioux-indianen: "De g... slaapt in de steen, droom... de bloem, voelt in het dier ... het is de mens die weet ... hij voelt". Christenen ... deze gedachte uit het ... verloren, maar zullen h... nodig hebben om een nie... verbond met de wereld ... hen heen te kunnen sluit...

Boff beschouwt zijn "... logie van de bevrijding" ... een "verfijning" van de bev... dingstheologie. "Het pro... van overheersing van de ... keren, de armen strekt ... ook uit tot de plundering ... de natuur: er ligt deze... rationaliteit aan ten gro... slag, het gaat om deze... mechanismen van overhee... sing en uitbuiting", me... hij. Volgens de theol... voelen de armen zich fam... van de natuur, de dieren ... de aarde. Aan de bomen ... vogels, die voortdurend ... de mensen te lijden hebb... moet evenzeer recht word... gedaan als aan de armen.

COMBINEREN

Volgens de bevrijdingsthe... loog is de meest bedreig... soort op aarde niet de Pan... dabeer of een zeldzame boo... of vogel. "Dat zijn de armen, die dagelijks in steeds grot... aantal sterven. In Brazilie sterven dagelijks duizenden kinderen aan ondervoeding, aan slechte gezondheidszorg, hygiene en huisvesting". Men moet volgens Boff de aan... dacht voor behoud van het milieu combineren met die voor de sociale gerechtigheid. De mens moet volgens Boff worden "heropgevoed", zodat hij een verbond sluit met de natuur en zich niet langer schuldig maakt aan milieu-vervuiling. Boff pleit in dit verband voor een "democratie van de kosmos".

De bevrijdingstheoloog zal zijn visie uiteenzetten tijdens de wereldconferentie over het milieu die in juli volgend jaar in Brazilie wordt gehouden.

Strijdig geacht met godsdienstvrijheid

Verzet protestantse kerken Argentinië tegen nieuwe wet

BUENOS AIRES - De protestantse kerken in Argentinie hebben geprotesteerd tegen een wetsvoorstel van de regering tot wijziging van de wet op de godsdienstige praktijk. Zij vinden het voorstel in strijd met de vrijheid van godsdienst.

Het wetsvoorstel is al aanvaard door de senaat, maar de kamer van afgevaardigden moet er zich nog over beraden. De bezwaren van de kerken richten zich vooral op drie artikelen in het wetsvoorstel. In een ervan wordt het oproepen tot gebed in het openbaar gerekend tot "misbruik van het geloof". Verder stelt de regering voor dat de viering van godsdienstige plechtigheden niet in strijd mag zijn met wettelijke voorschriften. Ook artikel 317 dat spreekt van "officieel erkende" godsdiensten, wordt door de kerken afgewezen omdat dat leidt tot privileges voor sommige kerken en discriminatie van andere kerken.

Alle belangrijke protestantse kerken en Evangelische groeperingen namen deel aan de demonstratie voor de vrijheid van godsdienst die op 16 oktober op het Plaza de Mayo in Buenos Aires werd gehouden. De kerken riepen die dag uit tot dag van gebed voor het land en zijn politieke leiders.

...Tijdens het begin van zijn bezoek aan Brazilie ging Johannes Paulus II naar Natal, welke stad in 1598 werd gesticht. Op de plaats waar de paus een toespraak zou houden werd dit kruisbeeld opgericht, vervaardigd door een plaatselijke kunstenaar...

…E MYSTERIEUZE …klimmer uit de brons… …die vorige week in …werd gevonden, bleef …rd door een krasse …loop van omstandig… Onderzoek aan de …schimmels belaagde …nie zal pas op gang … zodra deze is geconserveerd.

Na conservatie worden schimmels onderzocht

'Man uit het ijs' unieke vondst voor wetenschap

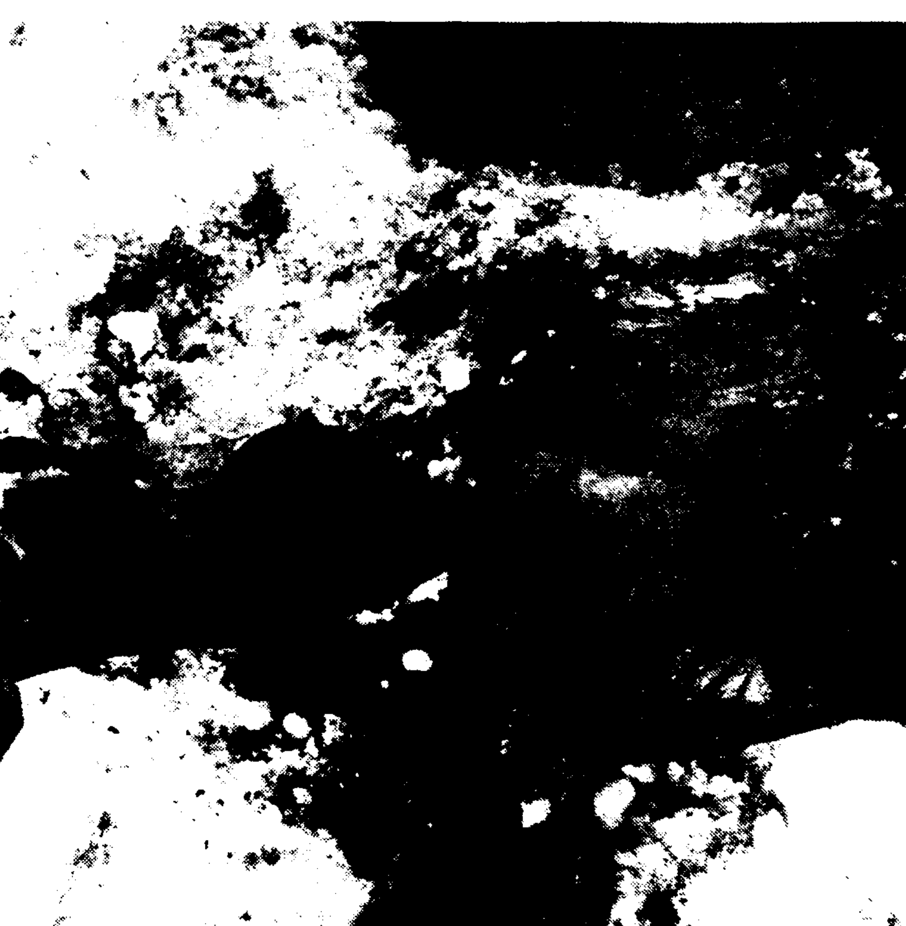
…perfect bewaard lijk, veertig eeuwen lang opgesloten …jerijs dat al die tijd niet van zijn plaats is geweest. …cheologen knipperen bij zulk nieuws even met hun …In Nederlandse vakkringen werd de ontdekking, …weken geleden, van een vermoedelijk 4000 jaar oude … in het Tiroler hooggebergte, hier en daar met de …scepsis ontvangen. Men spreekt van een 'bizarre', zo …aanzinnige' vondst, en men wil zelfs niet uitsluiten … gaat om een macabere grap. Is de 'Similaunman', …e man uit het ijs in de Oostenrijkse media is gedoopt, …ldownmens van het Bronzen Tijdperk?

…uut uitgesloten', meent prof. dr. Konrad Spindler van …pold-Franszens Universität Innsbruck, leider van het …logisch onderzoek en verantwoordelijk voor de voorlo… …atering. 'Het is ondenkaar dat iemand het lijk, of liever … de mummie, met bijbehoorde bergkleding en al heeft …pareerd. De man bevond zich praktisch geheel in en …het ijs. En zijn uitrusting kon pas worden geborgen na …komst van een drilboor'.

…ndler (52) ontvangt in …hoogleraarskamer in het …uut voor Pre- en Proto…ie, niet ver uit het oude …um van Innsbruck, een …aflatende stoet onder…rs, museumconserva… bestuurders en jour…en. Sinds Tirol com… in de ban is geraakt …de 'Man uit het ijs' en …llers vakgroep is getrans…erd tot een heksenketel, … hij praktisch geen …ut meer voor zichzelf. … bebrilde, enigszins …de pre-historicus ver…e indertijd zijn sporen …de nauwgezette opgra… van een grafheuvel uit …Uzertijd in het Oosten…e Magdalensberg en …t sindsdien internatio… een keurige reputatie. …wereldwijde opwinding … een 'archeologische …t van de eeuw', zoals de …e ontdekking met gebrui…e overdrijving noemt, …g hem niet van zijn …terheid te beroven. …dler: 'Het is natuurlijk …lijk dat het om een zeer …ngewone vondst gaat. …nooit eerder is een com… lichaam met toebehoren …de Bronstijd gevonden …niet uit een graf komt. …ergbeklimmer is letter…uit het leven gegrepen. … daar staat tegenover, …we in de prehistorie tal…vondsten kennen die wel…aar minder sensationeel …n, maar een net zo grote …enschappelijke waarde …en. De *Similaunman* … een verrassende aan…ling op onze kijk op de …ge Bronstijd, maar hij …lt ook onze denkbeelden … die periode allerminst …er. De vondst spoort uit…end met het beeld dat de …historische mens in …den-Europa rond 2000 …r Christus zoals we dat al …e jaren hebben'.

DRIE FACTOREN

…danks deze relativering is …k Spindler zeer onder de …druk van de buitengewoon …ve staat waarin de man …rd aangetroffen. De pro…sor zegt zich de twijfels …n collega-archeologen die …de vondst in de krant moe…ten lezen, goed te kunnen …denken. 'Die scepsis is vol…omen gerechtvaardigd, …want het gaat om een …bizarre vondst. Dat het …lichaam gedurende al die …eeuwen zo perfect bewaard …bleef, danken we aan een …menstel van op zijn minst …drie bijzonder fortuinlijke fac…toren. 'Om te beginnen is het …lijk eerst *droog gemummifi…ceerd*, dat wil zeggen uitge…droogd in de rotskom waar …hij is gevonden en vermoede…lijk ook is gestorven. Zulke …natuurlijke mummificering …komt wel meer voor onder …bepaalde condities - in het …Alpengebied een combinatie …van zon, föhn en koude. Foren…sische geneeskundigen …menen dat het procos zich …vrij snel, al in een week of …twee, kan voltrekken, op …grond van aangetroffen zelf…moordenaars opgeknoopt aan …bomen. Als dat klopt, dan zal …de man mogelijk in de late …herfst gestorven zijn, want …er zijn in de huid geen litte…kens van vliegemaden waar…genomen en in de winter zal …hij een tocht door het hoog…gebergte niet hebben ondernomen.

Een gerechtelijk deskundige onderzoekt de mummie ter plekke.

'Na de mummificatie is het lijk waarschijnlijk al snel door sneeuw bedekt. Daarna is het deel uit gaan maken van de gletsjer. De man vertoont weliswaar enige verwondingen aan de schedel en heup die mogelijk het gevolg zijn van vraat, maar voor de rest heeft 4000 jaar vrieskoude opsluiting in de gletsjer hem effectief behoed tegen aasdieren en aantasting door schimmels.

'Maar de allergrootste geluksfactor was wel dat de man in een stukje gletsjer kwam te liggen dat veertig eeuwen lang niet bewoog omdat het in een rotskom lag. Daardoor bleef de ingevroren mummie niet alleen op zijn plaats, maar tevens intact. Dit in tegenstelling tot 'normale' gletsjerlijken, die veelal gruwelijk verminkt raken en die in een mum van tijd, bijna nooit langer dan 500 jaar, de gletsjertong in het dal bereiken'.

GLETSJERLIJKENJAAR

De Similaunman werd vandaag twee weken geleden door een koppel bergwandelaars uit Neurenberg gevonden op precies 3200 meter hoogte, aan de rand van de gletsjer van de Hauslab-pas. Deze bergpas verbindt het Noord-Tiroolse (dus Oostenrijkse) Örtztalmet het Zuid - Tiroolse (Italiaanse) Schmalstal en is een bekende historische doorgangsroute.

Toen de Neurenbergers vlak bij een rotspartij een bruin hoofd en een stuk schouder uit het ijs zagen steken, snelden ze naar een nabijgelegen berghut en waarschuwden de beheerder. Deze nam eerst zelf poolshoogte en belde daarna de politie. Zoals gebruikelijk bij de berging van gletsjerlijken, stelden vervolgens een officier van justitie en een gerechtelijk geneeskundige zich ter plekke op de hoogte, maar dat was al dagen later.

Er is nogal wat kritiek geweest op de wijze waarop de Similaunman is geborgen. Het zou te haastig zijn gebeurd en zonder inachtneming van de vereiste archeologische behoedzaamheid. Die kritiek is op zich zelf wel juist, maar gaat voorbij aan het feit dat het in het begin helemaal niet duidelijk was dat het om een lijk van zo'n hoge ouderdom ging. Zoals bij elk gletsjerlijk was het in eerste instantie een zaak voor politie en parket. Pas toen een gerechtelijk geneeskundige het lichaam en de bijvondsten had geborgen en per helikopter naar Innsbruck overgebracht, konden we het op ons gemak bekijken en bleek het om een prehistorisch mens te gaan.

'Daarnaast moet men zich realiseren dat daarboven zowat Arctische omstandigheden heersen: er staat een ijzige wind, de gletsjerhelling is spiegelglad en de lucht trekt elk moment dicht door de verraderlijke bewolking. Te voet is de vindplaats zelfs voor de meest ervaren bergbewandelaars niet binnen vier uur te bereiken en verschillende pogingen om er met de helikopter te landen strandden op het laatste moment door opkomende mist. Als je deze omstandigheden in aanmerking neemt, plus het risico dat nieuwsgierigen eigenmachtig gaan graven, vind ik dat de berging eigenlijk nog heel verantwoord is gegaan. Daarbij komt nog, dat de autoriteiten na een uitzonderlijk warme zomer een hele stroom van dit soort gevallen hebben moeten onderzoeken: 1991 was een uitstekend gletsjerlijkenjaar'.

TATOEAGES

De Similaunman was een gezonde, 1,60 meter lange man tussen de 20 en 40 jaar, die vastvroor te midden van een imposant te noemen bergbeklimmingsuitrusting. De bruin-zwarte, sterk ingedroogde mummie hield op het moment dat de *rigor mortis* intrad een arm beschermend voor zijn gezicht, een pose die volgens forensische onderzoekers goed te rijmen valt met dood door uitputting, eventueel gecombineerd met onderkoeling.

Op de schedel zijn nog haarresten waarneembaar en de tanden, ofschoon door intensief gebruik sterk afgesleten, zijn opmerkelijk gaaf. Op het lichaam droeg de ijsman tatoeages: aan de binnenkant van de knieën rijen kruisjes en op de rug een band van horizontale strepen. De kleding bestaat voor het grootste deel uit leer/ en of bont. De stukken vel van het vermoedelijk waterdichte pak zijn kunstig met kleine reepjes leer aan elkaar genaaid, terwijl de binnenkant voor isolatie is gevuld met hooi. Eveneens gevoerd, met naast hooi ook houtsnippers, zijn de zeer grote bonte laarzen die nu als een soort klompvoeten aan de mummie vastzitten.

De bagage werd vervoerd in een rugzak met houten draagstel. Daarnaast droeg de man een manshoge houten boog bij zich en een (pas bij latere zoekacties gevonden) lederen pijlkoker met veertien lange pijlen van 75 centimeter, waarvan een deel gevederd. Essentieel voor een globale datering was de fraaie bijl met bronzen kling en kromhouten steel die de Similaunman nog in de hand hield. Volgens Spindler wijst deze bijl ondubbelzinnig in de richting van de vroege Bronstijd (2200-1800) voor Chr.); op grond van andere bijvondsten plaatsen deskundigen de man eerder in het begin van dit tijdvak dan aan het eind.

Röntgenonderzoek van de pijlkoker wees uit dat maar een deel van de pijlen is voorzien van (benen) pijlpunten. Dit zou volgens Spindler kunnen wijzen op gebruik voor de vogeljacht, waarbij doorgaans niet met verharde pijlen werd geschoten. 'We vermoeden dat de man geen jager was in de eigenlijke zin des woords, maar dat hij zijn wapenrusting alleen meedroeg om zich op zijn tocht door het hooggebergte van voedsel te voorzien'.

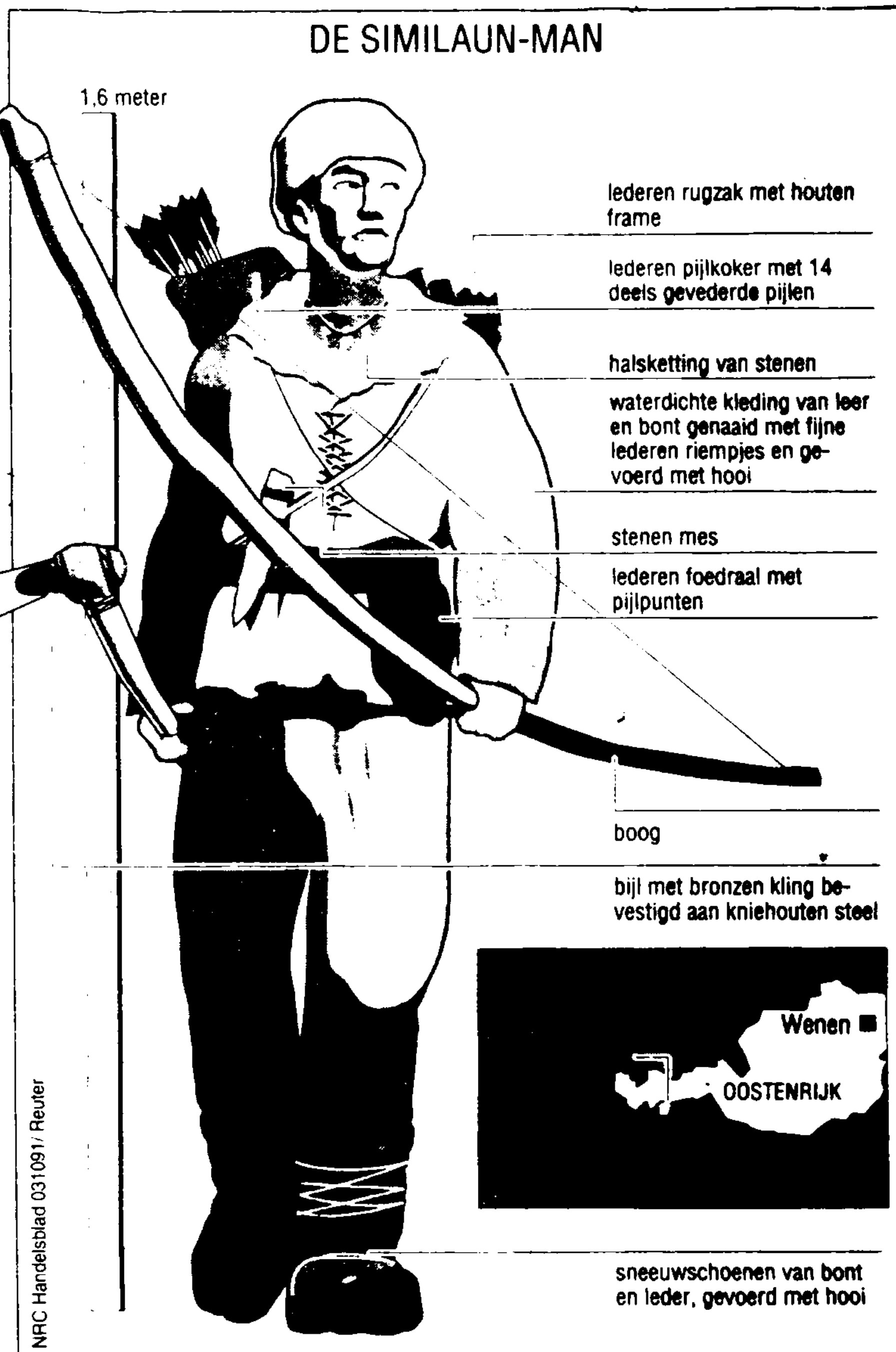
Echte jager of niet, de Similaunman ging met zijn pijl en boog om alsof het zijn fiets betrof: in een klein lederen foedraal aan zijn riem droeg hij een kleine reparatieset, compleet met vuurstenen reservepijlpunten en wat teerachtig spul om ze op de houten pijlschachten te bevestigen. Bronzen pijlpunten werden bij de man niet aangetroffen, een aanwijzing voor de vroege Bronstijd.

CONSERVERING

Het onderzoek aan de gletsjermummie heeft zich tot nu toe beperkt tot visuele inventarisatie. De dringendste wetenschappelijke vraag is natuurlijk die van de exacte ouderdom. Alleen C-14 datering zal kunnen uitwijzen in hoeverre de schatting van Spindler juist is. Maar voorlopig kan daarvan, evenmin als van andere wetenschappelijke proeven, helaas geen sprake zijn. Spindler: 'Op dit moment heeft verantwoorde conservering absolute prioriteit. We moeten er eerst voor zorgen, dat we de Similaunman kunnen houden zoals hij nu is. De moeilijkheid is, dat niemand in Europa ervaring heeft met de conservering van gletsjermummies. Bij de berging is de man gedeeltelijk ontdooid en bij de lijkschouwing door de patholoog-anatoom zelfs, om juridische redenen, helemaal. We stonden daarna voor de vraag hoe de mummie verder te behandelen. Mede op grond van een stroom aan faxen en telefoontjes van collega's besloten we in afwachting van een definitieve oplossing tot koeling bij min zes graden'.

Hoe ernstig het probleem van de conservering is, bewijst het feit dat de mummie op zijn gezicht en enkele andere plaatsen inmiddels een alarmerende schimmelgroei vertoont. Het gaat om ten minste twee verschillende soorten schimmels, waarvan niet bekend is of ze hedendaags zijn danwel 4000 jaar lang op de huid van de Similaunman hun kans hebben afgewacht. De mummie is inmiddels behoedzaam behandeld met een fungicide dat de schimmel in zijn groei remt maar niet dood.

Conservering en restauratie zullen niet in Innsbruck of elders in Oostenrijk plaatsvinden, maar in het Römisch-germanische Zentralmuseum in Mainz, dat over een uitstekend uitgerust atelier beschikt. Lijk en bijvondsten zijn inmiddels al naar Mainz overgevlogen. Hoe lang het zal duren eer er met het eigenlijke werk - het wetenschappelijk onderzoek van de mummie - kan worden begonnen, hangt af van het succes en het temp van de conservering. Spindler: 'We hopen dat dat binnen een half jaar zal zijn, maar met zekerheid valt daar niets over te zeggen. Wel staat vast dat het onderzoek naar de mummie jaren zal duren.'

Een voor de hand liggende onderzoeksvraag is wat Similaunman (het laatst) heeft gegeten, verondersteld dat hij niet van de honger is omgekomen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld terechtgestelde veenlijken is de gletsjermummie onder relatief 'normale' omstandigheden gestorven, en een inventarisatie van zijn maag- en darminhoud zou bruikbare informatie kunnen opleveren over voedingsgewoonten in de Bronstijd. Daarnaast kan worden bekeken welke parasieten er in de arm voorkomen, en kan worden geprobeerd om DNA uit het lijk te isoleren en te amplificeren. Verrassingen zijn nooit uitgesloten: men denke aan de roetlongen van de 16-eeuwse eskimo's, die enkele jaren geleden in Noord-Canada werden gevonden in vergelijkbare staat als de Similaunman -longen zwarter dan van 19de eeuwse mijnwerkers, veroorzaakt door walmende traanpitjes in bekrompen hutten.

Spindler en collega's zullen een internationaal team van deskundigen formeren waarin alle relevante disciplines vertegenwoordigd zijn, variërend van anatomen en antropologen tot archeologen en genetici. Ten tijde van de conservering zullen zij een plan de campagne opstellen, waarbij uiteraard uitwendig onderzoek de voorrang krijgt.

Wat het onderzoek ook zal opleveren, één vraag zal wel altijd onbeantwoord blijven: welke missie had de Similaunman, waar kwam hij vandaan, en wat had hij bovenop de Haulab-pas te zoeken? Was hij een verdwaalde jager op gemzen en berggeiten, een reiziger op weg van noord naar zuid of vice versa, zocht hij misschien naar erts? We zullen het nooit weten.

Wat wel vaststaat, is dat Tirol er een potentiële eersteklas toeristische attractie heeft bijgekregen. Gemeentelijke, provinciale en landelijke bestuurders, politici, museumconservatoren en andere belanghebbenden zijn nu al gewikkeld in een verbeten gevecht over de vraag wie nu precies de vinder is, wie de eigenaar en wie de toekomstige bewaarder. De strijd speelt zich voornamelijk binnen Oostenrijk af, maar wordt nog eens gecompliceerd door onzekerheid aan welke kant van de Italiaans-Oostenrijkse grens de vindplaats nu eigenlijk ligt. Het gaat vermoedelijk slechts om meters, en geen kaart die er uitsluitsel over geeft.

Woordenboeken in PC

WOORDENBOEKEN in je pc. Het kan tegenwoordig. Gewoon een brief, een verhaaltje schrijven, je twijfelt aan de juiste spelling. Een tik op twee toetsen tegelijk (Alt en spatie). Daar floept een pagina van het elektronisch woordenboek op. Precies op de juiste plaats, compleet met vervoegingen, verbuigingen, eventuele uitdrukkingen. Tweede tik op twee toetsen tegelijk (Control en Enter) en het woordenboek flitst weg om meteen plaats te maken voor je brief of tekst, waarbij de cursor weer keurig staat op de plek waar je gebleven was. Dat is wonder een. Wonder twee ligt in het logische verlengde: het buitenlandse woordenboek. En de geschiedenis herhaalt zich. Ik ben bezig met een vertaling. Wat betekent 'abalone' in het Nederlands? Ik weet hoe dat beest eruit ziet, hoe het smaakt maar ik ken de Nederlandse naam niet. Een dubbele tik op twee toesten (Alt plus). Pagina op scherm, cursor op Zoek. Tik: Abalone. En jawel daar staat het: abalone (AM), zeeoor (schelpdier).

Wolters worddisc (Engels-Nederlands) en het Prisma Elektronische Woordenboek zijn verrukkelijke programma's. Het raadplegen van dictionnaires terwijl je op je computer bezig bent is lastig: je moet opstaan, boek pakken, bladeren, lezen, terugzetten. Er verstrijken minuten en je bent uit je ritme. Een ramp wordt het voor de vertaler als hij te maken krijgt met militaire, juridische of medische termen, oud Engels, slang, dialect. Die groepen hebben een eigen taal. Vooral de militairen maken er een potje van. Als je b.v. wil weten wat 'boomer' betekent, een term uit een boek over nucleaire onderzeeërs. Een tik op de hotkey (zo heten de snelle toetsaanslagen waarmee je even wegsuist naar een ander programma om weer veilig neer te strijken op je vertrekpunt). 'Boomer' zegt Wolters Worddisc: '(Austr.) Reuzenkangeroe'. Dat kan' best kloppen, maar op volle zee zijn geen kangeroes. Ook de papieren woordboeken bieden geen uitkomst. Een briefje naar Tom Clancy, schrijver van de bestseller 'De jacht op Red October' leert dat een 'boomer' een rakettenonderzeeër is. Neem een ander woord, het Engelse woord 'Giblets' wat 'een hokkend paar' betekent. Weer de hotkey en wat komt eruit: 'hart lever en maag van gevogelte'. Test: 'attenuating circumstances' (verzachtende omstandigheden), want Worddisc kan ook combinaties van woorden aan en uitdrukkingen. Helaas meldt de computer: 'dit trefwoord komt niet voor'. Maar een decimeter boven deze treurige bekentenis staat: 'attenuate: ww. Verdunnen, verminderen, verschralen, verzachten'. Een schoonheidsfoutje van de programmeur? Volgende test: 'circumstance'. Hij weet het natuurlijk, maar de enige uitdrukking die erbij staat is: 'under no circumstances'. En dat terwijl 'attenuating circumstances' in elk Amerikaans boek met een rechtszitting voorkomt. Bovendien missen we de klassieker: 'pomp and circumstance'. Geen nood: tik pomp in en jawel hoor, daarkomt het 'Pomp and circumstance, pracht en praal'. De computer weet meer dan hij zelf weet.

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

Verpakken belangrijk bij diepvriezen

TWEE WEKEN GELEDEN heb ik het over diepvriezen gehad, wat het principe is van diepvriezen, wat de beste manier van diepvriezen is en hoe voedingsmiddelen in het algemeen moeten worden verpakt. B.v. warme produkten eerst helemaal laten afkoelen voor het invriezen.

Deze week gaat het over hoe specifieke voedingsmiddelen moeten worden ingevroren, welke verpakking hiervoor geschikt is, hoe lang ze bewaard kunnen worden en hoe ze te ontdooien.

Niet elk voedingsmiddel kan in elke soort verpakking. Sterk geurende voedingsmiddelen zoals ui, prei, etc moeten in verpakkingen die geen aroma doorlaten omdat andere produkten deze geur anders opnemen en dat is niet zo smakelijk. Hieronder staat er een schema van welk soort verpakking goed is voor het soort voedingsmiddel.

Vette produkten zijn het kortst houdbaar in de diepvries omdat vet snel rans wordt. Produkten hebben een bepaalde tijd hoe lang ze houdbaar zijn. Sommige diepvriesprodukten moeten ontdooid worden vóór het bereiden en andere kunnen zo uit de diepvries gebruikt worden. Bij sommige produkten is allebei mogelijk. Ontdooien kan het beste worden gedaan bij compacte produkten zoals spinazie, soepen, aardappelpuree enz. Het ontdooien in de pan kan problemen opleveren zoals het niet in de pan passen en het aanbranden. Deze produkten kunnen in stukken worden verdeeld, waardoor het bereiden een stuk makkelijker wordt. Wat tegenwoordig ook vaak voorkomt is het ontdooien in de microwave. Maar dit is weer een onderwerp apart.

Het is heel belangrijk om het produkt zo langzaam mogelijk te ontdooien omdat de kwaliteit van het produkt dan beter is. Indien er in een huishouden geen microwave is om de produkten snel te kunnen laten ontdooien dan is het beter om een avond van te voren te bedenken wat men nodig heeft uit de diepvries en in de koelkast te leggen.

VLEES

Welk vlees vries je in?
Alle vlees. Kip moet vers zijn en mag nog niet zijn ingevroren. Een tip hierbij is om s' morgens vroeg vlees bij de slager te halen dan is de kans groot dat dat vers vlees is en geen vlees dat al eens eerder is ingevroren.

Varkensvlees is altijd geschikt om te diepvriezen. Door de samenstelling van het vet is het minder lang houdbaar dan rundvlees. Kalfsvlees kan ook worden diep gevroren, het enige nadeel is dat het heel veel vocht verliest bij ontdooien waardoor het droger wordt dan vers bereidt kalfsvlees. Vlees van jonge runderen is mals en daarom goed om te diepvriezen. Het vlees van de oudere dieren is wat taai en door het diepvriezen wordt het nog taaier. Het is beter om voor het diepvriezen geen zout toe te voegen, zout versnelt het rans worden van vet.

Bij het invriezen moeten de grootte van de pakjes worden afgestemd op het gebruik per maaltijd. Het steeds ontdooien, afsnijden en weer invriezen is niet goed voor de kwaliteit van het vlees en ook de hygiëne. Gehakt wordt sneller rans dan een blok vlees en de houdbaarheid is daardoor ook korter.

Ontdooien van vlees:
De beste manier van vlees ontdooien is in de koelkast. De ontdooitijd is afhankelijk van de grootte van het vlees en de temperatuur in de koelkast. Het ontdooien duurt meestal 5-16 uur. Het ontdooien bij kamertemperatuur duurt sneller maar er ontstaat dan meer dripvocht.

Ontdooid vlees is minder lang houdbaar dan vers vlees. Het moet daarom snel worden bereid na het ontdooien. Al bereid vlees kan ook goed worden ingevroren. Bij invriezen mag er geen vette jus samen met het vlees worden ingevroren doordat het vet gemakkelijk rans wordt waardoor het vlees eerder kan bederven.

Bij het invriezen van vis geldt ook dat alleen verse (zelfgevangen) vis kan worden diepgevroren. Vette vissen worden ook sneller rans dan de magere vissen. Gestoofde vis en gekookte vis kan ook heel goed worden diepgevroren. Gebakken vis kan worden diepgevroren maar is vrij kort houdbaar en is na het ontdooien slap en niet meer krokant.

Bewaartijd van vlees: (temp. -18 a -20 graden Celcius):
rundvlees 6-12 mnd.
varkensvlees 3-6 mnd.
gezouten varkensvlees en gehakt 2-4 mnd.
toebereidt vlees met jus 6-9 mnd.

GROENTEN

Welke groente soorten kunnen worden diepgevroren?
Verse bladgroenten zoals spinazie is diepvriezen de beste bewaarmethode. Net zoals bij vlees is het het beste om van zeer verse produkten uit te gaan. Sla, alfalfa en andere groenten die rauw worden gegeten kunnen niet worden diepgevroren omdat ze door het blancheren en door diepvriezen helemaal verschrompelen. Voor de meeste groenten is het noodzakelijk om de enzymwerking uit te schakelen door de groente te blancheren.

Bij vruchtgroente zoals komkommer, augurken, tomaat en paprika is de enzym-werking niet zo sterk en kan blancheren achterwege blijven. Voor iedere groente is de blancheertijd anders. De ene groente wordt langer geblancheerd dan de andere afhankelijk van de stevigheid en grootte. De groente moet zo snel mogelijk na het blancheren worden afgekoeld. Dit kan het beste door de groente in koud water te doen tot de groente door en door koud is. Na het afkoelen moet de groente goed uitlekken om het aanhangende water zoveel mogelijk te verwijderen en gelijk worden ingevroren.

Ontdooien van groenten: Alleen een hele bloemkool kan beter eerst een kwartier bij kamertemperatuur ontdooien. De overige groente hoeft voor het koken niet te ontdooien. De groente kan in een pan met 2 cm kokend water. De kooktijd is meestal 2/3 van de kooktijd van verse groente. Compacte bladgroente zoals spinazie heeft een langere kooktijd. Verder is de bereidingswijze van diepgevroren groente hetzelfde als verse groente.

Voedingswaarde: Het voedingsgehalte van diepvriesgroente is bij de juiste manier van diepvriezen niet zo heel veel minder dan dat van verse groente. Bij regelmatig gebruik van diepvriesgroente probeer dan toch wel vers fruit, vooral citrusfruit, te eten om toch voldoende vitamine C naar binnen te krijgen.

= door Olivia Wong Loi Sing =

Bewaartijd van groente: (bij 18 graden Celsius).
doperwten 8 mnd.
overige groente geblancheerd 10-12 mnd.
overige groente niet geblancheerd 3 mnd.
toebereide groente 6 mnd.

AARDAPPELEN

Aardappelpuree kan worden diepgevroren in aluminiumbakjes of in de schaal waarin later de puree weer kan worden opgewarmd. De puree moet weinig zout bevatten. Neem de puree zodra het bevroren is uit de schaal, wikkel het in diepvriesaluminiumfolie of diepvries polyetheenzakken. Haal de puree bij gebruik uit de verpakking en doe hem weer in de passende schaal en warm hem 1/2 à 1 uur op afhankelijk van de hoeveelheid. Maak de puree af met zout en specerijen.

Patat friten kan ook worden diepgevroren. Na het bakken goed laten uitlekken en afkoelen op krantepapier voor het diepvriezen.

Sauzen en soepen die gebonden zijn met bloem moeten direct na het bereiden gehomogeniseerd worden met een mixer op de hoogste snelheid. De kans op het afscheiden van vocht en klonterig worden van de saus na het ontdooien blijft bestaan. Beter is om de saus en de soep ongebonden in te vriezen en na ontdooien te binden.

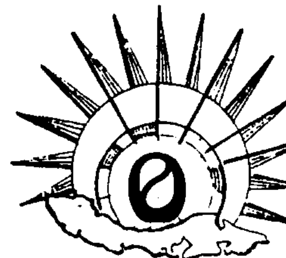
PUDDING EN VLA

Met custard, maïzena en gelatine bereide puddingen en vla's kunnen niet worden diepgevroren. Puddingen gebonden met griesmeel kunnen wel worden diepgevroren. Puddingen moeten ruim van te voren worden ontdooid, afhankelijk van de grootte 2-5 uur.

BROOD

Vrijwel alle broodsoorten en gebak kunnen goed worden diepgevroren. Deze produkten worden niet snel oudbakken. De bewaartijd van gebak varieert al naar gelang de soort en de toestand waarin het wordt diepgevroren (voor of na het bakken) van 2 weken tot 6 maanden.

Bewaartijd en ontdooitijd van brood:
Groot brood: bewaartijd 1 maand: ontdooitijd 3 uur.
sneetjes: 2 weken: uit elkaar 10 min.
kleine broodjes pan frances e.d.: 2 weken: 1 uur.
krentenbrood: 6 mnd.: 3 uur.
lunchpakketten: 1 week: 10 min.

Elisabeth Hollander

Onderwijs anders beke[ken]

'Dirigeren' o[f] 'maat slaan'

ZODRA EEN GROOT aantal mensen samen musiceert *moet* iemand leiding geven. Men heeft proeven genomen o.a. aan het conservatorium in Moskou, met het musiceren zonder dirigent, geheel 'kameraadschappelijk'. Gebleken is toen dat dan:
- veel meer repetitietijd nodig is om tot een vergelijkbaar resultaat te komen en;
- dat van een markante interpretatie nauwelijks sprake is.

De uitvoering klonk middelmatig, zelfs wat mat en grauw. Een orkest zonder dirigent kan het tot een hoge technische perfectie brengen, maar de bezieling die van een werkelijk groot orkestleider uitgaat zal het moeten ontberen. Als zoveel andere beroepen, is dirigeren een vak, dat men gedeeltelijk kan leren nl. een grondige kennis van de materie en een nauwkeurige techniek; maar dat anderzijds ook een aantal aangeboren talenten vereist: een groot psychologisch inzicht en een rijke creativiteit.

Heeft men zich alleen de eerste twee kwaliteiten verworven, dan kan men wellicht de maat slaan, maar beschikt men over alle vier, dan is men een dirigent, een maestro!

OVEREENKOMST

De overeenkomst tussen muziek en onderwijs, ligt in het feit dat er bij leiden een creatief proces op gang gebracht moet worden. We mogen ons gelukkig prijzen dat we op Curaçao altijd hebben kunnen beschikken over "maestro's" in het onderwijs. Markante onderwijsmensen, die zich op hun eigen wijze profileerden, ieder met een typische discipline, eigen levenservaring en vakmanschap en die samen een team vormden met een enorm potentieel aan creativiteit, motivatie en vakbekwaamheid.

Dit blijkt overduidelijk bij het doorlezen van de gedenkboeken van de verschillende scholen die de laatste jaren verschenen zijn. Zowel op de scholen van de fraters als op de Hendrik- en Wilhelminaschool hebben onderwijsmensen van formaat een "blijvend stempel" op hun leerlingen gedrukt. Waarbij een van de schrijvers terloops opmerkt dat het te betreuren valt, dat de toenmalige geest uit het onderwijs verdwenen is.

IN HOUDGREEP

Dit zou echter moeilijk anders kunnen, als we in aanmerking nemen hoe de huidige beleidsmakers het onderwijs in een verlammende houdgreep hebben genomen, door alles en iedereen op te offeren aan de heilige koe van de un[iformi]teit. Dit werd we[...] onbarmhartig du[...] gemaakt bij de met ve[...] citeit aangekondigde [...] wijsvernieuwing va[n] B.V.O. Ladvo.

Voor de bijscholing [van] docenten had men we[...] kosten noch [...] gespaard. Consulent[en] binnen- en buite[n...] werden aangetrokken [...] onderwijsvernieuwi[ng] gang te brengen. [...] achter, en uitgangsp[unt] deze onderwijsvernie[...] uniformiteit aanbren[gen in] de leerplannen, in de [...] wijze en in de opstelli[ng van] de docenten.

Een schoolteam wor[dt] niet langer gezien a[ls] 'som der totalen' ma[ar] team ging verplicht o[...] naar "het kleinste [gemene] veelvoud"; waarbij on[...] delijk de leerkrachten [...] geschikt gemaakt w[...] aan het team; waarbij [...] viteit en complement[...] ongepaste woorden [...] en het zich profilere[n] een leerkracht gezien [...] als een inbreuk op [...] heid van het team da[...] team het vetorecht hee[ft] elk initiatief.

UNIFORMITEI[T]

Desgevraagd verzeke[rde] consulente van de [...] (Stichting Schooladvie[scen]trum) uit Utrecht da[...] dat de uniformiteit [...] het team belangrijke[r] dan het inspelen op [de pro]blemen van de leerl[ing]. Dat kwam dan nl. [...] wel.

Een typische staal[tje van] het denken van de N[eder]landse veertigers [...] gevormd zijn in de [...] zeventig met de ideolo[gie van] "de maakbaarheid v[an de] maatschappij" toen he[t] uitgangsgeloof nog [...] schonden overeind st[ond] is A, en B is B, en A is niet -A!

Voor de jaren '90 [...] echter hele andere uit[gangs]punten Prof. Dr. E[...] Carte (dezelfde prof. [...] de jaren '70 het str[...] voor het lesplan ont[...] stelt nu in "Strategieë[n...] Onderwijs" dat er niet [...] bestaat als "de beste [manier] van onderwijzen". Wan[t] twee leerlingen zijn g[elijk,] geen twee leersituatie[s] hetzelfde.

Ze zijn juist allemaal [ver]schillend. Daarom moet[en we] ons niet beperken tot d[e uni]formiteit van één enkele [stra]tegie, maar elke leerk[racht] zal moeten beschikken [over] een veelheid van ve[rschil]lende strategieën o[m te] kunnen inspelen op de [...] siteit binnen het onde[rwijs] gebeuren.

Ergo, wat bedoeld w[...]

Vervolg op p[...]

De Camari en de druif

Planten

De Druif of Zeedruif

DE CAMARI (Latijnse naam: Coccoloba swartzii) is een inheemse boom of grote heester, familie van de Zeedruif, maar minder bekend. De Camari kan een grote boom worden met zeer mooie kroon. Aan de zuidkust van Aruba bij de omgeving van de Barcadera haven, die vroeger Camari (officiële naam) werd genoemd, zijn enige grote exemplaren te zien met ronde kroon. Vroeger groeiden er veel meer Camari bomen in dat gebied. Maar de meeste Camari bomen groeien op de 'Lacon' plateau en omgeving aan de Noordoostkust van Aruba. Daar is de Camari veelstammig en heeft het de typische vorm van bomen die aan hevige wind zijn blootgesteld.

In dit gebied vormen de Camari bomen rijen achter elkaar; de vooraan groeiende bomen vormen een bescherming voor de anderen, zodat deze kans krijgen op te groeien tegen de zeer hevige wind. De Camari is altijd groen met een dichte kroon. Op beschermde plaatsen krijgt het een mooie ronde kroon. De stevige en kortgesteelde bladeren kunnen verschillend van grootte zijn, waardoor de plant soms moeilijk te herkennen is. Geiten kunnen eerder de nieuwe en zachte bladeren opeten dan de oude leerachtige.

De kleine witte bloempjes hangen in een lange tros. De vrucht is een eetbare zwarte bes, deze bessen hangen in een tros en zijn kleiner dan de Zeedruif bessen. De Camari heeft een zeer diepgaand wortelsysteem. Het is extreem wind en droogte resistent en is ook zoutresistent. Het groeit meestal langs de kust op kalkhoudende grond, maar doet het beter op diabaasgrond. In het wild is het een langzame groeier, maar op beschermde plaatsen groeit het harder. De Camari is een goede schaduwboom en windbreker en is ook zeer decoratief. Vermenigvuldiging geschiedt door middel van zaad, maar een grote percentage ontkiemt niet.

DRUIF, ZEEDRUIF
(Latijnse naam: Coccoloba uvifera). Ook de Druif is een inheemse boom of grote heester. die meestal bij de zee op strandzand groeit. Meestal is het een veelstammige grote heester. De Zeedruif heeft grote leerachtige, niervormige bladeren die zeer kortgesteeld zijn. De bladnerven zijn rood. De zeer kleine witte bloempjes hangen in een lange tros. De Druivetrossen worden donkerpaars als ze rijp zijn. Er is ook een varieteit met rijpe vruchten die lichtgroen zijn.

De druiven hebben een aangename smaak en zijn zeer geliefd, vooral voor kinderen. De Zeedruif kan twee maal per jaar vrucht geven. Een verzorgde boom kan meerdere malen per jaar vrucht dragen. De Zeedruif is droogte, wind en zoutresistent. Het is een goede schaduwboom en is ook geschikt voor het maken van hagen, die goed snoeibaar zijn. Geiten kunnen eerder de nieuwe zachte bladeren opeten dan de oude leerachtige.

De dode delen van de boom kunnen aangetast worden door houtluis. Om dit te voorkomen moeten deze delen regelmatig gesnoeid worden. Gedurende de laatste 25 jaar zijn vele Zeedruif bomen verdwenen te "Costa" (officiële naam), bekend als "Grapefield", aan de Oostkust van Aruba. Ook aan de Zuidwest kust zijn vele Zeedruifbomen weggehaald voor het bouwen van nieuwe hotels. De Zeedruif is ook te bezichtigen in tuinen en parken op het eiland. Vermenigvuldiging geschiedt door middel van zaad en stekken.

Informatie verstrekt door de Lokale Planten afdeling in LVV-Aruba.

Kook mee met Ma[y]

Kousenband met kerri[e]

DEZE WEEK hebben we een groente recept dat g[...] combineren is met kerrie, namelijk kousenband.
U heeft hiervoor nodig:
1/2 pond kousenband in stukjes van ongeveer 3 cm ge[...]
2 eetlepels pinda olie
6 kerrie blaadjes (daun salam)
1 fijngesneden ui
1 theelepel garnalenpasta (trasi)
1/2 theelepel zout
1/4 theelepel chili poeder
1 grote tomaat, fijngesneden
2 theelepels knoflook, fijn gesneden
1/2 cup heet water
1 theelepel sesam olie.

Bereiding: Verhit de olie, voeg de daun salam blaadjes t[oe] dan de ui. Roeren tot ze zacht en goudkleurig zijn. [...] garnalenpasta, zout, peper, chili, tomaat en knoflook [...] voegen.
Vuur temperen met deksel op de pan. Het mengsel [...] pruttelen tot de olie komt boven drijven.
Vuur hoog draaien en de bonen toevoegen, daarna on[...] een minuut roeren. Het vuur weer temperen en de [...] afgedekt laten pruttelen tot ze gaar zijn maar nog [...] perig. Voeg tenslotte de sesam olie toe, even roeren. [...] smakelijk.

MAY

OMROEPWET HOOGNODIG AAN VERNIEUWING TOE

Vakbonden hadden geluk aan hun zijde

Juridische kanttekeningen bij ruzie over bier en sigaretten

= door Arjen van Rijn =

ARTOE EEN RUZIE over bier en sigaretten niet leiden: wat vorige week begon als de zoveelste htmeting tussen vakbonden en regering, mondde n een les aanschouwelijk staatsrecht. In de eerste ts is dit te danken aan het vonnis van het Gerecht erste Aanleg, waarin de verhoging door de rege- van de invoerrechten en accijnzen op benzine, en sigaretten onrechtmatig werd geacht, omdat ettelijke basis ontbrak.

rechterlijke uitspraak confronteert ons met de g, waarom het zo belangrijk is dat de staat geschreven besluitvormingsprocedures in acht nt en hoe kan worden verzekerd dat die procees daadwerkelijk worden nageleefd. Tevens ver- d een brief, die de minister-president naar aanlei- van de stakingsacties aan radio en televisie heeft uurd, nadere analyse. In dit schrijven wees de nier de media op hun plichten en verantwoorde- eden in het kader van de uitoefening van hun t op vrijheid van meningsuiting. De brief werpt vraag op, of het bestaande omroeprecht nog wel de eisen van de tijd voldoet.

aarom moet de staat zich zijn besluitvorming den aan de procedures de constitutie voorijft? Men kan het ook ers formuleren: wat is de an ons staatsrecht? Prof. Donner, de eminence van het Nederlandse tsrecht, omschrijft die zin pragmatisch. De staat n vorm van het heersen mensen over mensen; zo et altijd geweest, zo zal blijven en dat is ook iem, aldus Donner. Het tsrecht is er volgens hem ervoor te zorgen dat aan heersen van mensen over sen bepaalde grenzen den gesteld en het niet de hand loopt.

aartoe stelt het staatst bepaalde besluitvorgsprocedures ter beschikg, waardoor regels nen worden vastgesteld er bestuurd kan worden. t staatsrecht legt de oegden van de staatsten, van parlement, regeen rechtspraak vast. Ook t het grondregels voor de ekkingen tussen overheid burgers door te bepalen de overheid zich met aalde zaken partout niet bemoeien, zoals de godsstkeuze en de manier arop iemand gebruik akt van zijn vrijheid van ingsuiting.

NIET ZOMAAR

hele stelsel van regels en men komt niet in het eweg tot stand, maar er een idee achter. In onze tskring is dat de overtuig dat iedere burger gelijkrdig is en recht heeft op ijke invloed op het staatsuur. Dit is de democratie grondovertuiging. De ede grondovertuiging is van de noodzaak tot rechtscherming. Ook in een democatie heeft de burger hoefte aan garanties tegen n al te grote machtsuitoening door de overheid.

Een belangrijke regel die t deze grondovertuigingen ortvloeit is het zogenaamde aliteitsbeginsel: al het hanlen van de overheid dient een wettelijke grondslag berusten. Dit beginsel randeert dat alles wat de aat doet uiteindelijk op de stemming van de burgers erust. De democratisch kozen organen stellen mers de wetten vast op rond waarvan de overheid an handelen. Bovendien orgt het legaliteitsbeginsel oor rechtsbescherming; de verheid mag alleen die ingen doen waartoe zij de voegdheid heeft gekregen, dat precies kan worden gegaan wanneer zij te ver aat.

Zulks was nu het geval bij e maatregelen die de Antilliaanse regering enkele weken geleden had opgenomen tot verhoging van de invoerrechten en accijnzen op bepaalde goederen. Deze maatregelen waren onrechtmatig omdat zij wettelijke grondslag misten. Het pikante was, dat de wetgever wel bezig was die wettelijke basis te creëren. Maar wetgevingsprocedures verlopen zelfs met de beste wil niet altijd zo snel als men zou wensen en de regering had in casu maar alvast een voorschot genomen op de uitkomst.

Die stond namelijk min of meer vast, nu de Centrale Commissie van de Staten in aanwezigheid van 18 van de 22 leden van de volksvertegenwoordiging haar fiat had gegeven. De rest was routine. Invoering van de vereiste regelgeving met terugwerkende kracht zou ervoor garant staan dat de wettelijke grondslag vanaf het moment van het ingaan van de accijns- en invoerrechtenverhoging voorhanden was.

DWINGENDE PROCEDURE

De rechter haalde een streep door deze rekening. Met recht. Hij herinnerde eraan dat de procedure die bij de vervaardiging van wetgeving moet worden gevolgd dwingend is. De Staatsregeling zegt precies hoe het moet en daar mag niemand van afwijken, ook de wetgever zelf niet. Als wetgevingsprocedures niet zorgvuldig worden nageleefd, wordt gezaagd aan het fundament van de democratie, ook al mogen de overwegingen die hebben geleid tot het alvast maar verhogen van de accijnzen voordat de vereiste landsverordening kant en klaar op tafel lag, nog zo begrijpelijk zijn. Het Gerecht in Eerste Aanleg heeft duidelijk uitgelegd waarom het verkeerd is een voorschot te nemen.

Niet alleen omdat dit juridisch niet geoorloofd is, maar ook omdat een openbaar debat in de plenaire vergadering van de Staten nog iets anders is dan een besloten bespreking in de Centrale Commissie. Zo'n debat kan toch nog nieuwe inzichten opleveren, de uitkomst blijft een aspect van onvoorspelbaarheid houden, hoe trouw het parlement in het verleden de aanbevelingen van de Centrale Commissie ook gevolgd heeft. Aldus is het vonnis ook een hint aan het adres van het parlement om zijn bezigheden heel serieus te blijven nemen en zichzelf niet tot wetgevingsmachine te degraderen.

ONRECHTMATIG

De rechter kon de verhoging van de accijns op bier en sigaretten en het bijzonder invoerrecht op benzine alleen onrechtmatig verklaren, omdat de procedures niet in acht waren genomen en de maatregelen bijgevolg geen wettelijke status hadden. Wat landsverordeningen hadden moeten zijn waren derhalve niet meer dan feitelijke handelingen van de regering. En feitelijk overheidshandelen mag via de privaatrechtelijke onrechtmatige daad-actie getoetst worden, een landsverordening niet. Dat was het geluk van de vakbonden die als eiser optraden. Deze constellatie stelde de burgerlijke rechter in staat als constitutionele rechter op te treden, want dat deed hij in feite. Hij oordeelde over de wijze van bevoegdheidsuitoefening door enkele centrale organen van de staat, namelijk het parlement en de regering, die samen de wetgever vormen als het gaat om de vaststelling van landsverordeningen.

In wezen is dit een vreemde zaak, want het is niet bepaald de primaire taak van de burgerlijke rechter dit te doen. We mogen echter blij zijn dat hij de kans kreeg, want geïnstitutionaliseerde constitutionele rechtspraak ontbreekt in de Nederlandse Antillen. De wetgever bepaalt in beginsel zelf of het produkt van zijn inspanningen voldoet aan de eisen die de constitutie stelt, dat wil zeggen of de procedure in acht is genomen, geen bevoegdheden zijn overschreden en het wetgevingsprodukt, de landsverordening, niet strijdig is met de grondrechten.

In de Nederlandstalige rechtskring heerst van oudsher de overtuiging dat de wetgever deze toetsing beter zelf kan verrichten dan haar over te laten aan de rechter. Een inmenging door de rechter in wat de volksvertegenwoordiging tot stand brengt past niet in onze traditie, vindt men. Zo is het in Nederland en ook in de Nederlandse Antillen.

Er zijn echter landen waar men er anders over denkt. Zowel in Duitsland als in Amerika heeft de rechter een taak toebedacht gekregen als bewaker van het democratische proces. Men gaat er gewoon vanuit dat ook de democratisch gelegitimeerde wetgever fouten kan maken. Dat gebeurt in de praktijk inderdaad regelmatig en de rechter zet de wetgever dan weer netjes op het rechte spoor.

ONVERMIJDELIJK

Als in grote landen als Duitsland en Amerika met hun indrukwekkende wetgevingsapparaten dingen fout gaan, dan is dat in de kleine Nederlandse Antillen al helemaal onvermijdelijk. Het is ook niet de eerste keer dat de wetgever een steekje heeft laten vallen. De wetgeving, die de stopzetting van de vakantie-uitkering van ambtenaren en werknemers in overheidsdienst met terugwerkende kracht bezegelde, was ook niet in alle opzichten het toonbeeld van zorgvuldigheid. Het komt ook wel eens voor dat bij landsbesluit houdende algemene maatregelen voorschriften worden uitgevaardigd, zonder dat deze bij landsverordening worden bevestigd, hoewel dit "onverwijld" dient plaats te vinden.

Als de Antilliaanse wetgever niet zelf in staat is, de door de constitutie gestelde normen altijd precies in acht te nemen — en dat is helemaal niet schandelijk, getuige wat er in veel grotere landen allemaal fout gaan —dan rijst de vraag of niet eens serieus gedacht moet worden aan de invoering van een vorm van constitutionele rechtspraak. Naleving van de voorschriften is immers zowel uit het oogpunt van democratie als uit het oogpunt van rechtsbescherming een hoog goed.

Het vonnis van vorige week heeft de vraag weer op de agenda gezet. Zij wordt bovendien alleen maar dringender als de Antillen, zoals thans lijkt, inderdaad uit elkaar gaan vallen en er wellicht nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan waar gewaakt moet gaan worden over nieuwe competentieafbakeningen tussen de eilanden en het samenwerkingsverband. Een precedent is er zelfs al. De Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba voorziet in een Constitutioneel Hof. Alleen is dat nooit van de grond gekomen.

BRIEF

Op 8 oktober, aan de vooravond van de staking, bereikte een brief de redacties van radio en televisie, ondertekend door premier Liberia-Peters. Daarin maakte zij de exploitanten van de zenders opmerkzaam op het feit, dat zij op grond van de aan hen verleende vergunning verplicht waren geen uitzendingen te verzorgen, die naar inhoud en strekking in strijd zijn met het algemeen belang, de veiligheid, de openbare orde of de goede zeden of in het algemeen door samenstelling of inhoud in strijd zijn met de plichten en verantwoordelijkheden van een ieder die van het recht tot vrije meningsuiting gebruik maakt.

Overtreding van deze plichten — dat stond overigens niet in het schrijven —kan leiden tot boetes dan wel intrekking van de zendvergunning.

De brief viel niet op alle redacties in goede aarde, maar hij had enig effect. Radio Hoyer besloot zelfs geen rechtstreekse uitzendingen over de staking meer te verzorgen. Het principiële probleem dat achter de brief van de minister-president schuilgaat luidt: mag de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting via de ether door middel van een vergunningstelsel aan inhoudelijke beperkingen worden onderhouden?

Vakbondsleiders vergezeld van hun advocaten op weg naar de rechtszaal.

De beantwoording van deze vraag is voor wat betreft de Nederlandse Antillen niet zo eenvoudig. Dat komt omdat de Antillen te kampen hebben met een verouderde wetgeving op het vlak van de vrijheid van meningsuiting. In de Staatsregeling is de omroepvrijheid niet expliciet gegarandeerd, maar wel in artikel 10 van het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, waaraan de Antillen gebonden zijn. Dit artikel bepaalt, dat radio en televisie aan een vergunningsstelsel mogen worden onderworpen. Het Verdrag geeft de lidstaten het recht aan het verlenen van een vergunning bepaalde voorwaarden te verbinden, namelijk die, welke in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van onder meer de nationale veiligheid, de 'public order' (wat niet hetzelfde is als 'openbare orde'), de bescherming van de gezondheid of goede zeden, of de bescherming van de goede naam van anderen. Zulke beperkingen van de omroepvrijheid moeten wèl een wettelijke basis hebben. Het algemeen belang wordt niet in het Verdrag genoemd. Dat is geen toeval. Het algemeen belang deugt niet als beperkingsgrond, omdat de inhoud van het begrip te zeer door politieke inzichten wordt bepaald. Iedereen verstaat onder algemeen belang weer iets anders. De verlening van radiozendmachtigingen vindt in de Antillen plaats op grond van de Telegraaf- en Telefoonverordening van 1909.

Als basis voor het stellen van inhoudelijke beperkingen aan de uitoefening van de omroepvrijheid is deze regeling gebrekkig. Passages waaruit men een beperkingsbevoegdheid zou kunnen lezen, reppen slechts over oorlogsgevaar, de nationale veiligheid, de openbare orde of de goede zeden. Hieruit volgt dat tenminste de in alle radiozendmachtigingen opgenomen vergunningsvoorwaarde, dat geen uitzendingen in strijd met het algemeen belang mogen plaatsvinden, vanwege de eis van de wettelijke basis die het Verdrag van Rome stelt, onverbindend is.

In de Televisie-Landsverordening van 1971 staat het algemeen belang als beperkingsmogelijkheid wel genoemd. Een vergunningsvoorwaarde terzake struikelt dus niet reeds over het ontbreken van een wettelijke basis in het nationale Antilliaanse recht. Maar naar we moeten aannemen wel over het Europese Verdrag, dat het algemeen belang niet als beperkingsgrond erkent.

Voor de rest zou met enige goede wil op grond van het Antilliaanse recht en het Europese Verdrag kunnen worden aangenomen, dat de huidige praktijk van het verbinden van een vergunning aan voorwaarden, die een inhoudelijke beperking van de omroepvrijheid betekenen, geoorloofd is. Een probleem is wel dat de in beide landsverordeningen genoemde beperkingsgronden zeer vaag omschreven zijn. De beperkingsgronden zijn naar huidige maatstaven niet voldoende bepaald. Het Europese Verdrag stelt nog als extra voorwaarde dat de beperkingen die worden gesteld in een democratische samenleving noodzakelijk moeten zijn. Niet iedere Antilliaanse beperking op grond van de openbare orde of andere redenen is dus automatisch geoorloofd conform het Europese Verdrag. Omdat de omroepvrijheid in de Nederlandse Antillen zo gebrekkig geregeld is, blijft er niets anders over dan te kijken hoe een en ander elders in het Koninkrijk wordt gehandhaafd.

NEDERLAND EN ARUBA

Zowel de Nederlandse Grondwet als de Staatsregeling van Aruba staan toe dat radio en televisie aan een vergunningstelsel worden onderworpen, maar zendgemachtigden mogen het gebruik van de omroepvrijheid slechts in zeer geringe omvang aan inhoudelijke beperkingen onderwerpen. Nederland en Aruba zijn wat dit betreft duidelijk strenger dan het Europese Verdrag. De ratio van het vergunningstelsel is volgens Nederlandse en Arubaanse opvatting namelijk, de relatief weinige beschikbare frequenties zo eerlijk mogelijk te verdelen. Gezien deze uit de techniek voortvloeiende beperkingen mogen aan zendgemachtigden die toegang tot de ether krijgen, bepaalde eisen in het belang van de pluriformiteit worden gesteld. Andere inhoudelijke beperkingen speciaal voor de omroep zijn niet geoorloofd. Wel gelden voor de rest gewoon de grondrechtsbeperkingen die uit het straf- en privaatrecht voortvloeien en die op elke andere burger net zo goed van toepassing zijn, zoals het verbod van belediging en smaad.

De Antilliaanse Telegraaf- en Telefoonverordening en Televisie-Landsverordening zouden gezien het bovenstaande de toets van het grondrecht op vrijheid van meningsuiting in de overige delen van het Koninkrijk nauwelijks kunnen doorstaan. Is dit gegeven voor de Nederlandse Antillen relevant? Mijns inziens wel. Het waarborgen van de fundamentele rechten en vrijheden is volgens het Statuut namelijk een aangelegenheid van het Koninkrijk. Gezien de gebrekkigheid van de Antilliaanse omroepwetgeving, zou de rechter zich op grond van het Statuut wellicht geroepen mogen voelen de voorwaarden waaronder in de Antillen vergunningen verstrekt worden naar analogie te toetsen aan de bestaande normen in Nederland en Aruba ter zake. Vanwege de lemen voeten waarop het Antilliaanse omroeprecht staat, kan men zich afvragen of het raadzaam is, van regeringszijde een waarschuwing te uiten zoals op 8 oktober j.l. is gebeurd. Bovendien zijn de grondrechten afweerrechten, die de overheid verplichten zich van inmenging te onthouden. Dit noopt tot uiterste terughoudendheid zijdens de overheid, ook als het gaat om het recht via de ether zijn mening te uiten. Het bestuur dient elke schijn te vermijden, de burgers in de uitoefening van hun grondrechten te willen beïnvloeden. Die schijn leek in casu wel aanwezig, want de waarschuwing heeft tot gevolg gehad dat Radio Hoyer besloot niet rechtstreeks over de staking te berichten. Men zou bijna kunnen zeggen, dat het minister-presidentieel schrijven aldus het effect van preventieve censuur heeft gehad, ook al is de regering juridisch gezien in beginsel natuurlijk geheel vrij zulke brieven te schrijven. Ook ambtsdragers hebben immers het recht op vrije meningsuiting. De brief van de minister-president vormt in ieder geval een goede herinnering dat het bestaande omroeprecht dringend aan een ingrijpende herziening toe is. Dat geldt overigens ook voor andere grondrechten, maar dit is niet de plaats om daarop verder in te gaan. Kan met de herziening nog worden gewacht - zoals gepland - totdat de staatkundige herstructurering van de Antillen haar beslag heeft gehad? Ook dat is een vraag waarover verder zou moeten worden nagedacht. En dat allemaal naar aanleiding van een ruzie over bier en sigaretten...

De auteur van dit artikel is lector Staats- en Bestuursrecht aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen.

Dirigeren of maatslaan?

Vervolg van pag. 8

een aanzet tot onderwijsvernieuwing resulteerde in een onderwijs-*vernauwing*. Een kat in de S.A.C. dus. Want *maat* mag dan wel de basis, de achtergrond zijn waartegen de muziek zich afspeelt, de muziek zelf, daar kwamen we niet aan toe. Maar, alweer gelukkig, hebben we op Curaçao, desondanks nog steeds onze eigen "maestro's".

Een eclatant voorbeeld hiervan is de nieuwe pasbenoemde rector van het Radulphus College. Het was op de avond van de diploma uitreiking eind juni jl., dat hij in één klap de aanwezige ouders wist te overtuigen. Een kleine honderd geslaagden werden één voor één op het podium geroepen om hun diploma in ontvangst te nemen, waarbij elke leerling persoonlijk werd aangesproken en herkend en erkend in zijn of haar specifieke talenten of typische eigenaardigheden. Hetgeen niet alleen getuigde van een groot psychologisch inzicht maar tevens van een rijke creativiteit.

Onder zo'n leiding kan het onderwijs niet alleen functioneren maar zal het ook gedijen. Het verschil tussen de maat aangeven en dirigeren.

ONDER DE LOUPE

Oktober: maand van de postzegel

OKTOBER IS DE MAAND van de postzegel. In veel landen worden deze maand evenementen georganiseerd om de belangstelling voor de filatelie te bevorderen. 9 Oktober is een belangrijke datum in de historie van de post en de postzegel. Op die dag werd in 1874 de wereldpostvereniging (UPU) opgericht. Zij heeft sindsdien haar vestiging in de Zwitserse hoofdstad Bern. In Nederland werd in het weekeinde 11-13 oktober op diverse plaatsen de "Dag van de Postzegel" gevierd met tentoonstellingen, ruilbeurzen en kleine veilingen.

Nederland geeft voor de Dag van de Postzegel geen speciale zegel uit. In een aantal Europese landen gebeurt dat wel en soms zijn de jubilea van de postzegeldagen zelfs een uitgifte waard. Zoals in Luxemburg, waar 23 september een exemplaar (14 francs) verscheen met de reproductie van een zegel die in dat land in 1936 uitkwam voor het elfde congres van de FIP, de internationale federatie voor de filatelie die de meeste grote internationale tentoonstellingen onder haar auspiciën heeft.

In Duitsland organiseert de nationale filatelistenbond sinds 1975 jaarlijks een Dag van de Postzegel. Dit jaar op 27 oktober. Op 10 oktober kwam daarvoor een zegel van 100 pfennig uit met als ontwerp de bestelling van een brief in het "Spreewald". De Duitse post wilde met die

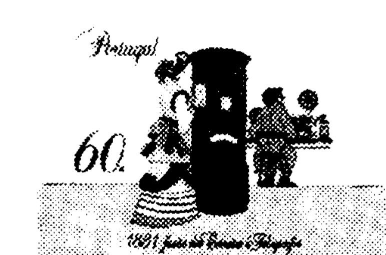

zegel tevens de aandacht vestigen op een daar woonachtige etnische minderheid: de Sorben. Op dezelfde dag zorgden de Duitse posterijen ook voor een serie met toeslag voor goede doelen. Die weldadigheidsserie telde zes zegels, waarop historische postkantoren te zien zijn (30+15, 60+30, 70+30, 80+35, 100+50 en 140+60 pfennig).

Noorwegen kwam 11 oktober voor de nationale Dag van de Postzegel met een miniatuur velletje dat bestaat uit vier zegels: 2.70, 3.20, 4 en 5 Kronen en een toeslag van 5.10 Kronen. De zegels beelden een "intaglio"-drukprocedé uit. In Italië komt 25 oktober een zegel van 750 lire voor de postzegeldag en Hongarijë heeft aan zijn uitgifte voor die dag van de verzamelaars meteen de Mozart-herdenking gekoppeld. Behalve losse zegels van 12 en 20 forint kwam 6 september ook een blokje uit (30+15 forint) met een portret van Mozart en de afdruk van een deel van de partituur van "Cosí fan tutte".

PORTUGAL

Portugal zorgde op 9 oktober

voor een serie die de historie van post en (tele) communicatie in het land belicht. We zien bijvoorbeeld koning Manuel de Tweede die in 1520 de publieke postdienst in het land stichtte en zegels die de fusie post-telegraaf en de PTT-samenwerking in latere jaren uitbeelden (35, 60 en 80 esc.). Een blokje met een zegel van 110 escudos heeft betrekking op de invoering van de snelpost.

Enkele Afrikaanse posterijen zorgden 9 oktober voor speciale zegels ter gelegenheid van de Dag van de Wereldpostvereniging: Burkina Faso (vroeger Opper Volta) (130 francs), Ivoorkust (175 fr.) en Gabon (175 fr.).

Een brandende vraag voor de bevorderaars van de filatelie blijft: hoe winnen we de jeugd voor deze hobby in een tijd van cd's, computerspelletjes, een overvloed aan televisieprogramma's en sportmogelijkheden? Het antwoord wordt door sommige posterijen gevonden in het uitgeven van zegels met onderwerpen die de jeugd aanspreken. Zo waren de Zweedse media massaal aanwezig, toen de Zweedse post in januari van dit jaar de afbeeldingen presenteerde van drie zegels met Zweedse popsterren: Lena Philipsson, Jerry Williams en het populaire duo "Roxette" (Marie Frederiksson en Per Gessle).

De drie zegels werden 5 oktober in omloop gebracht in een boekje van zes stuks (twee zegels van elk). De posterijen zijn inmiddels overstelpt met aanvragen uit het buitenland voor het boekje. De zegels hebben een frankeerwaarde van elk 2.50 Kronen. Roxette is veruit het bekendste duo. Zijn internationale doorbraak dateert van 1989, toen het de eerste plaats veroverde op de bekende Amerikaanse hitlijst. Na "Abba" is "Roxette" de meest succesvolle popgroep. Ook Roxette's meest recente single, "The big L." doet het weer uitstekend. "Abba" heeft ook al eens op

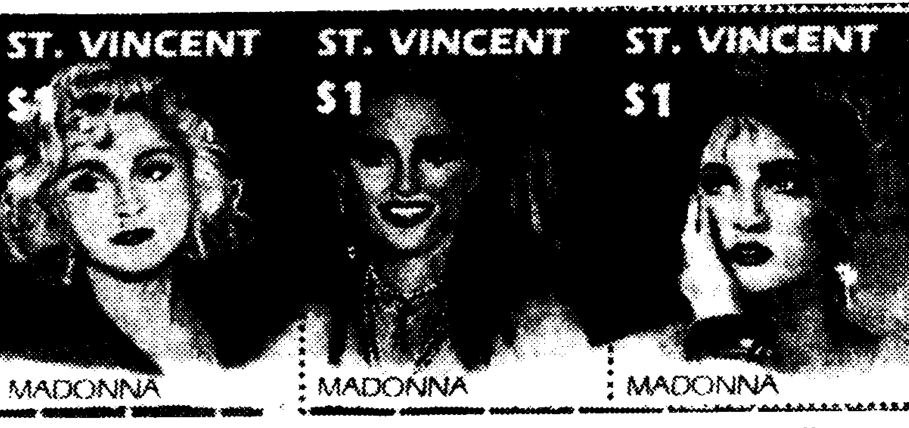
een Zweedse zegel gestaan: in 1983 in een serie onder de titel "Muziek in Zweden".

Hoe geringschattend sommige "echte" filatelisten ook over allerlei vormen van maakwerk mogen spreken, met zulke zegels trek je mogelijk weer een nieuwe groep verzamelaars aan, al beperken ze zich tot "popsterren op postzegels", overigens een modern en aantrekkelijk thema.

POPSTERREN

Brazilië kwam begin dit jaar ook al eens met twee zegels met popsterren: Gazuza en Raul Seixas (25 en 185 cruzados). Ze verschenen onder het motto "Rock in Rio II". Sommige posterijen overdrijven wel eens een beetje. Dat kun je zeker zeggen van die van het eiland Saint Vincent. Ze gaven in augustus twee velletjes uit met afbeeldingen van Madonna en John Lennon, negen in totaal. Behalve de negen zegels met Madonna Ciccone in diverse uitdossingen is er ook nog een souvenirvel met haar portret. De negen zegels met John Lennon hebben behalve een frankeerwaarde van één dollar ook nog een toeslag van 2 cents. Die gaat naar de "Spirit Foundation", een charitatieve instelling die door Lennon's weduwe Yoko Ono wordt geleid.

België komt elk jaar met een serie onder de noemer "Jeugdfilatelie". De Belgische post maakt die emissies aantrekkelijk door afbeeldingen van stripfiguren die bij jongeren populair zijn. Zo hebben Kuifje, Suske en Wiske en de Smurf er al eens op gestaan. 14 Oktober volgden vier zegels van 14 frank met andere helden uit stripboeken: "Blake en Mortimer", "Cori de scheepsjongen", "De duistere steden" en "Bollie en Billie". De zegels kwamen uit in een boekje (carnet), waarvan er een miljoen werden gedrukt. Dat meer posterijen ter stimulering van de verkoop denken aan afbeeldingen van stripverhalen bewijst het dubbeleiland Antigua en Barbuda.

= door Victor Hafkamp =

Het heeft een lange serie uitgebracht ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van stripfiguur "Archie". De serie bestaat uit acht zegels en een souvenirvelletje en plaatst Archie en zijn medestripfiguren temidden der kampioenen op de Olympische Zomerspelen van Barcelona 1992.

AMNESTY

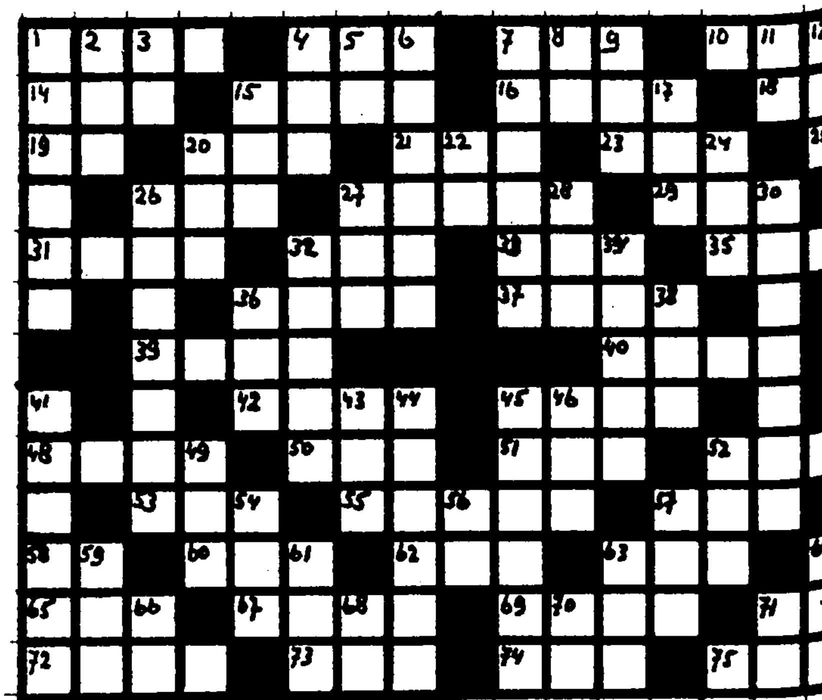
In mei 1961 schreef de Britse advocaat Peter Benenson in

het dagblad "The Observer" een artikel, waarin hij de aandacht van de wereld vroeg voor het lot van de vele gevangenen die omwille van hun politieke overtuiging in gevangenissen zaten opgesloten. Dat artikel was het startsein voor een campagne die tot vrijlating van die gevangenen moest leiden en bevorderde uiteindelijk de oprichting van de organisatie "Amnesty International" die al vele successen heeft geboekt, maar nog steeds actief moet blijven. In de jaarlijkse uitgiftenreeks onder de titel "internationale solidariteit" gaven de Belgische posterijen eind september een zegel van 25 frank uit, waarop het werk van "Amnesty" onder de aandacht wordt gebracht.

Ook het Amnesty-logo, de met prikkeldraad omwikkelde kaars staat er op. De tweede zegel van de serie heeft het werk van de organisatie "Artsen zonder grenzen" als onderwerp. Ook die zegel heeft een frankeerwaarde van 25 frank.

KRUISWOORD PUZZE[L]

HORIZONTAAL: 1. Engelse titel; 4. Internationale trein; 7. Paard; 10. Zuivelprodukt; 14. Vaas; 15. Hoogste punt; 16. Toegankelijk; 18. Nederlandse radio omroep; 19. Voorzetsel; 20. Gezet; 21. Hoeveelheid; 23. Kraan; 25. Jongensnaam; 26. Gevuld; 27. Viseter; 29. Gebogen been; 31. Wild zwijn; 32. Roem; 33. Een weinig; 35. Zwak; 36. Hemellichaam; 37. Edelgas; 39. Afvoerkanaal; 40. Gekheid; 42. Hoogtemerk; 45. Ploegsnede; 48. Vreemd; 50. Dansgroep; 51. Dierenverblijf; 52. Honingdrank; 53. Muurholte; 55. Innig; 57. Deel van het hoofd; 58. Licht; 60. Partij; 62. Lor; 63. Lidwoord; 64. Heilige; 65. Voordat; 67. Houding; 69. Honingbij; 71. Bijbelse figuur; 72. Omlaag; 73. Plaaggeest; 74. Muziekterm; 75. Afscheiding.

VERTIKAAL: 1. Plaats in Gelderland; 2. Oppervlaktemaat; 3. Voorzetsel; 4. Klapje; 5. Water in Friesland; 6. Vogel; 7. Lettertype; 8. Voorzetsel; 9. Sportterm; 11. In orde; 12. Vreemde munt; 13. Hedendaags; 15. Medicijn; 17. Dwaas; 20. Droog; 22. Deel van de bijbel; 24. Kern; 26. Wegteren; 27. Vreemde munt; 28. Herkauwer; 30. Hevig verlangen; 32. Wondvocht; 34. Woede; 36. Zeepwater; 38. Ontkenning; 41. Spreken; 43. Een weinig; 44. Bij voorkeur; 45. Rustig; 46. Soort grond; 47. Schrijfteken; 49. Gebogen been; 52. Laag; 54. Vruchtennat; 56. Muzieknoot; 57. Ouderwetse meisjesnaam; 59. Watering; 61. Ongebonnden; 63. Rivier in Duitsland; 64. Stuiver; 66. Muzieknoot; 68. Franse N.V.; 70. Water in Friesland; 71. Bijwoord.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van de Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Lino Lampe
Hospitaalstraat 14
Aruba

De winnar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577,Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linke[n]

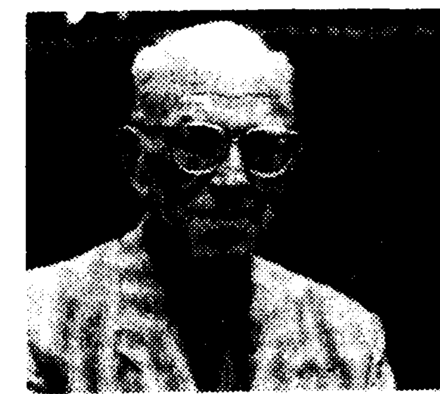
OPLOSSING VORIGE WEE[K]

HORIZONTAAL: 1. Vermelden; 9. Vermoeden; 18. Algemeen; 20. Roemenië; 21. Li; 22. Sou; 23. Bal; 25. Eed; 26. Gr.; 27. Lt.; 28. T.T.; 29. Pipet; 31. L.l.; 32. Ei; 33. Ee; 34. Pi; 35. Bagatel; 37. Eb; 39. N.n.; 40. Sleper; 41. Gieter; 43. Koe; 44. Te; 45. E.a.; 46. Lot; 48. Lector; 51. Lampet; 54. Ar; 56. T.H.; 57. Negeren; 60. Eg; 61. Si; 62. Ra; 63. A.P.; 65. Negen; 66. V.N.; 67. A.m.; 68. Ad; 69. Ere; 70. Lik; 71. Esp; 73. Li; 74. Daarmede; 78. Geleerde; 81. Erfgenaam; 82. Keldermot.

VERTIKAAL: 1. Vallen; 2. Elite; 3. Rg.; 4. Mes; 5. Emotie; 6. Leut; 7. De; 8. En; 10. Er; 11. Ro; 12. Meel; 13. Omelet; 14. Eed; 15. Dn.; 16. Eigen; 17. Nering; 19. Japan; 23. Big; 24. Let; 29. Pareren; 30. Tegelen; 34. Pleet; 35. Beton; 36. Liaan; 38. Beleg; 40. Sol; 42. Rot; 47. Parade; 49. Charme; 50. Begin; 52. Pensee; 53. Limiet; 55. Radar; 58. Gel; 59. Rek; 61. Saldo; 64. Peen; 66. Veld; 69. Erg; 72. Per; 75. Af; 76. Da; 77. E.a.; 78. Ge; 79. El; 80. Rm.

ZIEK EN GEZOND

Borstkanker: een vroege diagnose is belangrijk

= door dr M. de Grood =

OFSCHOON HET woord kanker altijd nog een kwade klank heeft, toch zijn er in de laatste decennia grote verbeteringen gekomen, die het aspect van die ziekte hebben veranderd. Een van die verbeteringen is het vroeg opsporen van kanker. Dit geldt zeker voor de vorm van kanker, die ik nu met u wil bespreken, nl., de borstkanker (mamma-carnicoom). Het is een aandoening, die veel bij vrouwen voorkomt (men zegt wel bij 20%). Een enkele maal zien we de aandoening ook bij een man voorkomen.

Kanker is een kwaadaardig gezwel. Onder 'kwaadaardig' verstaan we, dat het zich in andere delen van het lichaam kan uitzaaien en op de tweede plaats in andere weefsels kan doorgroeien. Van borstkanker is het bekend, dat het zich vooral uitzaait in de longen, de hersenen en het skelet. De eerste tekenen van uitzaaiing vinden we meestal in de lymfeklieren (dit zijn de klieren, waarin het weefselvocht van het betrokken orgaan terecht komt). Voor de borst zijn dit de klieren in de okselholte en boven het sleutelbeen. Doorgroei in andere weefsels kan geschieden in de wand van de borstkas, in de spieren die erop liggen, in de huid van de borst en in de zenuwstrengen, die vanuit het ruggemerg naar de arm gaan.

Het is dus zaak om borstkanker te ontdekken in een stadium, dat het zich tot de borstklier zelf beperkt en nog niet uitgezaaid of doorgegroeid is. De moderne röntgen- en echotechnieken zijn thans zo ver ontwikkeld, dat al uiterst kleine vormen van het gezwel ontdekt kunnen worden. Iedere vrouw die een kleine verharding of knobbeltje in een van haar borsten voelt, dient dadelijk een dergelijk onderzoek te ondergaan.

Nu komen er in de borst ook andere zwellingen voor als kanker, b.v. kleine ontstekingsprocessen, zwellinkjes door een verstopte melkgang en bindweefselgezwelletjes. De röntgen en/of echografie kunnen een onderscheid maken tussen deze vormen. Geeft het onderzoek geen absolute zekerheid, dan kan men door een punctie (biopsie) in de zwelling wat weefsel wegnemen en onder de microscoop vaststellen of we al dan niet met kanker te maken hebben.

In een zeer vroeg stadium is het heel wel mogelijk het beginnende kankergezwel weg te nemen, waarbij het lang niet altijd nodig is om de borst in haar geheel weg te nemen. Er bestaan mamma-sparende operaties, waarbij het gezwelletje wordt weggenomen en ter voorkoming van een recidief tijdelijk radiumnaaldjes worden ingebracht, die het eventueel zieke gedeelte door straling kunnen vernietigen.

U ziet, dat behandeling in een vroeg stadium zeer grote kansen tot verbetering bieden. Anders is het, wanneer het gezwel groter is of wanneer er uitzaaiingen zijn geconstateerd. Men zal —als men chirurgisch wil behandelen — een veel grotere ingreep moeten worden verricht, waarbij behalve de borst ook de zieke klieren worden weggenomen.

In die gevallen komen ook beide aanvullende methode: bestraling met röntgenstralen en behandeling met medicamenten, die de celgroei stoppen of de groeiende cellen vernietigen (cytostatica). In het algemeen zijn dit middelen, die nare bijwerking kunnen hebben: haaruitval en aandoeningen van zenuwen, braken, misselijkheid en een slechte eetlust.

Dit soort patiënten worden als regel behandeld volgens een vaststaand protocol al naargelang de patiënt op die behandelingen reageert, of er zich nieuwe verschijnselen voordoen en welke verschijnselen er in de naaste toekomst te duchten zijn. Ook de behandeling met bepaalde hormonen (geslachtshormonen, corticosteroiden) kan een gunstige invloed hebben. De invloed van geslachtshormonen blijkt o.a. uit het feit, dat borstkanker bij jongere vrouwen meestal een ernstiger verloop heeft dan bij vrouwen in de menopauze, dus na de 50 jaar.

Het is bij al deze behandelingen moeilijk te voorspellen, hoe de toekomst van de patiënt zal zijn. Bij de één hebben we met een snel, bij de ander met een meer chronisch verloop te maken.